

Universitätsbibliothek Wuppertal

Handlexikon zu Cicero

Merguet, Hugo

Leipzig, 1905

D

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2871)

Dactylicus, dactylisch: quod || cum || ille dactylicus numerus hexametrorum magniloquentiae sit accommodatior; orat 191.

dactylus, Dactylus: I. iambus et dactylus in versum cadunt maxime; orat 194. qui (dactylus) est e longa et duabus brevibus; orat 217. nihil interest, dactylus sit extremus an creticus; orat 217. — II. Ephorus paeana sequitur aut dactylum; orat 191.

damnatio, Verurteilung: I. damnatio ista, quae in te flagitatur, obtigit P. Rutilio; Piso 95. — II, 1. quoniam ea poena damnationem necessario consequatur; inv II 59. flagito; f. I. — 2. hae pecuniae tibi fraudi et damnationi esse deberent; Ver III 91. — 3. quoniam ad omnia de Oppianici damnatione respondi; Cluent 143. — III. si propter divitias poenam damnationis contemneret; Ver III 55. — IV. qui Fabriciorum damnatione de Oppianico iudicant; Cluent 59.

damnatorius, verurteilend: Verres in Xenonem iudicium dabat illud suum damnatorum de iugerum professione || possessione ||; Ver III 55.

damno, verurteilen, verdammen: ut ipse se capitis damnaret; Quint 32. contra edictum fecisse damnabere; Ver III 25. qui octupli damnatus sit; Ver III 29. cum iam pro damnato mortuoque esset; Ver IV 33. verbera atque ignes et illa extrema ad supplicium damnatorum; Ver V 14. quibus criminibus Oppianicus damnatus sit; Cluent 19. qui (Nicomedes) et furti et pro socio damnatus est; Flac 43. (Sergius) damnatus iniuriarum; dom 13. damnatus est T. || L. || Albucius, C. Megaboccus ex Sardinia; Scaur 40. qui de vi damnatus sit; Phil I 23. qui in vinculis essent damnati rei capitalis; Cato 42. nec posthac quisquam damnabitur, nisi qui hominem occiderit; A IV 18, 3 (16, 11). iure alter (consul) populi iudicio damnatus est; div II 71. homo vita atque factis omnium iam opinione damnatus; Ver pr 2. homines sceleris coniurationisque damnati; Ver V 11. reo damnato de pecuniis repetundis; Cluent 116. servorum sceleris coniurationisque damnatorum vita; Ver V 14. in quo (loco) vita esset damnata; Milo 86.

damnum, Verlust, Nachteil, Schaden, Buße: I, 1. si (merratura) in maximis lucris paulum aliquid damni contraxerit; fin V 91. nec consulto alteri damnum dari sine dolo malo potest; Tul 34. damnum illius (C. Gracchi) immaturo interitu res Romanae Latinaeque litterae fecerunt; Bru 125. damnum passum esse M. Tullium convenit mihi cum adversario; Tul 23. in meis damnis ex auctoritate senatus sarcendis; ep I 9, 5. suggeriebantur etiam saepe damna aleatoria; Phil II 67. — 2. qui in pariete communi demolendo damni infecti promiserit; Top 22. QUI REDEMERT, SATIS DET DAMNI INFECTI EI, QUI A VETERE REDEMPTORE ACCEPIT; Ver I 146. — II, 1. non queror flagitium huius iacturae atque damni; agr I 21. — 2. cum sciret de damno legem esse Aquiliam; Tul 9. — III. quis umquam tanto damno senatorem coegit? Phil I 12.

datio, Geben: cuius iudicium legumque datio tollitur; agr II 60.

de, von, von — herab, aus, unter, über, wegen, hinsichtlich, nach (nachsteht): f. I. ago, arguo, dico, iudico, quaero): I. nach Verben (vgl. abeo, abicio u. f. w.): commodissimum putavit esse de provincia clam abire; Ver II 55. quod (insigne) ille de suo capite abiecerat; Sest 58. quem de convivio in vincla abripi iussit; Ver IV 24. Drusus erat de praeviatione a tribunis aerariis absolutus; Q fr II 15, 3. quos de publico nummos acceperat; Ver III 170. hac de re te accusamus cotidie; ep X 26, 3. avide sum adfectus de fano; A XII 41, 2. quamquam adfirmare de altero difficile est; Phil XIII 43. adiun-

gam etiam de memoria; de or II 350. adsentio || adsentior || tibi, ut in Formiano potissimum commorer, etiam de supero mari; A IX 9, 1. qua de re quamquam adsentior iis; fin V 33. de quo (iudicio) tantopere hoc libro adseveravi; orat 237. de tua pecunia aedificatam esse navem; Ver V 45. delectationis (causa) non alienae ab eo negotio, quo de agitur; inv I 27. ei, quo de agetur; inv II 94. ubi de facto ambigitur; de or II 135. praeda de manibus amissa; Ver IV 44. de randusculo Numeriano multum te amo; A VII 2, 7. peregrini officium est nihil de alio anquirere; of I 125. defensor de ipsa remotione sic argumentabitur; inv II 88. negari oportebit de vita eius et de moribus quaeri, sed de eo crimine, quo de arguatur; inv II 37. cum de necessitate attendemus; part or 84. ut nihil ex sacro, nihil de publico attingeres; Ver II 113. de hoc huius generis acerrimo existimatore saepissime audio, illum Latine loqui elegantissime; Bru 252. cum is se nihil audisse de P. Sulla, nihil suspicatum esse diceret; Sulla 14. quid est, quod audivi de Bruto? A XVI 7, 8. avertere aliquid de publico solebant; Ver IV 53. simulacra deorum de locis sanctissimis ablata videmus a nostris; nat I 82. cecidisse de equo dicitur; Cluent 175. f. delabor. (Thucydides) de bellicis rebus canit etiam quodam modo bellicum; orat 39. agros de hostibus captos; dom 128. agros, de quibus foedere cautum est; agr II 58. de armis, de ferro, de insidiis celare te noluit? Deiot 18. de ea re ita censeo; Phil III 37. quae (conlegia) coeant de hominum locupletissimorum bonis; dom 47. de vobis ac de vestris liberis cogitate; Ver IV 1. de meo studio erga salutem et incolunitatem tuam credo te cognosse ex litteris tuorum; ep X 29. de cuius virtute antea commemoravi; Ver II 102. de his te commonebo; de or III 47. qui (Pompeius) mecum de te communicare solet; ep I 7, 3. nihil de hoc consul comperi, nihil suspicatus sum; Sulla 86. quod si de artibus concedamus; fin III 50. cuius etiam familiares de vi condemnati sunt; Phil II 4. Asiam qui de censoribus conduxerunt || conduxerunt ||; A I 17, 9. qui de vi confessus esset; Tul 45. vos de pagis omnibus conligitis bonos illos viros; fin II 12. saepe de isto conlocuti sumus; leg I 8. proinde quasi alio modo sit constituturus aut de religione pontifex aut de re publica civis; dom 31. cum de re conveniat; fin IV 72. qui nihil de me credidistis; agr III 2. vetat Pythagoras de praesidio et statione vitae decedere; Cato 73. ab atomis de via declinantibus; fat 46. quae abs te breviter de arte de caelo sunt; de or I 148. deduc orationem tuam de caelo ad haec citeriora; rep I 34. prius te quis de omni vitae statu quam de ista auctoritate deiecerit; nat I 66. de manibus audacissimorum civium delapsa arma ipsa ceciderunt; of I 77. quod sit in praesentia de honestate delibatum; inv II 174. ne quid de bonis deminuerent; Q fr I 2, 10. de dignitatis gradu demoveri; Tusc II 58. ne quid privatis studiis de opera publica detrahamus; Ac II 6. causam, qua de ante dictum est; inv II 70. quid est ineptius, quam de dicendo dicere? de or I 112. difficile dictu est de singulis; ep I 7, 2. ille stimulus, de quo dixi me facere quiddam, quod . . .; ep I 9, 19. dimicare (debemus) paratius de honore et gloria quam de ceteris commodis; of I 83. de civitatis iure, non de foederibus disceptamus; Balb 29. quae de bonis et malis didicerimus; fin III 72. quae a me disputantur de divinatione; div I 22. de summa re publica dissidentes; Phil II 38. quae saepissime inter me et Scipionem de amicitia disserebantur; Lael 33. cum praesertim (Regulus) de captivis dissuasurus esset; of III 110. te distentissimum esse qua de Buthrotiis, qua de Bruto; A XV 18, 2. dat de lucro; Flac 91. ut de eius iniuriis indices docerent; Ver IV 113. de Atticae febricula

scilicet valde dolui; A XII 1, 2. quae (sapientia) neque de se ipsa dubitare debet neque de suis decretis; Ac II 27. quia de manibus vestris effugit; Sex Rose 34. ut de tribus Antoniis eligas, quem velis; Phil X 5. quod de Crasso domum emissem; ep V 6, 2. si qua vis istum de vestra severitate eripuerit; Ver V 173. nullos exceptantem de piscina; par 38. de balineis exeunti; Vatin 31. cuius (Curionis) de ingenio ex orationibus eius existimari potest; Bru 122. haec ego semper de vobis expetivi, haec optavi, haec precatus sum; Piso 46. ut Stoicos nihil de dis explicare convinceret; nat III 44. videtisne, ut de rege dominus exstiterit? rep II 47. de quo (casu) mihi exploratum est ita esse, ut tu scribis; ep II 16, 6. quotiens tibi iam extorta est ista sica de manibus! Catil I 16. de quo ipso tamen quid est quod exspectetis? Cael 23. de templo carcerem fieri; Phil V 18. nihil de meo capite potuisse ferri; dom 68. num minus ille (Herodotus) potuit de Croeso quam de Pyrrho fingere Ennius? div II 116. neque est ullum bonum, de quo non is, qui id habeat, honeste possit gloriari; par 15. quod mihi de eo gratularis; ep IV 14, 3. concessit Aebutio, quantum vellet, de Caesenniae bonis ut haberet; Caecin 18. cum vidisset haustam aquam de iugi puteo; div I 112. de cynico consulari (non) poterit se iactare; A II 9, 1. cum de vi interdicitur; Caecin 86. de Lentulo investigabo diligentius; A IX 7, 6. ad eam rem, qua de iudicatum est; inv I 82. qui Fabriciorum damnatione de Oppianico iudicant; Cluent 59. animadvertit sororem suam de fratrum morte non laborantem; inv II 78. dum modo de iisdem rebus ne Graecos quidem legendos putent; fin I 8. de quo Panaetio non liquet; div I 6. adhuc de consuetudine exercitationis loquor, nondum de ratione et sapientia; Tusc II 40. meministi ipse de exsulis; Phil II 91. ut alterum complecterer, quia de me erat optime meritus; A VII 1, 2. de absoluteione istius neque ipse iam sperat nec populus Romanus metuit, de impudentia singulari sunt qui mirentur; Ver I 6. discubimus omnes praeter illam, cui tamen Quintus de mensa misit; A V 1, 4. cum di immortales monent de optimatum discordia; har resp 53. ut alter de senatu movere velit; Cluent 122. Pindaro de Cumano negaram; A XIV 1, 5. de isto altero sole quod nuntiatum est in senatu; rep I 15. de Cispio mihi igitur obicies? Planc 75. quod de Hippolyti interitu iratus optavit; of I 32. §. expeto. quae valde breviter a te de ipsa arte percursa sunt; de or I 205. perge de Caesare; Bru 258. si forte de paupertate non persuaseris; Tusc IV 59. Siculi de suis periculis fortunisque omnibus pertimescunt; Ver V 115. petii ab eo (Dolabella) de mulis || ab eodem mulos, al. || vecturae; A XV 18, 1. quoniam de aestate polliceris vel potius recipis; A XIII 1, 2. primo de vi postulavit; sen 19. brevi communiter de utroque praeciendum videtur; inv I 25. §. trado. quae soleam de me praedicare; dom 92. quod de te sperare, de me praestare possum; ep IV 15, 2. precor: §. expeto. de Vergilii parte valde probo; A XIII 26, 1. quem exstet et de quo sit memoriae proditum eloquentem fuisse; Bru 57. qui promulgaret de salute mea; sen 4. (Brutus) per litteras purgat Caesarem de interitu Marcelli; A XIII 10, 3. eius rei, qua de quaeritur; inv II 150. de ingenio eius (Epicuri) in his disputationibus, non de moribus quaeritur; fin II 80. §. arguo. liceat mihi potius de levitate Graecorum queri quam de crudelitate; Flac 61. §. taceo. de pecunia ratiocinari sordidum esse, cum . . .; inv II 115. recipio: §. polliceor. velim scire, eequid de te recordere; Tusc I 13. de foro redeuntem te; Caecin 89. de supplicationibus referatur; Phil I 12. remisisset aliquid profecto de severitate cogendi; Phil I 12. de ipsis rebus vereor ne reprehendar; fin III 6. quid de vestra in illa

causa perseverantia respondebitis? Ligar 29. quae te de te ipso rogaro; Vatin 10. qui scire debuit de sanitate, de fuga, de furtis; of III 71. si Gaditani sciverint nominatim de aliquo cive Romano; Balb 27. cum saepe mecum ageres, ut de amicitia scriberem aliquid; Lael 4. de Antonio iam antea tibi scripsi non esse eum a me conventum; A XV 1, 2. multo magis aveo audire, de divinatione quid sentias; div I 11. dixeram, de re publica ut sileremus; Bru 157. spero: §. metuo, praesto. ut statuam ipsi (populi) non de nostris, sed de suis rebus; Balb 22. quod (genus) est de eius (Catilinae) dilectu, immo vero de complexu eius ac sinu; Catil II 22. de Domitio, ut scribis, ita opinor esse, ut . . .; A IX 9, 3. de quo iam ipsi supplicium sumpserint; inv II 81. uxorem suam suspendisse se de ficu; de or II 278. suspiror: §. audio, comperio. sunt, qui de via Appia querantur, taceant de curia; Milo 91. aera legum de caelo tacta; div II 47. valde mehercule de te timueram; ep VII 10, 2. fidem de foro, dignitatem de re publica sustulistis; agr I 23. quae de officiis tradita ab illis (philosophis) et praecepta sunt; of I 4. cetera in XII translata de Solonis fere legibus; leg II 59. de C. Macro transegimus; A I 4, 2. triumphavit L. Murena de Mithridate; imp Pomp 8. de me ut valeret (rerum gestarum memoria); Quir 10. verti multa de Graecis; Tusc II 26. nunc de ratione videamus; Tusc II 42.

II. nach Adjektiven, Adverb, Zahl, Superlativen:

1. coloni omnes municipesque vestri certiores a me facti de hac nocturna excursionem Catilinae; Catil II 26. distentus: §. I. nisi de via fessus esset; Ac I 1. de quibus est integrum vobis; Phil I 26. de qua scis me miserimum esse; A XI 3, 3. si de pecunia testibus planum facere non possem; Ver II 81. Axius de duodecim milibus pudens! A X 15, 4. quibus nihil non modo de fructu, sed ne de bonis quidem suis reliqui fecit; Ver III 115. de ioco satis est; ep VII 2, 1. — 2. necesse est sit alterum de duobus; Tusc I 97. de consularibus nemini possum studii esse testis; ep I 7, 3. de pertinentibus nihil est bonum praeter actiones honestas; fin III 55. vgl. I. attingo. nulla de virtutibus tuis plurimis; Ligar 37. se gladio percussum esse ab uno de illis; Milo 65. vgl. III. alqs, alqd. — 3. de tuis innumerabilibus in me officiis erit hoc gratissimum; ep XVI 1, 3. quod aiunt; „minima de malis“; of III 102.

III. nach Substantiven und Verbindungen von Substantiv und Verb:

de conlegio quis tandem adfuit? dom 117. si quid de Corinthiis tuis amiseris; Tusc II 32. non (habeo nauci) de circo astrologos; div I 132. Ambivium quandam, cauponem de via Latina, subornatis; Cluent 163. quo (anno) causam de pecuniis repetundis Catilina dixit; Cael 10. de libris Tyrannio est cessator; Q fr III 5, 6. in consiliis de re publica capiendis; Quir 24. de Cn. Pompeio interficiendo consilia inibantur; dom 129. nunc proxima contio eius expectatur de pudicitia; har resp 9. cum esset de re pecuniaria controversia; Tul 5. hunc de pompa Quirini contubernalem; A XIII 28, 3. equidem libenter hoc iam crimen de statuis relinquam; Ver II 151. de triumpho nulla me cupiditas umquam tenuit; A VII 2, 6. illa de valetudine decreta municipiorum; A IX 5, 3. quo de genere expecto disputationem tuam; leg I 56. qua de re cum sit inter doctissimos summa dissensio; fin I 11. hoc ipsum de deis exordium; leg II 17. o gratam famam de subsidio tuo, de studio, de celeritate, de copiis! ep X 14, 1. non adimi cuiquam glebam de Sullanis agris; Sulla III 3. hominem audietis de schola; de or II 28. cum sitis indices de pecunia capta conciliata; Ver III 218. quae (urbs) primum iudicium de capite vidit M. Horatii; Milo 7. cum ille (Q. Maximus) admodum senex suorum legis Cinciae de donis et muneribus fuit; Cato 10. §. privilegium.

hunc librum ad te de senectute misimus; Cato 3. cur de conformandis hominum moribus littera nulla in eorum libris inveniretur; de or I 86. omni te de me metu libero; ep XI 21, 3. navem tu de classe populi Romani ausus es vendere? Ver I 87. quorum de iustitia magna esset opinio multitudinis; of II 42. orationem Stratonis conscribere de furto; Cluent 184. ut aliquam partem de istius impudentia reticere possim; Ver I 32. se nostra causa voluisse suam potestatem esse de consulibus ornandis; A III 24, 1. eorum preces et vota de meo reditu exaudiens; Planc 97. an de peste civis licuit tibi ferre non legem, sed nefarium privilegium? dom 26. perdifficilis et perobscura quaestio est de natura deorum; nat I 1. ita liberae querimoniae de aliorum iniuriis esse dicuntur; imp Pomp 41. reo de pecuniis repetundis Catilinae fuit advocatus; Sulla 81. nihil perfertur ad nos praeter rumores de oppresso Dolabella; ep XII 9, 1. sex hae sunt simplices de summa bonorum malorumque sententiae; fin V 21. ne malevolis de me sermonibus crederet; ep III 10, 10. unum (somnia) de Simonide; div I 56. non uno || sitam || in eo (Pompeio) iudico spem de salute rei publicae; A VIII 2, 4. is de me suffragium tulit; Sest 111. de classe populi Romani triumphum agere piratam! Ver V 100. perpauca mihi de meo officio verba facienda sunt; Cluent 117. vota: §. preces.

IV. **zum ganzen Satz gehörig:** qua de causa discidium factum sit; Ac I 43. in quos (milites) de improviso incidant; Sex Rosc 151. qui quasi de industria in odium intruere videantur; Ver pr 35. hanc ego causam cum agam de loco superiore; Ver I 14. in comitium Milo de nocte venit; A IV, 3, 4. multa de nocte eum profectum esse ad Caesarem; A VII 4, 2. de scripto sententia dicta; Sest 129. quam (Karthaginem) P. Africanus de consilii sententia consecravit; agr II 51.

V. **Ellipen:** tritici quod satis esset, de suis decumis; Ver IV 62. quid ego de nave? Ac II 82. mox de sortibus; div II 38. sed de auspiciis alio loco, nunc de fulgoribus; div II 43.

dea, Göttin: I, 1. ab iis (Stoicis) providentiam fingi quasi quandam deam singularem, quae mundum omnem gubernet et regat; nat II 73. natas esse has in iis locis deas; Ver I 106. regit: §. gubernat. — 2. si di sunt, suntne etiam Nymphae deae? si Nymphae, Panisci etiam et Satyri? nat III 43. terra ipsa dea est et ita habetur; quae est enim alia Tellus? nat III 52. — II, 1. deam deae detrudere conatus es? Ver IV 112. fingo: §. I, 1. gubernat. — 2. detrudo: §. 1. — 3. ab Iove ceterisque dis deabusque immortalibus, quorum ope et auxilio haec res publica gubernatur, pacem ac veniam peto, precorque ab iis, ut . . .; Rabir 5.

dealbo, weißen: quodsi tanta pecunia columnas dealbari putassem, certe numquam aedilitatem petivissem; Ver I 145.

deambulo, spazieren gehen: eamus deambulum; de or II 256.

debeo, schulden, vorentschaften, verdanken, verpflichtet sein, sollen, müssen, dürfen: I. quem sua causa cupere ac debere intellegebat; Sex Rosc 149. ille (Dolabella) mihi debebat, quod non defueram eius periculis; ep VI 11, 1. — II. quamquam parum erat, a quibus debuerat, adiutus; Phil I 10. praestitimus patriae non minus certe, quam debuimus; ep V 13, 4. fit saepe ut ii, qui debent, non respondeant ad tempus; A XVI 2, 2. — III, 1. praeter communem fidem, quae omnibus debetur, praeterea nos isti hominum generi praecipue debere videmur, ut apud eos ipsos, quod ab iis didicerimus, velimus expromere; Q fr I 1, 28. — 2. non debemus ita cadere animis, quasi . . .; ep VI 1, 4. ut tam in praecipitem locum non debeat se sapiens com-

mittere; Ac II 68. non hoc debent dicere; Caecin 68. debebant illi (di) omnes bonos efficere; nat III 79. magni iudicii, summae etiam facultatis esse debebit moderator ille et quasi temperator huius triperitae varietatis; orat 70. quid ego senator facere debeo? prov 30. nostrum et nostra causa susceptum dolorem modice ferre debemus; Tusc I 111. artes pergratam utilitatem debent habere; Muren 23. ex quo intellegi debet eam caloris naturam vim habere; nat II 24. quod vos de ea re iudicare non debetis; Caecin 102. quae mulier ne domum quidem ullam nisi socrus suae nosse debuit; Cluent 35. se in testimonio nihil praeter vocem et os praestare debere; Font 29. quae (philosophia) rationibus progredi debet; Ac II 27. explorata si sint ea, quae ante quaeri debeant; div I 117. in codicem acceptum et expensum referri debuit; Q Rosc 8. nullum est tempus, quod iustitia vacare debeat; of I 64. eius ignoratio de aliquo purgatio debet videri; Sulla 39. — IV. id cum rei publicae, tum nostrae necessitudini debere me iudico; ep X 12, 5. me huic municipio debere plurimum; ep XIII 7, 4. vgl. II. ep V 13, 4. quoniam tibi incredibilem quandam amorem et omnia in te ipsam summa studia deberem; ep I 9, 4. mihi civicam coronam deberi a re publica; Piso 6. fidem: §. III, 1. huic iustam et debitam gratiam refero; Balb 59. multi saepe honores dis immortalibus iusti habitus sunt ac debiti; Catil III 23. quas (hostias) debuisti ad sacrificium; inv II 97. debebat Epicrates nummum nemini; Ver II 60. si (maerens) se officio fungi putet iusto atque debito; Tusc III 76. oratio iuventuti nostrae deberi non potest; A IV 2, 2. cum ei praesertim pecunia ex partitione deberetur; Caecin 15. quod eodem ostento Telluri postillio deberi dicitur; har resp 31. studia: §. amorem, supplicia, quae debentur hostibus victis; Ver V 77. pravo potius illum debito testimonio quam id cum mea laude communicem; Ac II 3. qui Veneri et Cupidini vota deberet; Ver IV 123.

debilis, schwach, gebrechlich, gelähmt, fiedy: qui hac parte animi, quae custos est ceterarum ingenii partium, tam debilis esset, ut . . .; Bru 219. Q. Scaevola, membris omnibus captus ac debilis; Rabir 21. duo corpora esse rei publicae, unum debile, alterum firmum; Muren 51. quorum vires erant debiles; Milo 94.

debilitas, Schwäche, Lähmung, Verfrüppelung: I. bonum integritas corporis, misera debilitas; fin V 84. — II. pauci stuporem debilitatemque linguae (noramus); Piso 1. eos (sapientes) id agere, ut a se dolores, morbos, debilitates repellant; fin IV 20. — III. ut ob eam debilitatem animi multi parentes, multi amicos perdiderunt; fin I 49.

debilitatio, Schwächung, Fassungslosigkeit: quid? debilitatio atque abiectio animi tui, cum . . .? Piso 88.

debilito, schwächen, hemmen, lähmen, der Fassung berauben: I. viri non esse debilitari dolore, frangi, succumbere; fin II 95. — II. qui desperatione debilitati experiri id nolent || nolint ||, quod . . .; orat 3. debilitor lacrimis; ep XIV 3, 5. te subita re quasi debilitatum novas rationes tuendi mei quaerere; A XI 5, 1. quod (amicitia) bonam spem praelucet in posterum nec debilitari animos aut cadere patitur; Lael 23. quorum ego ferrum et audaciam debilitavi in foro; Muren 79. quae (dies) debilitat cogitationes inimicorum tuorum; ep I 6, 1. ferrum: §. audaciam. contra illam naufragorum electam ac debilitatam manum; Catil II 24. tua profectio spem meam debilitat; A V 4, 1. §. virtutem. qui (versus) debilitatur, in quacumque est parte titubatum; de or III 192. bonorum spem virtutemque debiles?

debitio, Schuld: I. quamquam dissimilis est

pecuniae debitio et gratiae; Planc 68. — II. (Quintus) satis torquetur debitione dotis; A XIV 13, 5.

debitor, Schuldner: I. ut locupletes suum perdant, debitores lucrentur alienum; of II 84. — II. haec levior est plaga ab amico quam a debitore; ep IX 16, 7. eundem bona creditorum cum debitoribus Graecis divisisse; Sest 94.

decanto, abfangen, zu fingen aufhören, herfangen, vortragen: I. iam decantaverant fortasse; Tusc III 53. — II. ut eas omnes (causas) diligentes oratores percursas animo et prope dicam decantatas habere debeant; de or II 140. ne necesse sit isdem de rebus semper quasi dictata decantare; fin IV 10. haec decantata erat fabula; A XIII 34. qui (Graecus doctor) mihi pervulgata praecepta decantet; de or II 75.

decedo, weggehen, abgehen, gehen, scheiden, verschiden, sterben, abweichen, ausweichen, schwinden: se de via decessisse; Cluent 163. qui iam de vita decesserunt; Rabir 30. quis potest de sententia decedere? fin IV 52. quod classe tu velles decedere; ep III 5, 3. velim cures, ut aut de hypothecis decedat aut pecuniam solvat; ep XIII 56, 2. quod omnes illi decesserant; A XIII 19, 4. ego equites ex Cypro decedere iussi; A V 21, 10. quaestores, legatos, praefectos, tribunos suos multi de provincia decedere iusserunt; Ver III 134. alteram quartanam decessisse et alteram leviozem decessere; A VII 2, 2. cum (senatus) nihil a superioribus decretis decesserit; Flac 27. tribuni: f. legati.

decem, zehn: in Creta decem, qui cosmoë vocantur, (sunt) constituti; rep II 58. Iudi per decem dies facti sunt; Catil III 20. decem milia civium esse Centuripinorum; Ver II 163. evocat ad se Centuripinorum magistratus et decem primos; Ver II 162. qui (xviri) cum x tabulas summa legum || [legum] || aequitate conscripsissent; rep II 61. extenuato sumptu tribus riciniis et decem tibicinibus || [trib. . . tib.] || tollit lamentationem; leg II 59. decem tribunos plebis hoc statuisset; Ver II 100.

December, des Dezember: nemo Habonio molestus est neque Kalendis Decembribus neque Nonis neque Idibus; Ver I 149. mense Decembri mei consulatus; Planc 90.

decempeda, Meßstange: quam (urbem) iam peritus metator decempeda sua Saxa dividerat; Phil XIV 10. vos huius (solis) magnitudinem quasi decempeda permensi refertis; Ac II 126.

decempedator, Feldmesser: qui fuerat aequissimus agri privati et publici decempedator; Phil XIII 37.

decemscalmus, mit zehn Rudern: haec ego consendens e Pompeiano tribus actuariolis decemscalmis; A XVI 3, 6.

decemvir, Mitglied des Zehnmannerkollegis, pl. Zehnmannerkolleg: I. „decem virorum stilitibus iudicandis“ dico numquam; orat 156. — II. cum is decemvir illam ipsam sedem hospitalem publicam populi Romani esse dicet; agr II 46. quotiens senatus decemviro ad libros ire iussit! div I 97. quod proditum memoriae est xviros, qui leges scripserint, sine provocatione creatos; rep II 54. quot res et quantas decemviri legis permissu venditori sint; agr II 47. — III. 1. ut xviri maxima potestate sine provocatione crearentur; rep II 61. f. II. scribunt. ut sibi iam decemvir designatus esse videatur; agr II 53. — 2. ut furtim tota (Alexandria, Aegyptus) decemviris traditur! agr II 41. — 3. quod tu et Caesar in decem viris non essetis; ep XI 21, 2. — IV. hac tanta de re P. Rullus cum ceteris decemviris conlegis suis iudicabit? agr II 43.

decemviralis, der Zehnmannerkolleg: tertius est annus xviralis consecutus; rep II 62. quod audaciae decemviralis magna permittitur potestas; agr II 37. populum Romanum redigas in istam decemviralem

dicionem ac potestatem? agr II 74. post decemviralem invidiam; Bru 54. potestas: f. dicio.

decemviratus, Zehnmannerkolleg: I. ut ei decemviratum habeant, quos plebs designaverit; agr II 26. — II. qui honore decemviratus excluditur prope nominatim; agr II 60.

decentia, Anstand: I. colorum et figurarum * ordinem et, ut ita dicam, decentiam oculi iudicant; nat II 145. — 2. || verbis ad aptam compositionem et decentiam utatur ||; de or III 200.

deceo, sich scheiden, gehören, geziemen, anstehen: I. decere quasi aptum esse consentaneumque tempori et personae (declarat), contraque item dedecere; orat 74. caput esse artis decere; de or I 132. f. IV. orat 73. — II. ut loqui deceat frugaliter; fin II 25. — III. oratore irasci minime decet, simulare non dedecet; Tusc IV 55. — IV. non faciendo solum, quod decet, sed non faciendo id, quod non decet, impudentia nomen effugere debemus; de or I 120. quod plurimis in rebus, quod maxime est utile, id nescio quo pacto etiam decet maxime; de or III 224. cum hoc decere dicimus, illud non decere, et id usque quaque quantum sit appareat; orat 73. et, quod decet, honestum est et, quod honestum est, decet; of I 94. — V. illa ornamenta decere me non putabam; prov 41. nec velle experiri, quam se aliena deceant; of I 113. nec scit, quod augurem, nec facit, quod pudenter decet; Phil II 81.

decerno, entscheiden, beschließen, bestimmen, erklären, beantragen, genehmigen, kämpfen: I. 1. decernendi tempus nondum erat; Phil VIII 5. — 2. a. quo (certamine) ferro decernitur; de or II 317. — b. utinam meo solum capite decernerem! A X 9, 2. — II. 1. decrevit senatus frequens de meo reditu; Sest 68. f. 4. — 2. consules de consilii sententia decreverunt secundum Buthrotios; A XVI 16, 11. — 3. decrevistis, ne quis rem impediret; sen 27. — 4. nos hic nonne decrevimus, ut classis in Italia navigaret? Flac 30. de quo (Postumio) nominatim senatus decrevit, ut statim in Siciliam iret; A VII 15, 2. — 5. decreeram cum eo (Hortensio) valde familiariter vivere; A VI 6, 2. — 6. cuius (regis) salutem magna vobis curae esse decreissetis; ep XV 2, 8. quod in me ipso satis esse consilii decreas; A III 15, 7. — III. decernat bellum Cretensibus; Ver II 76. honores ei decrevi quos potui amplissimos; Phil XIII 8. Crassus tres legatos decernit, nec excludit Pompeium; ep I 1, 3. quae (legiones) decretae sunt in Syriam; ep II 17, 5. eripueras senatui provinciae decernendae potestatem; Vat 36. maiores nostri statuas multis decreverunt, sepulcra paucis; Phil IX 14. sumptus decerni legatis nimis magnos; ep III 8, 2. cum cuidam clarissimo viro supplicationem non decerneres; ep XV 4, 11. — IV. Dolabella hesterno die hoste decreto; Phil XI 16. decrevit P. Mucius familiam puram; leg II 57.

decerpo, abspülen, entnehmen, Abbruch tun: ne quid locus de gravitate decerperet; de or II 229. nihil sibi ex ista laude centurio decerpsit; Marcel 7. humanus animus decerptus ex mente divina; Tusc V 38.

decertatio, Entscheidungskampf: cum harum rerum omnium decertatio consulibus commissa et commendata sit; Phil XI 21.

decerto, kämpfen, um die Entscheidung kämpfen: I. 1. omnia facienda, ne armis decertetur; A VII 6, 2. — 2. ubi Demosthenes et Aeschines inter se decertare soliti sunt; fin V 5. cum Latinis decertans pater Decius; Tusc I 89. — II. de sanguine et de spiritu decertat; Phil XI 24. cum de imperio decertatur; of I 38.

decessio, Abzug, Abgang, Abnahme, Schwinden: I. ne te delectet tarda decessio; ep IV 10. non tam cumulus bonorum iucundus esse potest quam molesta decessio; Tusc I 110. f. II. — II. utrum

accessionem decumae an decessionem de summa fecerit; Rab Post 30. haec decessio capitis aut accessio subitone fieri potest? div II 36. neque ante adventum C. Verris neque post decessionem; Ver II 188.

decessus, Abgang, Abſcheiden: I. quod eo errore careo, quo amicorum decessu plerique angissent; Lael 10. — II. an Caesaris decreto post M. Bruti decessum potuit liberari? Phil II 97.

decido, abſchließen, abmachen, ſich vergleichen: I. mancipis pretio cum civitatibus decidisse? Ver III 175. — II. 1. ut cum Moeragene signis conlatis de servo tuo deciderem; A V 15, 3. — 2. decidis statusque, quid iis ad denarium solveretur; Quinct 17. — 3. cum propinquis suis decidit, ne reos faceret; har resp 42. — III. omnibus rebus actis atque decidis; Ver V 120.

decino, fallen, herabfallen, abfallen, herabſinken, hineingeraten: tametsi ne oculis quidem captus in hanc fraudem decidisti; Ver IV 101. quia deciderat ex astris, lapsus quam progressus potius videbatur; A II 21, 4. ficta omnia celeriter tamquam flosculi decidunt; of II 43. quod unius vitio praecipitata (res publica) in perniciosissimam partem facillime decidit; rep II 43. seminane deorum decidisse de caelo putamus in terras? nat I 91.

decians, zehntmal, zehnter: quo modo ex deciens HS sescenta sint facta; Ver I 92.

decimus (decumus), zehnte, decimum das zehnfache (decuma: f. B, a): A, I. cum hora diei decima fere ad Saxa rubra venisset; Phil II 77. qui remanserant, vix decuma pars aratorum; Ver III 121. — II. qui dies nudius tertius decimus fuerit; Phil V 2. sexto decimo fere anno; rep II 57. — B, a, I. quarum (civitatum) decumae venire non soleant; Ver III 13. — II. 1. ut ab invito aratore plus decuma non posset || possit || auferri; Ver III 20. quibus, cum decumas dare deberent, vix ipsis decumae relictae sunt; Ver III 226. quod undique ad emendas decumas solent eo convenire; Ver III 149. relinquo: f. do. C. Octavio et C. Cottae consulibus senatus permisit, ut vini et olei decumas Romae venderent; Ver III 18. ut, quae dimidiae essent, decumae vocarentur; Ver III 117. neque Herculi quisquam decumam vovit unquam, si sapiens factus esset; nat III 88. — 2. ut illi in alteras decumas triticum emere cogentur; Ver III 101. — III. quod omnis frumenti copia decumarum nomine penes istum esset redacta; Ver III 171. ut ne legem quidem venditionis decumarum commutarent; Ver III 14. — IV. Aeschrio in Herbitensibus decumis novus instituitur publicanus; Ver III 77. — b. cum ager cum decumo extulisset; Ver III 113.

decipio, täuschen, betören, blenden, betrügen: I. 1. primo decipi incommodum est; iterum, stultum; tertio, turpe; inv I 71. — 2. si cotidie fraudas, decipis, poscis; par 43. II. quod aut similitudine aut suspitione aut demonstratione falsa deceptus sit; inv II 23. non nos color iste servilis, non pilosae genae, non dentes putridi deceperunt; Piso 1. a beta et a malva deceptus sum; ep VII 26, 2. ut errare potuisti, sic decipi te non potuisse quis non videt? ep X 20, 2. (legati) istius fide ac potius perfidia decepti; Sex Rose 110.

decisio, Abmachung, Vergleich, Entscheidung: I. dicat decisionem factam esse; Q Rose 48. — II. negat eum sibi illa decisione satis facere posse; Ver I 140.

declamatio, Redeübung, Vortrag: I. ut antea declamitabam causas, quod nemo me diutius fecit, sic haec mihi nunc senilis est declamatio; Tusc I 7. — II. quod declamationibus nostris cares, damni nihil facis; ep VII 33, 1.

declamator, Redefünftler: 1. non declamatorum aliquem de ludo quaerimus; orat 47. —

2. non vobis videtur cum aliquo declamatore disputare? Planc 83.

declamatorius, ſchulrechneriſch: puer magis illo declamatorio genere duci et delectari videtur; Q fr III 3, 4. utrum is, qui dicat, tantum modo in hoc declamatorio sit opere iactatus, an...; de or I 73.

declamito, Redeübungen halten, vortragen: I. commentabar declamitans (sic enim nunc loquuntur) saepe cum M. Pisone; Bru 310. — II. ipse interea septemdecim dies de me declamavit; Phil V 19. — III. ut antea declamitabam causas; Tusc I 7.

declamo, Redeübungen halten, eifern: I. qui pro isto vehementissime contra me declamasset; Ver IV 149. cum una declamabamus; fr G, b, 26. — II. quae mihi iste visus est ex alia oratione declamare; Sex Rose 82.

declaratio, Kundgebung: quae (visa) propriam quandam haberent declarationem earum rerum, quae viderentur; Ac I 41.

declaro, fund tun, offenbaren, erklären, darlegen, beweisen, erkennen lassen, bezeichnen: I. ut declarat cicatrix; Phil VII 17. — II. 1. declarat Ennius de Africano: hic est ille situs; leg II 57. — 2. quid velim tua causa, re potius declarabo quam oratione; ep VI 13, 4. — 3. magnam esse partem sine fide res ipsa declarat; Scaur 44. — III. cum iam facti prope superioribus comitiis declaratique venissent; Planc 53. ratio hoc idem ipsa declarat; nat I 46. in qua (causa) facile declarare possis tuam erga me benivolentiam; ep XIII 43, 1. tota huius iuris compositio pontificalis magnam religionem caerimoniamque declarat; leg II 55. qui (populus) declaravit maximam libertatis recuperandae cupiditatem; Phil VII 22. si est in extis aliqua vis, quae declaret futura; div II 29. Rupae studium non defuit declarandorum munerum tuo nomine; ep II 3, 1. si autem vellent declarare in eo officium suum; ep III 8, 3. religionem: f. caerimoniam. quorum epistulas spem victoriae declarantes in manu teneo; Phil XII 9. — IV. anno fere ante, quam consul est declaratus; rep I 23.

declinatio, Abweichung, Ausweichen, Vermeidung, Abneigung: I. nullum potest esse animal, in quo non et appetitio sit et declinatio naturalis; nat III 33. declinatio brevis a proposito, non ut superior illa digressio; de or III 205. honestior declinatio haec periculi; A II 19, 5. — II. in cursu ipso orationis declinationes ad amplificandum dantur; part or 52. — III. 1. quot ego tuas petitiones parva quadam declinatione effugi! Catil I 15. Epicurus declinatione atomi vitari necessitatem fati putat; fat 22. — 2. posse Epicureos suam causam sine hac commenticia declinatione defendere; fat 23.

declino, abweichen, ausweichen, abwenden, vermeiden: I. ait (Epicurus) declinare atomum sine causa; fin I 19. unde huc declinavit oratio; de or II 157. — II. appetuntur, quae secundum naturam sunt, declinantur contraria; nat III 33. vel subire eas (minas Clodii contentionesque) videor mihi summa cum dignitate vel declinare nulla cum molestia posse; A II 19, 1. nec (orator || oratio ||) satis tecte || recte || declinat impetum, nisi...; orat 228. minas: f. contentiones. urbem unam mihi amicissimam declinavi; Planc 97.

decoctor, Verschwender, Banferrotteur: I. cum esset lege Roscia decoctoribus certus locus; Phil II 44. — 2. exercitum conlectum ex rusticis decoctoribus; Catil II 5.

decolor, entfärbt, getrübt: iam decolorem sanguinem omnem (vestis) exsorbuit; Tusc II 20.

decoloratio, Verfärbung: decoloratio quaedam ex aliqua contagione terrena maxime potest sanguini similis esse; div II 58.

decoquo, verflüchtigen, das Vermögen aufbrauchen, Banferott machen: I. quamvis quis fortunae vitio, non suo decoxisset; Phil II 44. — II. ut (orator) suavitatem habeat austeram et solidam, non dulcem atque decoctam; de or III 103.

decore, geziemend, anständig, ehrenhaft, stattlich: hi tres [heroi] pedes in principia continuandorum verborum satis decore cadunt; de or III 182. ut ea si non decore, at quam minime indecore facere possimus; of I 114. ut ad rerum dignitatem apte et quasi decore (loquamur); de or I 144.

decoro, schmücken, verherrlichen: (Socrates) respondit sese meruisse, ut amplissimis honoribus et praemiis decoraretur; de or I 232. haec omnia vitae decorabat gravitas || dignitas || et integritas; Bru 265. cum vera || quoniam || virtus atque honestus labor honoribus, praemiis, splendore decoratur; de or I 194. qui oppidum maximis ex sua pecunia locis communibus monumentisque decoravit; Ver II 112. virtutem: f. laborem.

decorus, geziemend, anständig, schön, schön, glänzend, schön: A. color albus praecipue decorus deo est; leg II 45. est decorus senis sermo quietus et remissus; Cato 28. — B. 1. et generale quoddam decorum intellegimus, quod in omni honestate versatur, et aliud huic subiectum, quod pertinet ad singulas partes honestatis; of I 96. — II. quoniam decorum illud in omnibus factis, dictis, in corporis denique motu et statu cernitur; of I 126. πρότερον appellant hoc Graeci, nos dicamus sane „decorum“; orat 70. intellego: f. I. quo facilius decorum illud, quod quaerimus, retineatur; of I 110.

decrepitus, abgelebt, altersschwach: quae (bestiola) occidente sole (mortua est), decrepita (mortua est); Tusc I 94.

decreresco, abnehmen: ostreis et conchyliis omnibus contingere, ut cum luna pariter crescant pariterque decrescant; div II 33.

decretum, Entscheidung, Beschluß, Bescheid, Grundsatz, Gesetz: I. nulla de illis decreta municipiorum et coloniarum exstiterunt; sen 38. — II. 1. liberalissimum decretum abstulimus: quod est obsignatum ab amplissimis viris; A XVI 16, 5. dico: f. habeo. decurionum decretum statim fit, ut . . .; Sex Rosc 25. quoniam id habent Academiae decretum (sentitis enim iam hoc me δόγμα dicere), nihil posse percipi; Ac II 29. ob signo: f. aufero. ut hoc ipsum decretum, quo sapientis esset nihil posse percipi, fateretur esse perceptum; Ac II 109. nova decreta petebantur; Ver I 137. posse tua voluntate decretum illud Areopagitarum, quem ἐπομησιαστών illi vocant, tolli; ep XIII 1, 5. — 2. quis umquam consul senatum ipsius decretis parere prohibuit? Sest 32. — III. neque istius decreti auctores esse voluerunt; Flac 54. tantum valuit istius decreti auctoritas; Ver V 55. — IV. 1. si Athenienses quibusdam temporibus sublato Areopago nihil nisi populi scitis ac decretis agebant; rep I 43. esse: f. II. 1. percipio. quas (tabulas) vos decretis vestris refixistis; Phil XII 12. — 2. nego me ex decreto praetoris restitutum esse; Caecin 82.

decuma f. **decimus**, B. a.

decumanus, zehntpflichtig, den Zehnten, den Zehntpächter betreffend, Zehntpächter: A. omnis ager Siciliae civitatum decumanus est; Ver III 13. totum hoc crimen decumanum peroraro; Ver III 154. de decumano dicemus frumento; Ver III 12. — B. 1. te in decumanum, si plus abstulerit, quam debitum sit, in octuplum iudicium daturum || esse ||; Ver III 26. quid? decumani num quid praeter singulas decumas debent? Ver V 53. quantum decumanus edidisset aratorem sibi decumae dare oportere, ut tantum arator decumano dare cogeretur;

Ver III 25. — II. 1. praetorem socios habuisse decumanos; Ver III 130. — 2. cum tantum lucri decumano sit datum; Ver III 72. f. I. edit. — III. 1. ut homines propter iniurias licentiamque decumanorum mortem sibi ipsi consciverint; Ver III 129. — 2. iudicium in: f. I. aufert.

decumbo, niederstürzen, unterliegen: quis, cum decubuisset, ferrum recipere iussus collum contraxit? Tusc II 41. quod gladiatores nobiles faciunt, ut honeste decumbant; Phil III 35.

decuria, Abtheilung, Decurie: I. saltatores, citharistas, totum denique comissionis Antonianae chorum in tertiam decuriam iudicum scitote esse coniectum; Phil V 15. f. II. — II. ut honestis decuriis potius dignus videatur quam in turpem iure coniectus; Phil I 20. — III. ut Alaudae in tertia decuria iudicarent; Phil XIII 37.

decuriatio, Einteilung in Decurien: decuriatio tribulium, discriptio populi severitatem senatus excitarunt || excitarent ||; Planc 45.

decurio, in Decurien einteilen, Rotten bilden: I. decuriasse Plancium, conscripsisse; Planc 45. — II. ut sodalitates decuriatue discederent; Q fr II 3, 5. cum decuriatos ac discriptos haberes exercitus perditorum; dom 13.

decurio, Decurienvorsteher, Decurienführer: I. quid decrerint Capuae decuriones; Sest 10. illum tabulas publicas Larini censorias corrupisse decuriones universi iudicaverunt; Cluent 41. — II. eos, qui facerent praeconium, vetari esse in decurionibus; ep VI 18, 1.

decurro, hincilen, seine Zuflucht nehmen, durchlaufen: I. ad haec extrema iura tam cupide decurrebas, ut . . .; Quinct 48. — II. quae abs te breviter de arte decursa sunt; de or I 148. prope acta iam aetate decursaque; Quinct 99. nec velim quasi decurso spatio ad carceres a calce revocari; Cato 83.

decursus, Durchlaufen: I. facilius erit mihi quasi decursus mei temporis; ep III 2, 2. — II. si ambitionis occupatio cursu || decursu || honorum constitisset; de or I 1.

decurto, verkürzen, verstümmeln: (animus) mutila sentit quaedam et quasi decurtata; orat 178.

decus, Zierde, Glanz, Ehre, Ruhm, sittliche Würde: I. Cn. Pompeium, quod imperii populi; Romani decus ac lumen fuit; Phil II 54. — II. 1. nihil (natura) habet praestantius, nihil, quod magis expetat quam honestatem, quam laudem, quam dignitatem, quam decus; Tusc II 46. decora atque ornamenta fanorum posthac in supellectile Verris nominabuntur; Ver IV 97. — 2. qui ad laudem et ad decus nati, suscepti, instituti sumus; fin V 63. quia nusquam possumus nisi in laude, decore, honestate utilia reperire; of III 101. — III. maxime suo decore (virtus) se ipsa sustentat; rep III 40.

decusso, kreuzweise verbinden: hanc omnem coniunctionem duplicem in longitudinem (deus) diffidit mediaeque accommodans mediam quasi decussavit; Tim 24.

dedeceo, nicht geziemend, nicht anstehen: I. decere quasi aptum esse consentaneumque tempore et personae (declarat), contraque item dedecore; orat 74. ut iis, quae habent, modice et scienter utantur et ut ne dedeant; de or I 132. — II. 1. labi, decipi tam dedecet quam delirare; of I 94. — 2. oratorem irasci minime decet, simulare non dedecet; Tusc IV 55. — III. si quid dedeant in illis; of I 146.

dedecoro, verunehren: inanem redire turpissimum est te dedecorantem et urbis auctoritatem et magistri; of III 6.

dedecus, Schmach, Schande, Schandfleck, Schändlichkeit: I. quod tantum evenire dedecus potest? Quinct 49. — II. 1. si quid a me praetermissum

erit, commissum facinus et admissum dedecus confitebor; ep III 10, 2. quod ipsa senectus dedecus concepit; of I 123. cum dedecus illi summum malum, hic solum (dicat); leg I 55. quorum (iudicium) lectione duplex imprimeretur rei publicae dedecus; Phil V 16. — 2. aliter ampla domus dedecori saepe domino fit; of I 139. — III. divitiae, nomen, opes vacuae consilio dedecoris plenae sunt et insolentis superbiae; rep I 51. — IV, 1. ne is dedecore notetur; Quint 99. — 2. sumptus effusi cum probro atque dedecore; Sex Rosc 68.

dedicatio, Weihung, Einweihung; I. hanc tu dedicationem appellas, ad quam non conlegium adhibere potuisti? dom 118. — II. nihil (loquor) de ipsius verbis dedicationis; dom 121.

dedico, weihen, einweihen, angeben; I. ambulationis postes nemo unquam tenuit in dedicando; dom 121. — II. cum Licinia, virgo Vestalis, aram et aediculam et pulvinar sub Saxo dedicasset; dom 136. ut aedis haec dedicaretur; leg II 58. aram; j. aediculam. dum dedico domum Ciceronis; dom 133. haec praedia etiam in censum dedicavisti; Flac 79. pulvinar; j. aediculam. censorem simulacrum Concordiae dedicare pontifices in templo inaugurato prohibuerunt; dom 137. quorum templa sunt dedicata; nat III 43.

dedisco, verlernen; I. cum inventus nostra didiceret paene discendo; de or III 93. — II. vereor, ne nescio quid illud, quod solebas, dediscas et obliviscare, cenulas facere; ep IX 24, 2. — III. multa oportet discat atque dediscat; Quint 56. j. II. haec (verba) mutari dediscique possunt; Bru 171.

deditio, Übergabe, Auslieferung; I. neque deditioem neque donationem sine acceptione intellegi posse; Top 37. — II. huius deditioem ipse Postumius, qui dedebatur, suator et auctor fuit; of III 109. spe adlata deditioem; Phil XII 2.

dedo, deditus, ergeben, übergeben, ausliefern, liefern, preisgeben; dedendusne sit hostibus necne? inv II 92. quem pater patratu dedidisset; de or I 181. nec magnopere te istis studiis, hominibus, libris intellego deditum; de or III 82. cui (patriae) nos totos dedere debemus; leg II 5. apud M. Pisonem adolescentem huic studio deditum; de or I 104. non apparebat eam (verborum structuram) dedita opera esse quaesitam; Bru 33. si se (illa pars animi) lamentis muliebriter lacrimisque dedet; Tusc II 48. vitam vitiiis flagitiisque omnibus deditam; Sex Rosc 38.

dedoceo, verlernen lassen, von der Ansicht abbringen; cum aut docendus is est aut dedocendus; de or II 72. si (Epicurus) a Polyaeo geometrica discere maluisset quam illum etiam ipsum dedocere; fin I 20. Heracleotes Dionysius, cum a Zenone fortis esse didicisset, a dolore dedoctus est; Tusc II 60.

deduco, führen, hinführen, leiten, geleiten, abführen, wegführen, ablenken, wegnehmen, abziehen; I. (se) omnibus portis, quo velint, deducturum; Phil VIII 9. — II. quo deduci oratione facillime posse videantur; de or II 186. ut ad fletum misericordiamque deducatur; de or II 189. quae me antea in iudicia atque in curiam deducebant; orat 148. si impendens patriae periculum me necessario de hac animi lenitate deduxerit; Catil II 28. hac (eloquendi vi) deducimus perterritos a timore; nat II 148. cum ea contraherent in angustumque deducerent; Ac I 38. in hos agros colonias ab his decemviris deduci iubet; agr II 73. deductis tritici modium cccxvi; Ver III 116. nihil tam facile quam multitudo ab tristitia et saepe ab acerbitate commode et hilare dicto deducitur; de or II 340. ut centum nummi deducerentur; leg II 53. deduc orationem tuam de caelo ad haec ceteriora; nep I 84. quem in locum res deducta sit, vides; ep IV 2, 3. — III. neque poena deductus est, quo minus officium praestaret; ep

XIV 4, 2. — IV. a Poenis Sardi non deducti in Sardiniam, sed repudiati coloni; Scaur 42.

deductio, Anziehung, Austreibung, Abzug, Abführung; I. in oppida militum crudelis et misera deductio; Phil II 62. — II. ex omni pecunia certis nominibus deductiones fieri solebant; Ver III 181. ut vis ac deductio moribus fieret; Caecin 32. ex quo illa admirabilis || mirabilis || a maioribus Albanae aquae facta deductio est; div I 100.

deerro, abirren; qui in itinere deerravissent; Ac fr 16.

defaenero, verschulden; qui (videt) dimissiones libertorum ad defaenerandas diripiendasque provincias; par 46.

defatigatio (defet.), Ermüdung, Ermattung; I. nulla res ei finem caedendi nisi defatigatio et satietas attulisset; Phil V 20. quaerendi defetigatio turpis est; fin I 3. — II. ut (di) morbos metuant ex defetigatione membrorum; nat II 59.

defatigo (defet.), ermüden; I. nostrum est non defetigari supplicando; Plane 11. — II. tractatio varia esse debet, ne, qui audiatur, defatigetur similitudinis satietate; de or II 177. te nec animi neque corporis laboribus defatigari; ep XIV 1, 1. emit domum licitatoribus defatigatis; dom 115. puellam defatigatam petisse, ut . . .; div I 104.

defectio, Abfall, Abnehmen, Schwächung, Verfinsternung; I. defectiones solis et lunae cognitae praedictaeque in omne posterum tempus, quae, quantae, quando futurae sint; nat II 153. — II. cognosco, al. j. I. defectio virium adulescentiae vitiiis efficitur saepius quam senectutis; Cato 29. — III. in illa omnium barbarorum defectione; Piso 84.

defectus, Abnehmen; (lunae) forma mutatur tum crescendo, tum defectibus in initia recurrendo; nat II 50.

defendo, abwehren, schützen, verteidigen, verfechten, vertreten, rechtfertigen, behaupten; I. 1. etsi dat ipsa lex potestatem defendendi; Milo 11. — 2. accusatoremne se existimari (vult), qui antea defendere consuerat? div Caec 70. parentes propinque adsunt, defendunt; Ver V 108. — II. 1. quae (navis) defenderet, ne provincia spoliaretur; Ver V 59. — 2. Erillus scientiam summum bonum esse defendit; fin V 73. — III. qui sententia se defendet; inv II 122. si fuerit occasio, manu, si minus, locis nos defendemus; A V 18, 2. defensum esse iudicio absentem Quinctium; Quint 65. potui me vi armisque defendere; sen 33. cum Stoici omnia fere illa defenderent; div I 6. j. caput. cum in eius modi causis alias scriptum, alias aequitatem defendere docentur; de or I 244. ut auctoritatem senatus, statum civitatis, fortunas civis bene meriti defenderetis; Quir 16. j. imperium. quae (leges) supplicio improbos adficiunt, defendunt ac timentur bonos; leg II 13. tibi illud superius sicut caput et famam tuam defendere necesse erit; Ac II 119. causam nescio quam apud iudicem defendebat; Cluent 74. j. vitam. defendo multos mortales, multas civitates, provinciam Siciliam totam; div Caec 5. si hoc crimen non modo Marcelli facti, sed ne Lepidi quidem potes defendere; Ver III 212. famam; j. caput. ut hospitis salutem fortunasque defenderem; Ver II 117. j. auctoritatem. cogor non nunquam homines non optime de me meritis rogatu eorum, qui bene meriti sunt, defendere; ep VII 1, 4. j. virum. cum senatus auctoritatem, populi Romani libertatem imperiumque defenderet. a quo defenderet? Phil IV 8. si is, qui non defendit iniuriam neque propulsat, cum potest, iniuste facit; of III 74. ubi defendis ius nomenque legati? Ver I 83. ut libertatem Graeciae classe defenderet; of III 48. j. imperium. Caesaris mors facillime defenditur oblivione et silentio; Phil XIII 39. mortales; j. civitates. nomen; j. ius. de civium periculis defendendis; Muren 5. provin-

ciam: f. civitates. qui rem publicam consul defendisset; dom 114. cum consul communem salutem sine ferro defendissem; sen 34. f. fortunas. scriptum: f. aequitatem. duae (sententiae) sine patrono, quattuor defensae; fin V 21. statum: f. auctoritatem. vestra tecta custodiis vigiliisque defendite; Catil II 26. castra in agro, villa defensa est; A XIII 52, 1. virum bonum atque integrum hominem defendimus; Muren 14. eiusdem nunc causam vitamque defendere; Sulla 83. quae (voluptas) plurimorum patrociniis defenditur; par 15. — IV. se a societate Punicorum bellorum defendit; Scaur 45. f. III. imperium, libertatem. haec vobis provincia non modo a calamitate, sed etiam a metu calamitatis est defendenda; imp Pomp 14. qui illum solus antea de ambitu defendisset; Sulla 6.

defensio, Verteidigung, Rechtfertigung: I, 1. haec res amore magis conciliat, illa virtutis defensio caritatem; de or II 206. utriusque rei facilis est et prompta defensio; de or I 237. ex accusatione et ex defensione (iudiciorum ratio) constat; quarum etsi laudabilior est defensio, tamen etiam accusatio probata persaepe est; of II 49. cum haec spe tota defensio Sopatri niteretur; Ver II 71. — 2. cuius tribunatus nihil aliud fuit nisi defensio salutis meae; sen 30. — II, 1. ex isdem constitutionibus defensionem comparabit; inv II 76. cum illa defensione usus essem, quae in libertinorum causis honestissima semper existimata est; Cluent 52. quae motu animi et perturbatione facta sine ratione sunt, ea defensionem contra crimen in legitimis iudiciis non habent; part or 43. vide, quam tibi defensionem patefecerim, quam iniquam in socios, quam remotam ab utilitate rei publicae, quam seunctam a sententia legis; Ver III 193. quae a me suscepta defensio est te absente dignitatis tuae; ep V 8, 5. quas (defensiones) solent magistri pueris tradere; de or II 130. — 2. quid est in hac causa, quod defensionis indigeat? Sex Rosc 34. — 3. ut nec testimonio fidem tibi conveniret nec defensionis auctoritatem; Sulla 10. — 4. utor: f. 1. existimo. — 5. consto ex: f. I, 1. est. si prius illud propugnaculum ex defensione eius deiecero; Ver III 40. — III. me adductum fide atque officio defensionis; Cluent 10. hoc uti initio ac fundamento defensionis; Cluent 30. officium: f. fides. a me pietatis potius quam defensionis partes esse susceptas; Sest 3. me in possessionem iudicii ac defensionis meae constituisse: de or 200. mihi mutanda ratio defensionis*; Tul 3. — IV. in hac defensione capitis proponenda ratio videtur esse; Rabir 1.

defensito, verteidigen: (Antiochus) haec non acris accusavit in senectute, quam antea defensitaverat; Ac II 69. (Fannius) causas defensitavit; Bru 100. cuius (Calliphontis) sententiam Carneades ita studioso defensitabat, ut...; Ac II 39.

defensor, Verteidiger: I. Mucius, paterni iuris defensor et quasi patrimonii propugnator sui, quid attulit, quod...? de or I 244. concedit: f. dicit. defensor debet vitam eius, qui insimulabitur, quam honestissimam demonstrare; inv II 35. defensor ex contrario primum impulsionem aut nullam fuisse dicit aut, si fuisse concedet, extenuabit; inv II 25. si quisquam huius imperii defensor mori potest; Balb 49. — II, 1. quem habuit ille pestifer annus defensorem salutis meae; sen 3. horum qui voluntati serviunt, defensores optimatum numerantur; Sest 97. — 2. si is uti me defensore voluerit; Cluent 158. — III. ut in causis iudicialibus alia coniectura est accusatoris, alia defensoris; div II 55. quem ad modum accusator defensoris locis utetur; inv II 28. certus locus est defensoris, per quem calumnia accusatorum cum indignatione ostenditur; inv II 51. defensoris primus locus est nominis brevis et aperta descriptio; inv II 55. quam personam iam e coti-

diana vita cognoscitis, defensoris nimium litigiosi; Caecin 14.

defenstrix, Beschützerin: defenstrix; Tim 52.
defero, bringen, versetzen, darbringen, übertragen, hinterbringen, anmelden, empfehlen, anzeigen, hintreiben, verschlagen: I. ad pontificem detulisses; dom 132. — II, 1. te ad || ex || me detulisse, quid || equid || vellet; A XII 7, 1. — 2. defers ad Pergamenos, ut illi reciperent in suas litteras publicas emptiones tuas; Flac 74. — 3. ad interpretem (cursor) detulit aquilam se in somnis visum esse factum; div II 144. — III. quem (Platonem) cum ex alto ignotas ad terras tempestas et in desertum litus detulisset; rep I 29. quae (acta Dolabellae) necesse est aliquando ad nostrum conlegium deferantur; Phil II 83. ut id (candelabrum) in praetorium involutum quam occultissime deferrent; Ver IV 65. qui ad nos causas deferunt; de or III 50. sese chirographa, testificationes, indicia, quaestiones, manifestam rem deferre; Bru 277. omnia tum falsa senatus consulta deferebantur; ep XII 29, 2. quod scribis de beneficiis, scito a me et tribunos militares et praefectos et contubernales dumtaxat meos delatos esse; ep V 20, 7. epistolam ad Vestorium statim detuli; A X 5, 2. honos tali populi Romani voluntate paucis est delatus ac mihi; Vatin 10. indicia: f. chirographa. qui ultro ei detulerim legationem; ep XIII 55, 1. nomina filiorum de parricidio delata sunt; Sex Rosc 64. ad Staienum sescenta quadraginta milia nummum esse delata; Cluent 87. ut praedones eodem deferrentur; Ver IV 21. praefectos: f. contubernales. cui (Gavio) cum praefecturam detulisset Bruti rogatu; A VI 3, 6. quaestiones: f. chirographa. detulit rem; div I 54. f. chirographa. Ti. Gracchum de M. Octavio deferentem sitellam; nat I 106. testificationes: f. chirographa. tribunos: f. contubernales. te ei (Attico) nec opinanti voluntatem tuam tantam per litteras detulisse; ep XIII 18, 1.

defervesco, verbrausen, ausfochen, austoben: quae nequaquam satis defervisse; orat 107. quorum cum adolescentiae cupiditates deferbuissent; Cael 43. dum defervescat ira; Tusc V 78. quasi defererat oratio; Bru 316.

defetig — f. defatig —

defetiscor, ermüden, ermatten: nisi forte es iam defessus; de or III 147. ita defessa ac refrigerata accusatione; Ver pr 31. aratores cultu agrorum defessi; agr II 88. aures convicio defessae; Arch 12.

deficio, nachlassen, abnehmen, sich verjähern, schwinden, fehlen, abfallen, im Stiche lassen: I. qui a re publica defecerunt; Catil I 28. ut a me ipse deficerem; ep II 16, 1. timendum esse, ut et consilium et vita deficeret; div I 119. manebat insaturabile abdomen, copiae deficiebant; Sest 110. nisi memoria forte defecerit; fin II 44. nec postea (oratores) defecerunt; orat 6. solem lunae oppositu solere deficere; rep I 25. deficit non voluntas, sed spes; A VII 21, 1. vita: f. consilium. — II. si M. Fonteium in causa deficerent omnia; Font 34. dies me deficiet; fin II 62. quod ea me solacia deficiunt, quae ceteris simili in fortuna non defuerunt; ep IV 6, 1. quodsi quem illa praestantis ingenii vis forte deficiet; orat 4. quos descentes vita defecit; de or III 86. vox eum (Aesopum) defecit in illo loco: „si sciens fallo“; ep VII 1, 2. mulier abundat audacia, consilio et ratione deficitur; Cluent 184.

defigo, heineinstoßen, richten, errichten, befestigen, bestimmen: cum eum (Crassum) defixum esse in cogitatione sensisset; de or III 17. ut omnes vigilias, curas, cogitationes in rei publicae salute defigeret; Phil VII 5. quod illam civibus Romanis crucem non posset in foro defigere; Ver V 170. curas: f. cogitationes. his locis in mente et cogitatione defixis; de or II 175. in eo mentem

orationemque defigit; de or III 31. quod eam (sicam) necesse putas esse in consulis corpore defigere; Catil I 16. terra penitusne defixa sit; Ac II 122. vigiliis; j. cogitationes.

definitio. abgrenzen, begrenzen, beschränken, bestimmen, feststellen: I, 1. qui (antiqui) et definirunt plurima et definiendi artes reliquerunt; fin IV 8. — 2. definiendum saepe est ex contrariis, saepe etiam ex dissimilibus, saepe ex paribus; part or 41. — II, 1. tu non definias, quo colonias deduci velis? agr II 74. — 2. ea sic definiunt, ut, rectum quod sit, id officium perfectum esse definiant; of I 8. — III. illa certa fere ac definita sunt; de or II 288. j. I, 1. II, 2. altera sententia est, quae definit amicitiam paribus officiis ac voluntatibus; Lael 58. cum praesertim (Epicurus) omne malum dolore definiat, bonum voluptate; Tusc V 73. si non totam causam, at certe nostrum iudicium definiiri convenire; ep XV 15, 1. genera esse definita non solum numero, sed etiam paucitate; de or II 145. questionum duo genera: alterum infinitum, definitum alterum. definitum est, quod ἐπιθεσιον Graeci, nos causam; Top 79. qui imperium populi Romani orbis terrarum terminis definisset; Sest 67. sic definitur iracundia: ulciscendi libido; Tusc III 11. iudicium; j. causam. nullis ut terminis circumscripta aut definita ius suum; de or I 70. malum; j. bonum. cum esset omnibus definita mors; Sest 47. oratio mea eis fere ipsis definitur viris, qui. . .; de or III 9. eas (perturbationes) definiunt pressius; Tusc IV 14. ut verbum illud, quod causam facit, breviter uterque definiat; de or II 108. — IV. qui (Diogenes) bonum definiat id, quod esset natura absolutum; fin III 33. definiunt animi aegrotationem opinionationem vehementem. . .; Tusc IV 26. ex qua (ratione) virtus est, quae rationis absolutio definitur; fin V 38.

definite, bestimmt, ausdrücklich: quae (lex) definite potestatem Pompeio civitatem donandi dederat; Balb 32.

definitio, Bestimmung, Begriffsbestimmung: I. est definitio rerum earum, quae sunt eius rei propriae, quam definire volumus, brevis et circumscripta quaedam explicatio; de or I 189. siquidem est definitio oratio, quae, quid sit id, de quo agitur, ostendit quam brevissime; orat 116. definitiones aliae sunt partitionum, aliae divisionum; Top 28. quoniam omnium rerum una est definitio comprehendendi; Ac II 128. ad id totum, de quo disseritur, definitio adhibetur, quae quasi involutum evolvit id, de quo quaeritur; Top 9. quam vim quaeque res habeat, definitio explicat; de or III 113. maxime valent definitiones conglobatae; part or 55. — II, 1. adhibeo: j. I. evolvit. conglobo: j. I. valent. non dubium est, quin definitio genere declaretur et proprietate quadam; part or 41. definitio primum reprehendo verbo uno aut addito aut dempto saepe extorquetur e manibus; de or II 109. inducere (oportebit) definitionem necessitudinis aut casus aut imprudentiae; inv II 99. cum definitio ad unum verbum revocatur; part or 23. tracta definitiones fortitudinis, intelleges eam stomacho non egere; Tusc IV 53. — 2. definitione et praeceptis definitionis uti oportebit; inv II 74. — 3. ad definitionem pertinet ratio et scientia definiendi; Top 87. omnis institutio debet a definitione proficisci; of I 7. ne in definitionem quidem venit genere scripti ipsius; part or 107. — III. quod (genus) appellari de eodem et de altero || et alio || diximus, quod genus forma quaedam definitionis est; Top 87. qui sit definitionis modus; Top 28. praecepta: j. II, 2. — IV. omnis ratio vitae definitione summi boni continetur; Ac II 132. si res tota quaeritur, definitione universa [vis] explicanda est; de or II 164. si quaeratur, idemne

sit pertinacia et perseverantia, definitionibus iudicandum est; Top 87. et relinquere navem et remanere in navi, denique navis ipsa quid sit, definitionibus quaeretur; inv II 154.

definitivus, begriffsbestimmend, erläuternd: nec definitiva causa potest simul ex eadem parte eodem in genere et definitiva esse et translativa; inv I 14. cum nominis (controversia est), quia vis vocabuli definienda verbis est, constitutio definitiva nominatur; inv I 10. aut initialis aut coniecturalis prima (defensio) appelletur, definitiva altera; Top 92. quartum (genus) ratiocinativum, quintum definitivum nominamus || [quartum. . . nominamus] ||; inv I 17.

deflagratio, Brand, Vernichtung durch Feuer: I. deflagrationem futuram aliquando caeli atque terrarum; div I 111. — II. cum mea domus ardore suo deflagrationem urbi minaretur; Planc 95.

deflagro, niederbrennen, in Flammen aufgehen, untergehen: I. fore aliquando, ut omnis hic mundus ardere deflagret; Ac II 119. qua nocte templum Ephesiae Dianae deflagravit; div I 47. — II. ut gentem Allobrogum in cinere deflagrati imperii conlocarent; Catil IV 12.

deflecto, ablenken, abweichen, abbiegen: I. oratio redeat illuc, unde deflexit; Tusc V 80. — II. ut quosdam amnes in alium cursum contortos et deflexos videmus; div I 38. cum ipsos principes aliqua pravitas de via deflexit; rep I 68. si ad verba rem deflectere velimus; Caecin 51.

deflevo, beweinen, beklagen: saepe inter nos impendentes casus deflevimus; Bru 329. meum discessum, quem saepe deflebas; Planc 86. quae (L. Crassi mors) est a multis saepe defleta; de or III 9. te quasi deflevisse iudiciorum vastitatem et fori; Bru 21.

defloresco, verblühen: qualem tu eum (Hortensium) iam deflorescentem cognovisti; Bru 317. hae deliciae mature et celeriter deflorescunt; Cael 44.

defluo, herabfließen, herabfallen, vergehen, übergeben: a necessariis artificibus ad elegantiora defluximus; Tusc I 62. iam ipsae defluebant coronae; Tusc V 62. cum quondam etiam lactis imber defluxit; div I 98. ab amicitias perfectorum hominum ad leves amicitias defluxit oratio; Lael 100. ubi salutatio defluxit; ep IX 20, 3.

defodio, vergraben: quod (aurum) esset multifarium defossum; de or II 174. thesaurum || thes. || defossum esse sub lecto; div II 134.

deformatio, Entstellung: quae est confectio valetudinis, quae deformatio corporis? fr F V 81.

deformis, mißgestaltet, häßlich, schmachvoll, entehrt: formosus an deformis (sit); inv I 35. Sardanapallus ille vitis multo quam nomine ipso deformior; rep III fr 4. quid est foedius et deformius quam aegritudine quis adfectus? Tusc IV 33. campus Leontinus sic erat deformis atque horridus, ut. . .; Ver III 47. in quibus si peccetur motu statuque deformi; fin V 35. nec ulla deformior species est civitatis quam illa; rep I 51. status: j. motus.

deformitas, Verunstaltung, Mißgestalt, Häßlichkeit, Widrigkeit: I. me illius (Pompei) fugae negligentiaeque deformitas avertit ab amore; A IX 10, 2. — II, 1. dicis deformitatem, morbum, debilitatem mala; fin V 80. — 2. ne mala consuetudine ad aliquam deformitatem pravitatemque veniamus; de or I 156. — III diserti deformitate agendi multi infantes putati sunt; orat 56.

deformo, entstellen, verunstalten: in qua (contione) Pompeium ornat an potius deformat? har resp 51. auctores omni facinore et flagitio deformatos habetis; Scaur 13. non vidit in omni genere deformatam civitatem; de or III 8. parietes nudos ac deformatos reliquit; Ver IV 122.

deformo, schädern: ille, quem supra deformavi, voluntarius amicus mulieris; Caecin 14.

defraudo (defrado) betrügen, täufchen: quem antea ne andabata quidem defraudare poteramus; ep VII 10, 2. ne brevitatis defraudasse aures videatur; orat 221.

defringo, abbrehen: qui praetereuntes ramum defringerent arboris; Caecin 60. ut surculo defringendo (possessionem) occupare videantur; de or III 110.

defugio, ausweichen, sich entziehen: I. si defugerim; de or II 233 — II. nullas sibi ille neque contentiones neque inimicitias neque vitae dimicationes nec pro re publica nec pro me defugiendas putavit; Planc 77. te decet neque defugere eam disputationem; de or I 106. inimicitias: i. contentiones. non quo munus illud defugerem; A VIII 3, 4.

defungor, erledigen, abmachen, loskommen: ut omni populari concitatione defungerer; Sest 74. non nulli defuncti honoribus; Planc 52. cum iam defunctos sese periculis arbitrarentur; Sex Rose 21.

degenero, entarten, ausarten: naturale quoddam stirpis bonum degeneravisse vitio depravatae voluntatis; Bru 130. cuius utinam filii ne degenerassent a gravitate patria! prov 18.

dego, zubringen, hinbringen: inter feras satius est aetatem degere; Sex Rose 150. quae (res) ad vitam degendam pertinerent; fin III 50.

degreddior, abgehen, abſchwefeln (vgl. digredior): 1. saepe datur ad commovendos animos degrediendi || digr. || locus; de or II 312 — 2. alii iubent, antequam peroretur, orandi aut augendi causa degredi || digr. ||; de or II 80. degredi || digr. || ab eo, quod proposueris atque agas, saepe utile est; de or II 311.

degressio, Abſchwefelung: quae (causae) plurimos exitus dant ad eius modi degressionem || digr. ||; de or II 312.

degusto, kosten, genießen, prüfen, erproben: tu velim istum convivam tuum degustes; A IV 8, a, 4. eorum, apud quos aliquid aget aut erit acturus, mentes sensusque degustet; de or I 223. qui aliquid ex eius sermone speculae degustant; Cluent 72. visne, o Damocle, ipse eam (vitam) degustare? Tusc V 61.

dehortor, abmahnen: res ipsa me ipsum aut invitabit aut dehortabitur; Piso 94.

deicio, herabſtürzen, umſtürzen, vertreiben, verdrängen, entfernen, abwenden: si me aedilitate deieciſſent; Ver pr 23. si vi deieci M. Claudium, dolo malo deieci; Tul 29. me pudet tam cito de sententia esse deiectum; Tusc II 14. deiectos esse populi Romani socios atque amicos; Ver III 127. dupliciter homines deieciuntur, aut sine coactis armatisve hominibus aut per eius modi rationem atque vim; Caecin 92. cuius a cervicibus iugum servile deiecerant; Phil I 6. mucrones eorum a iugulis vestris deieciimus; Catil III 2. nec a re publica deiciebam oculos ex eo die; Phil I 1. quod hominibus perturbatis inanem religionem timoremque deiecerat; rep I 24. socios; i. amicos. Leontinis istius in gymnasio statua deiecta est; Ver II 160. mihi videtur Στρατόλαξ ille deiectus de gradu; A XVI 15, 3. timorem; i. religionem. cum illa (vitia) sibi insita, sed ratione a se deiecta diceret; Tusc IV 80.

deiectio, Vertreibung: qui illam vim deiectionemque tuo rogatu aut tuo nomine fecerit; Caecin 57.

deinceps, demnachſt, nacheinander, der Reihe nach: I. 1. ut deinceps, qui accubarent, canerent ad tibiam clarorum virorum laudes; Tusc IV 3. ea, quae ἀροσουργίς dicitur, cum deinceps ex primis primi cuiusque versus || primis versuum, al. || litteris aliquid conecitur; div II 111. deinceps omnibus magistratibus auspicia et iudicia dantur; leg III 27. C. Cotta, qui [tum] tribunatum plebis petebat, et P. Sulpicius, qui deinceps eum magistratum petiturus putabatur; de or I 25. deinceps fuit annus, quo ego

consulatum petivi; Cael 10. — 2. principes sint patria et parentes, proximi liberi totaque domus, deinceps bene convenientes propinqui; of I 58. — II. sequitur deinceps cum officio selectio, deinde ea perpetua, tum ad extremum constans; fin III 20. iustissimus (rex erat), et deinceps retro usque ad Romulum; rep I 58.

deinde, dein, darauf, alsdann, sodann, von da ab, ferner, außerdem: A **affein**: I. dein cum otiosus stilum prehenderat; Bru 93. mancipis pecunias abstulisse, deinde ipsos sibi frumentum coemisse; Ver III 175. paulisper commoratus est, dein profectus id temporis, cum . . . Milo 28. cur deinde Metrodori liberos commendas? fin II 98. dein cum essent per pauca inter se uno aut altero spatio conlocuti; rep I 18. quid tibi sit deinde dicendum; leg III 47. iubent exordiri ita, ut eum benivolum nobis faciamus; deinde rem narrare; post autem dividere causam; deinde contraria refutare. tum autem conclusionem orationis conlocant; de or II 80. — II. et P. Crassus et paulo post L. Crassus magnificentissima aedilitate functus est, deinde C. Claudius App. f., multi post; of II 57. Quinti fratris domus primo fracta coniectu lapidum ex area nostra, deinde inflammata iussu Clodii; A IV 3, 2. tu eos (homines) inter se primo domiciliis, deinde coniugiis, tum litterarum et vocum communiōne iunxisti; Tusc V 5. primum alium, non me excogitasse, deinde huius rationis ne probatorem quidem esse me; Caecin 85. primum iudices suae potius religioni paruerunt; deinde praetores urbani numquam duxerunt; censores denique ipsi non steterunt; Cluent 121. in signo primum verum esse ostendi oportet; deinde esse eius rei signum proprium; deinde factum esse, quod non oportuerit; postremo scisse eum eius rei legem; inv I 81. primum qua re civis optimi bona venierint, deinde qua re hominis eius bona venierint, deinde qua re aliquanto post eam diem venierint, deinde cur tantulo venierint; Sex Rose 130. primum Latine Apollo numquam locutus est; deinde ista sors inaudita Graecis est; praeterea Pyrrhi temporibus iam Apollo versus facere desiderat; postremo hanc amphiboliam versus intellegere potuisset; div II 116. ut haec genera tollantur epistularum primum iniquarum, deinde contrariarum, tum absurde et inusitate scriptarum, postremo in aliquem contumeliosarum; Q fr I 2, 9. — B. **Verbindungen**: sunt deinde posita deinceps, quae habemus . . .; leg III 43. ut pecuniam polliceatur, deinde eam postea supprimat; Cluent 71. primum (quaeritur), quod factum est, quo id nomine appellari conveniat; deinde eius facti qui sint principes, qui denique auctoritatis eius comprobatores; deinde ecqua de ea re sit lex; deinde natura eius; postea homines id comprobare consuerunt; et cetera, quae factum aliquid solent consequi. deinde postremo attendendum est, num . . .; inv I 43. possetne uno tempore florere, dein vicissim horrere terra; nat II 19.

delabor, ſinken, herabſinken, herunterkommen, herkommen, sich hinneigen, sich verirren: aut a minoribus ad maiora ascendimus aut a maioribus ad minora delabimur; part or 12. ipse cotidie mihi delabi ad aequitatem et ad rerum naturam videtur; ep VI 10, 5. Piliam in idem genus morbi delapsam; A VII 5, 1. eo magis delabor ad Clodiam; A XII 47, 1. quem ad modum ex utraque tecti parte aqua delaberetur; de or III 180. de manibus audacissimorum civium delapsa arma ipsa ceciderunt; of I 77. deus aliqui delapsus e caelo; har resp 62. illa sunt ab his delapsa plura genera; de or III 216. de caelo divinum hominem esse in provinciam delapsam; Q fr I 1, 7. a maledictis pudicitiae ad coniurationis invidiam oratio est vestra delapsa; Cael 15.

delatio, Anflage: cui potissimum delatio datur;

div Caec 10. cum in P. Gabinium L. Piso delationem nominis postularet; div Caec 64.

delectamentum, Ergögniß; inania sunt ista delectamenta paene puerorum; Piso 60.

delectatio, Unterhaltung, Vergnügen, Genuß: I. quae potest homini esse politico delectatio, cum homo imbecillus a valentissima bestia laniatur? ep VII 1, 3. — II, 1. quae (fabulae) delectationis habeant, quantum voles; div II 113. si ex his studiis delectatio sola peteretur; Arch 16. — 2. qui se delectationi natos arbitrantur; Sest 138. — 3. concinnam (orationem) non posse in delectatione esse diuturna; de or III 100. philosophiae studium mihi sumo ad delectationem animi; Ac I 7. — III. quamquam plenae disputationes delectationis sunt; Tusc III 81. — IV. alqd. j. II, 1. — V. satiari delectatione non possum; Cato 52.

delecto, anziehen, fesseln, unterhalten, erfreuen, ergözen: I, 1. docere debitum est, delectare honorarium; opt gen 3. — 2. non tam utilitas parta per amicum quam amici amor ipse delectat; Lael 51. placuit oppidum; regio delectavit; Flac 72. — II. ut ab altero non delectere, alterum oderis; orat 195. dum praediis lectis, familiis magnis, convivis apparatus delectantur; Catil II 20. res familiaris sua quemque delectat; Quir 3. quodsi studia Graecorum vos tanto opere delectant; rep I 30. in hoc admodum delecto; leg II 17. non tam ista me sapientiae fama delectat, falsa praesertim, quam, quod spero...; Lael 15. Hermae tui Pentelici iam nunc me admodum delectant; A I 8, 2. quod nulla utilitate obiecta delectentur animi; fin V 50. quid, quod homines infima fortuna, opifices denique delectantur historia? fin V 52. regem primo delectatum esse munere; Ver IV 103. ut adolescentibus bona indole praeditis sapientes senes delectantur; Cato 26. cum a malo (oratore vulgus) delectatur; Bru 193.

delectus j. dilectus.

delegatio, Zahlungsanweisung: nomen illud, quod a Caesare, tres habet condiciones, aut emptionem ab hasta aut delegationem a mancipio annua die aut Vettiensi condicione semissem; A XII 3, 2.

delego, überweisen, übertragen, zuschreiben: quae nunc ad me delegare vis; de or II 125. Quinto delegabo, si quid superabit; A XIII 46, 4. si hoc crimen optimis nominibus delegare possumus; Font 18.

delenio (delinio), beschwichtigen, gewinnen: cum virtuti nuntium remisisti delenitus inlecebris voluptatis; ep XV 16, 3. alter item ad finis novis commentariis Caesaris delenitus est; ep XII 2, 2. quibus (rebus) illa aetas capi ad deliniri potest; Cluent 13. tu gubernacula rei publicae petas deleniendis animis? Muren 74. epulis multitudinem imperitam delenierat; Phil II 116. ad multitudinem deleniendam; of II 56.

delenitor, Gewinner: cuius (iudicis) delenitor esse debet orator; Bru 246.

deleo, tilgen, auslöschen, beendigen, vernichten, zu Grunde richten: I. iam scripseram, delere nolui; A XV 4, 3. sin autem (supremus dies) perimit || peremit || ac delet omnino; Tusc I 117. — II. senatus auctoritate deleta; dom 130. qui (Scipio) non modo praesentia, sed etiam futura bella delevit; Lael 11. ceris deletis; fr E IX 3. si iste hanc unam domum sibi delendam putavit; dom 143. quas (epistulas) ego lacrimis prope delevi; ep XIV 3, 1. homines iam morte deletos reponere in deos; nat I 38. se tantum imperium posse delere; Sulla 28. cum tabulas prehendisset Opianicus, digito legata delevit; Cluent 41. omnem memoriam discordiarum oblivione sempiterna delendam censui; Phil I 1. in ea (patria) funditus delenda; of I 57. ne deleri et everti rem publicam funditus velles; Phil II 52. Marius reditu suo senatum cunctum paene delevit;

sen 38. delet (simulatio) veritatem; Lael 92. inita sunt consilia urbis delendae; Muren 80.

deletrix, Zerstörerin: tum est illa in templo Castoris scelerata et paene deletrix huius imperii sica deprensa; hac resp 49.

deliberatio, Erwägung, Überlegung, Beratung: I. cum deliberatio et demonstratio neque ipsae similes inter se sint et ab iudiciali genere plurimum dissideant; inv I 12. deliberatio et demonstratio genera sunt causarum; inv I 12. placeat oportet demonstrationem et deliberationem non esse constitutionem nec partem constitutionis; inv I 13. — II, 1. habet res deliberationem; A VII 3, 3. inciditur omnis deliberatio, si intellegitur non posse fieri aut si necessitas adfertur; de or II 336. si quid effici non potest, deliberatio tollitur; part or 83. — 2. magnae est deliberationis, quae ratio sit in eunda nobis; ep IV 6, 3. — 3. quod in deliberationem cadit; of I 9. hoc genus in deliberationibus maxime versabitur; inv I 96. — III. hoc ex locis deliberationis tractari oportebit; inv II 76. — IV. in iudiciis, quid aequum sit, quaeritur, in demonstrationibus, quid honestum, in deliberationibus, ut nos arbitramur, quid honestum sit et quid utile; inv II 12.

deliberativus, erwägend, überlegend, beratend: id non deliberativum est; inv II 110. et demonstrativa et deliberativa et iudicialis causa; inv II 12. demonstrativum (genus) est, quod tribuitur in alicuius certae personae laudem aut vituperationem; deliberativum, quod positum in disceptatione civili habet in se sententiae dictionem; inv I 7. deinceps in deliberativum genus et demonstrativum argumentandi locos et praecepta dabimus; inv II 155. in deliberativo (genere finem esse) Aristoteli placet utilitatem, nobis et honestatem et utilitatem; in demonstrativo honestatem; inv II 156.

delibero, erwägen, überlegen, beraten, sich entschließen: I, 1. deliberandi finis (est) utilitas; Top 91. cum coram tecum mihi potestas deliberandi non esset; A VIII 3, 1. — 2. est in deliberando finis utilitas; part or 83. — II, 1. si tecum olim coram potius quam per litteras de salute nostra fortunisque deliberavissem; A XI 3, 1. — 2. ut saltem deliberare plebes Romana possit, quid intersit sua; agr II 66. — 3. mihi deliberatum est abesse ex ea urbe; A XV 5, 3. — III. neque illi quicquam deliberatius fuit quam me evertere; ep V 2, 8. rem a me saepe deliberatam; Ac I 4.

delibo, entnehmen, abnehmen: I. nonne de sua gloria delibari putent? inv II 114. — II. quod sit in praesentia de honestate delibatum; inv II 174. quin ex universa mente delibatos animos haberemus; Cato 78. ut omnes undique flosculos carpam atque delibem; Sest 119.

delibuo, bestreichen, salben: qui (Octavius) multis medicamentis propter dolorem artuum delibutus (erat); Bru 217. composito et delibuto capillo; Sex Rosc 135.

delicate, fein, üppig, gemächlich: ubi (philosophia) recubans molliter et delicate nos advocat a rostris; de or III 63. quam sit turpe delicate ac molliter vivere; of I 106.

delicatus, fein, elegant, üppig, schlüpfzig, weichlich: ut Crassus ab adolescente delicato exorsus est; Bru 197. de illo delicato convivio; A II 14, 1. cum haberet filium delicatorem; de or II 257. odia illa libidinosae et delicatae iuventutis; A I 19, 8. in illo delicatissimo litore; Ver V 104. quanto molliores sunt et delicatiores in cantu flexiones et falsae voculae quam certae et severae! de or III 98. quod (bonum) sit seiunctum a delicatis et obscenis voluptatibus; nat I 111.

deliciae, Sonne, Luft, Galanterien, Liebhaberei, Prunk, Anspruch, Liebling: I, 1. deliciae tuae, noster Aesopus, eius modi fuit, ut...; ep VII

1, 2. haec deliciae, quae vocantur, nunquam hunc occupatum tenuerunt; Cael 44. — 2. quae cenae! quae deliciae! A XII 2, 2. §. II, 1. — II, 1. ecce aliae deliciae equitum vix ferendae! quas ego non solum tuli, sed etiam ornavi; A I 17, 9. voco: §. I, 1. — 2. longissime ipsi (Herodotus Thucydidesque) a talibus deliciis vel potius ineptiis auferunt; orat 39. (publicanos) habeo in deliciis, obsequor, verbis laudo, orno; A VI 1, 16. — III, 1. multarum deliciarum comes est extrema saltatio; Muren 13. — num ullam cogitationem habuisse videantur si suppellectilis ad delicias; par 10.

deliciolae, trauter Liebſing: Tulliola, deliciolae nostrae, tuum munusculum flagitat; A I 8, 3.

delictum, Vergehen, Fehler: I. omne delictum scelus esse nefarium; Muren 61. — II, 1. multa magna delicta compressi; A X 4, 6. quibus maiora concessa delicta sint; inv II 107. — 2. ut pudor cives non minus a delictis arceret quam metus; rep V 6. — III. ut nullius in delicti crimen vocaretur; Balb 5. eius delicti veniam petit; Muren 62. — IV, 1. homines sapientes delicto suo, non aliorum iniuria commoveri; ep V 17, 5. — 2. si poenas a populo Romano ob aliquod delictum expecterunt; Marcell 18.

deligo, anbinden: ut civis Romanus deligatus in foro virgis caederetur; Ver V 163.

deligo (delego §. IV), auswählen, ausermählen, wählen: I. si vobis ex omni populo deligendi potestas esset data; agr II 23. — II, 1. quod tempus a natura ad deligendum, quam quisque viam vendi sit ingressurus, datum est; of I 118. — 2. si deligere potuisses, ut potius telis tibi Gallorum quam periuriis intereundum esset; Font 49. — III. ut non nuntios pacis ac belli, non oratores, non interpretes, non bellici consilii auctores, non ministros muneris provincialis senatus more maiorum deligere posset; Vatin 35. ut de imperatore ad id bellum deligendo dicendum esse videatur; imp Pomp 27. imperator est deligendus || dil. ||; Phil XI 16. interpretes, al.: §. auctores. delecta || dil. || inventus; Milo 67. haec in deligendo officio saepe inter se comparentur necesse est; of I 152. sin altera est utra via prudentiae deligenda; rep III 6. idemne delecti ex amplissimis ordinibus honestissimi viri iudicabunt? Muren 83. ille (Zeuxis) quinque (virgines) delegit; inv II 3. — IV. deligere || delegere || iterum consul absens; rep VI 11.

delino, verderben, vernichten: tuli moleste, quod litterae delitae mihi a te redditae sunt; fr E X 1.

delinquo, ſich vergehen, verſchulden: I. hac quoque in re eum deliquisse; inv II 33. quod (philosophus) artem vitae professus delinquit in vita; Tusc II 12. — II. haec, quae deliquerit; inv II 106. ut magis in aliis cernamus quam in nobismet ipsis, si quid delinquitur; of I 146.

deliquesco, zerfließen: ut nec alacritate futilli gestiens deliquescat; Tusc IV 37.

deliratio, Wahnwitz: quae (senilis stultitia) deliratio appellari solet; Cato 36.

deliro, wahnwitzig sein, faſeln: mentiri Xenophontem an delirare dicemus? div I 53. in extis totam Etruriam delirare; div I 35. summos viros desipere, delirare, dementes esse; nat I 94.

delirus, aberwitzig, ſchwachſinnig: quae est a n u s tam delira? Tusc I 48. multos se deliros senes saepe vidisse; de or II 75.

delitisco (delitesco), ſich verbergen, verſtecken: qui (Arcesilas) in eorum auctoritate delitesceret, || delitesceret ||, qui . . .; Ac II 15. ut (bestiae) in cubilibus delitescant; nat II 126. delituit (homo) in quadam cauponula; Phil II 77. ista serpens, quae tum hic delitescit, tum se emergit; har resp 55.

delphinus, Delphin: gubernatores cum viderunt

delphinus se in portum conicientes; div II 145. praesto est, qui excipiat, delphinus, ut Arionem; Tusc II 67.

delubrum, Tempel, Heiligtum: I, 1. in qua urbe imperatores Musarum delubra coluerunt; Arch 27. Fontis delubrum Maso ex Corsica dedicavit; nat III 52. vidimus eius (Hecatae) aras delubraque in Graecia; nat III 46. — 2. Alexander in Cilicia deposuisse apud Solenses in delubro pecuniam dicitur; leg II 41. — II. an templorum et delubrorum religiones ad honorem deorum constitutae sint; dom 119.

deludo, hinhalten, täuſchen: deludi vosmet ipsos diutius a tribuno plebis patiemini? agr II 79.

delumbo, ſäſmen: ut nec minutos numeros sequens concidat delumbetque sententias; orat 231.

demens, des Verſtandes beraubt, unſinnig, töricht: quis tam demens, ut sua voluntate maereat? Tusc III 71. quid te aut fieri aut fingi dementius potest? dom 76. homo demens maluit . . .; rep I 1. est ille plenus dementiſſimae temeritatis; har resp 55.

dementer, unſinnig: tam dementer tantae res creditae barbaris nunquam essent; Catil III 22.

dementia, Torheit, Wahnsinn: I, 1. quae tanta dementia est, ut . . .? div II 94. — 2. insanitas quaedam (animi), quae est insaniam eademque dementia; Tusc III 10. — II. hic ira dementiaque inflammatus; Phil XII 26. a dis quae potest homini maior esse poena furore atque dementia? har resp 39.

demergo, eintauchen, untertauchen, verſenken: (C. Marius) expulsus, egens in palude demersus; fin II 105. est animus caelestis quasi demersus in terram; Cato 77. quamvis sint demersae leges alicuius opibus, emergunt tamen; of II 24. in profundo veritatem esse demersam; Ac I 44.

demeto, abmäßen: (Galli) armati alienos agros demetunt; rep III 15. demetendis fructibus; Cato 70.

demetor §. dimetor.

demigro, auswandern, wegziehen, abgehen: vetat dominans ille in nobis deus iniussu hinc nos suo demigrare; Tusc I 74. nec tamen ego de meo statu demigro; A IV 18, 2. demigraturos in illa loca nostros homines; agr II 42.

deminuo, vermindern, ſchmälern, berauben: qui capite non sunt deminuti; Top 29. nihil potest de tutela legitima nisi omnium tutorum auctoritate deminui; Flac 84. ne quid de bonis deminuerent; Q fr I 2, 10. neque vectigalia solum, sed etiam imperium populi Romani huius domesticis nundinis deminutum est; Phil II 92. deminuendi || dim. || devitandive incommodi causa; inv II 18. distributione partium ac separatione magnitudines sunt artium deminutae || dim. ||; de or III 132. vectigalia: §. imperium.

deminutio, Verminderung, Verlust: I. quo animo libertatis vestrae deminutionem || dim. || ferre possitis; agr II 16. non queror deminutionem || dim. || vectigalium; agr I 21. — II. quod multari imperatorem deminutione provinciae contumeliosum est; prov 38. lunam accretione et deminutione luminis quasi fastorum notantem dies; Tusc I 68.

demirror, ſich wundern: 1. in quo demirror, cur Milonem impulsu meo rem illam egisse dicas; Phil II 49. — 2. me tibi liberum non visum demirror; ep VII 27, 2. nihil te ad me postea scripsisse demirror; ep VII 18, 4.

demisse, demütig: cum humiliter demisseque sentiret; Tusc V 24. me tueor, ut oppressis omnibus non demisse, ut tantis rebus gestis parum fortiter; A II 18, 3.

demissio, Beuſung: cadere in eundem timorem et infractionem animi et demissionem; Tusc III 14.

demitigo, zur Milde ſtimmen: nosmet ipsi,

qui Lyeurgeti a principio fuisset, cotidie demitigamur; A I 13, 3.

demitto, demissus, herablassen, jense, jense lassen, herabstimmen, part. niederge schlagen, verzagt, bescheiden: quae proborum, demissorum, non acrium, non pertinacium sunt; de or II 182. cum me in res turbulentissimas infidelissimis sociis demissem || demissum ||; ep IX 1, 2. si me in Ciliciam demissem; ep XV 4, 4. demittamne me penitus in causam? A VII 12, 3. quem post reditum dicitant fracto animo et demisso fuisse; ep I 9, 16. tum demissi populo fasces; rep I 62. (vocis genus) demissum et haesitans et abiectum; de or III 218. illam usque ad talos demissam purpuram; Cluent 111. eo rem demittit Epicurus; Ac II 79.

demo, abnehmen, wegnehmen, abziehen: quanto aut addito aut dempto; Ac II 92. accusatione alterius et culpae depulsionem dempta; inv II 90. demit de capite medimna po; Ver III 77. Publicola secures de fascibus demit iussit; rep II 55. se nullum bonum intellegere posse demptis corporis voluptatibus; Piso 69.

demolior, herabnehmen, abbrechen, niederreißen: (Mercurium) demolendum curavit Demetrius; Ver IV 92. in pariete communi demolendo; Top 22. illam porticum redemptores statim sunt demoliti; A IV 2, 5. signum ut demolirentur; Ver IV 84.

demolitio, Abnehmen, Niederreißen: I. quod eorum (signorum) demolitio perdifficilis videbatur; Ver IV 110. — II. dum ea demolitio fieret; Ver II 161.

demonstratio, Angabe, Darlegung, Beweis, Beweisführung (f. **deliberatio**, I. II. 1. IV): I. huius generis demonstratio est et doctrina ipsa vulgaris; de or III 209. — II. quam multae demonstrationes, quem ad modum quidque fiat, (conquisitae et conlectae sunt)! fin IV 13. — III. gestus universam rem et sententiam non demonstratione, sed significatione declarans; de or III 220.

demonstrativus, hinzeigend, darlegend, beweisend: f. **deliberativus**.

demonstrator, Angeber: Simonides dicitur demonstrator unius cuiusque sepeliendi fuisse; de or II 353.

demonstro, bezeichnen, zeigen, darlegen, beweisen, nachweisen: I. 1. ars demonstrat tantum, ubi quaeras; de or II 150. — 2. cum demonstrator aliqua fortunae vis voluntati obstitisse; inv II 96. quibus ex locis culpa demonstrabitur esse in eo; inv II 137. — 3. mihi Fabius idem demonstravit te id cogitasse facere; ep III 3, 2. — II. per quem (locum) aequitas causae demonstratur; inv II 138. si pollicebimur nos brevi nostram causam demonstraturos; inv I 23. impudentiam demonstrare eorum, qui . . .; inv II 81. demonstrabo iter; Catil II 6. Spurrina, cum ei rem demonstrassem, magnum periculum summae rei publicae demonstrabat, nisi . . .; ep IX 24, 2. quare, quorum (deorum) demonstrantur sepulcra in Graecia; Tusc I 29. — III. (adversariorum descriptio) infirmabitur, si falsa demonstrabitur; inv II 54.

demorior, versterben: nostri familiares fere demortui; A XVI 11, 7. cum esset quidam senator demortuus; Ver II 124.

demoror, aufhalten: ne diutius vos demorer; de or II 235.

demoveo, entfernen, verdrängen, vertreiben, abwölzen: qui (Q. Metellus) de civitate maluit quam de sententia demoveri; Sest 101. vigilantem consulem de rei publicae praesidio demovere || dim. || volunt; Muren 82. cum ab aliis culpam demovebit || dim. ||; inv II 28. remotio criminis est, cum eius intentio facti, quod ab adversario inferitur, in alium aut in aliud demovetur || dim. ||; inv II 86. odium a nobis ac nostris demovere || dim. ||; de or II 208.

Nullus exstitit, qui ex ea possessione rem publicam demoveret; agr II 81.

demum, gerade, eben, erst: id demum aut potius id solum esse miserum, quod turpe sit; A VIII 8, 1. nunc demum rescribo iis litteris; A XVI 3, 1. tum demum mihi procax Academia videbitur, si . . .; nat I, 13.

demutatio, Veränderung, Entartung: est maritimis urbibus etiam quaedam corruptela ac demutatio morum; rep II 7.

denarius, Denar: I. (Octavianus) quingenos denarios dat; A XVI 8, 1. — II. equae spes sit denarii, an cistophoro Pompeiano iaceamus; A II 6, 2. — III. praetor Antonius denariis III aestimavit; Ver III 215.

denego, verjagen, abschlagen, verweigern: I. qui (Aquilus) denegavit; A I 1, 1. potest mihi denegare occupatio tua; ep V 12, 2. — II. ut ei nihil a natura denegatum videatur; de or II 126. tibi quemquam bonum non salutem, verum honorem denegaturum? Flac 102. senatus frequens divinus fuit in supplicatione Gabinio deneganda; Q fr II 6, 1.

deni, je zehn: A. pueri annorum senum septennumque denum; Ver II 22. in iugera dena describat; agr II 79. qui sestertia dena meritasset; Ver III 119. — B. cum deni creentur; leg III 24.

denicales, Totenfest: nec denicales, quae a nece appellatae sunt, quia residentur mortuis || mortui ||, feriae nominarentur, nisi . . .; leg II 55.

denique, endlich, zuletzt, überhaupt, fuz: I. Reihenfolge: nisi tu ei signa doloris tui verbis, sententiis, voce, vultu, conlacrimatione denique ostenderis; de or II 190. non gratia, non cognatione, non aliis recte factis, non denique aliquo medioeri vitio; Ver pr 47. si humano modo, si usitato more, si denique uno aliquo in genere peccasset; Ver II 9. nihil se testibus, nihil tabulis, nihil aliquo gravi argumento comperisse, nihil denique causa cognita statuisset; Cluent 126. quis eum senator appellavit? quis salutavit? quis denique ita aspexit ut . . .? Catil II 12. ut me aut otium meum abstraxerit aut voluptas avocarit aut denique somnus retardarit; Arch 12. hos ludos servi fecerunt, servi spectaverunt, tota denique hoc aedile servorum Megalesia fuerunt; har resp 24. ut venenum, ut insidiae, facinus denique ipsum ut manifesto comprehenderetur; Cael 64. cum a summis, mediis, infimis, cum denique ab universis hoc idem fit; Phil I 37. is enim denique honos mihi videri solet qui . . .; ep X 10, 1. — II. Zeit: ei (operarii) denique illud (signum) sustulerunt; Ver IV 77. post biennium denique appellas; Quinct 41. tantum accessit, ut mihi nunc denique amare videar, antea dilexisset; ep IX 14, 5. tum denique poterit aliquid cognosci et percipi; fin I 64.

denoto, bezeichnen: qui uno nuntio cives Romanos omnes necandos trucidandosque denotavit; imp Pomp 7.

dens, Zahn: bona dicantur necesse est: candiduli dentes, venusti oculi, color suavis; Tusc V 46. praefectum regium dentes eburneos e fano sustulisse; Ver IV 103. »auro dentes vincti || iuncti || «; leg II 20.

dense, dicht, häufig: quod eluceat aliquando, idem apud alios densius, apud alios fortasse rarius; orat 7.

densus, dicht, gewaltig: ubi illae sunt densae || tensae || dexterae? A VII 1, 4. cum mane me in silvam abstrusi densam et asperam; A XII 15. cernes vestitus densissimos montium; nat II 161. quod vis calor hieme sit || fit || densior; nat II 25.

dentatus, mit Zähnen, geglättet: charta dentata res agitur; Q fr II 14, 1. aduncam ex omni parte dentatam serrulam; Cluent 180.

denudo, entblößen: ne denudetur a pectore; Ver V 32. vide, ne, dum novo et alieno ornatu velis

ornare iuris civilis scientiam, suo quoque eam concessio et tradito spoliis atque denudes; de or I 235.

denuntiatio, Anfündigung, Androhung: I. quae est ista a deis profecta significatio et quasi denuntiatio calamitatum? div II 54. — II. posteaquam in istam accusandi denuntiationem ingressus es; Muren 46.

denuntio, anzeigen, zumuten, anfündigen, androhen: I. 1. cur de isto potius fundo quam de alio Caecinae denuntiabas? Caecin 95. — 2. denuntiatum est, ne Brutum obsideret; Phil XII 11. — 3. ut a deo denuntiatum videatur, ut exeamus e vita; Tusc I 118. — II. plus aliquanto attulisti, quam tibi erat attributum a nobis ac denuntiatum; de or III 144. nec mihi ille iudicium populi nec legitimam aliquam contentionem nec disceptionem aut causae dictionem, sed vim, arma, exercitus, imperatores, castra denuntiabat; Sest 40. genus illud interitus quasi denuntiatum nobis ab Antonio; A XV 20, 2. imperatores, al.: f. arma. denuntiabitur commune insidiarum periculum; part or 121. quid erat aliud nisi denuntiare populo Romano servitum? Phil V 21. βοῦπιδος nostrae consanguineus non mediocres terrores iacit atque denuntiat; A II 23, 3. quibus ego testimonium denuntiavi; Ver II 65.

denuo, von neuem: censa denuo est; Ver II 139.

deonero, entlasten: cum ex illius invidia deonerare aliquid et in te traicere coeperit; div Caec 46.

deorsum, deorsus, abwärtſ: naturis his || iis || sursus deorsus, ultro citro commeanantibus; nat II 84. haec aut pondere deorsum aut levitate [in] sublime ferri; nat II 44. † sed multum ea philosophia sursus deorsum; A V 10, 5.

depasco, abweiden, einschränken: a pecore eius depasci agros publicos; de or II 284. quae (luxuries) stilo depascenda est; de or II 96. depasci veterem possessionem Academiae ab hoc acuto homine non sinemus; leg I 55.

depeccor, einen Vertrag schließen, ausbedingen, abmachen: I. cur non honestissimo (periculo) depeccisci velim? A IX 7, 3. — II. imperator depeccus est cum iis (hostibus), ut arma relinqueret; inv II 72. — ipse tria praedia sibi depeccus est; Sex Rosc 115.

depeculator, Plünderer: I. adduxi depeculatorem aerarii; Ver pr 2. — II. (incusationem) in depeculatorem; de or III 106.

depeculor, ausplündern: ut peccatum est fana depeculari; fin III 32. qui laudem honoremque familiariae vestrae depeculatus est; Ver IV 79.

depello, hinabstoßen, vertreiben, verdrängen, beseitigen, entfernen, abwenden: non de spe conatuque depulsus; Catil II 14. quos ne depellere quidem a se sine ferro potuit res publica; leg III 20. depulsum (bellum est) ex Italia; ep VI 6, 6. depulsum et quasi detrusum cibum; nat II 135. depellendi aut ulciscendi doloris gratia; patt or 42. quorum ego a [templis] flammam depuli; dom 144. nisi iam ratio ipsa depulisset omnes molestias; ep II 16, 1. ut multa tam gravis T. Mario depelleretur; ep V 20, 4. his depulsis urbis periculis; Catil III 16.

dependo, zahlen, erleiden: I. mi || mihi || abiurare certius est quam dependere; A I 8, 3. — II. omnes fere rei publicae poenas aut praesenti morte aut turpi exsilio dependerunt; Sest 140.

deperdo, verderben, verlieren, einbüßen: cum de iure civitatis nihil potuerit deperdere; Caecin 102. qui non solum bona, sed etiam honestatem miserim deperdiderunt; prov 11. (Calvus) verum sanguinem deperdebat; Bru 283.

deperco, umkommen, verloren gehen: enitere, ut scida ne qua depercat; A I 20, 7. si is (servus) deperisset; Top 15.

depingo, darstellen, schildern, vorstellen: quaedam ninium depicta; orat 39. cum mens nostra quidvis videatur cogitatione posse depingere; nat I 39. quem ad modum vitam huiusce depinxeris; Sex Rosc 74.

deploro, flagen, beklagen, beweinen: I. ut iis ne deplorare quidem de suis incommodis liceat; Ver II 65. f. II. alqd. — II. illa, quae de altero deplorentur; de or II 211. amorem, al.: f. incommodum. cur his deplorandae calamitatis adimis potestatem? div Caec 21. per quem (locum) unum quodque deploratur incommodum, ut in morte filii pueritiae delectatio, amor, spes, solacium, educatio; inv I 107. Theophrastus interitum deplorans Callisthenis; Tusc III 21. (Quintus frater) ita deplorat primis versibus mansionem suam, ut quavis movere possit; A II 16, 4.

depono, niederlegen, in Verwahrung geben, endigen, aufgeben, verzichten: si is, qui apud te pecuniam deposuerit, bellum inferat patriae, reddasne depositum? of III 95. te aedificationem deposuisse; ep XIII 1, 5. (Antonius) arma deponat; Phil V 3. Alexandrina causa videtur ab illo (Pompeio) plane esse deposita; ep I 5, b, 1. cuius in sermone et suavitate omnes curas doloresque deponerem; ep IV 6, 2. tu modo ineptias istas et desideria urbis depone; ep VII, 6, 1. dolores: f. curas. ea (gloria) non delectari totamque abicere atque deponere; de or II 210. consules summum imperium statim deponere (maluerunt); nat II 11. ineptias: f. desideria. depositis inimicitiiis; Phil I 31. nec prius, quam nostrum negotium aut confecerimus aut deposuerimus; A VII 5, 5. Q. Metellus omnia privata odia deposuit; sen 25. ut omnem offensionem suspicionis deponeres; ep XIII 24, 2. ut ascriberem te in fano pecuniam iussu meo deposuisse; ep V 20, 5. f. alqd. ego provinciam Galliam in contione deposui; Piso 5. eas (rationes) nos Apameae deponere cogitabamus; ep II 17, 4. nec pristinum dicendi studium deponere; Tusc I 7.

depopulatio, Vermüstung, Plünderung: I. cuius praetura urbana aedium sacrarum fuit publicorumque operum depopulatio; Ver pr 12. — II. qui depopulationem meis omnibus tectis atque agris intulerunt; har resp 3.

depopulor, vermüsten, verheeren: ne agros depopuletur; Phil V 27. quibus in provinciis multas domos, plurimas urbes, omnia fana depopulatus est; Ver pr 12.

deporto, hinbringen, davontragen, hinschaffen, liefern, mitbringen: mihi placebat, si firmior esses, ut te Leucadem deportaret; ep XVI 5, 1. nihil ex ista provincia potes, quod iucundius sit, deportare; ep VII 15, 2. f. pecuniam. ut omne (caelatum argentum) statim ad mare ex oppido deportaretur; Ver IV 51. te non cognomen solum Athenis deportasse, sed humanitatem et prudentiam intellego; Cato 1. quas ego litteras obsignandas publico signo deportandasque curavi; Ver IV 140. quantum pecuniae Malleoli deportasset; Ver I 92. prudentiam: f. cognomen. signa, tabulas in hortos Pompei deportavit; Phil II 109.

deposco, verlangen, fordern, sich ausbedingen, die Auslieferung fordern: I. hunc etiamsi tota Asia deposcit ad supplicium; Flac 5 (3. 33). qui sibi gubernacula patriae deposcerunt; Sest 99. ipse aequalem aetatis suae memoriam deposcit; leg I 8. qui has sibi partes deposcit; Scaur 31. — II. qui Cn. Pompeium interficiendum deposcit; dom 13.

depravatio, Entstellung, Verunstaltung: I. quanta illa depravatio et foeditas turpificati animi debet videri! of III 105. tertium (genus), oris depravatio, non [digna] nobis; de or II 252. —

II. defensor depravatione verbi sese urgeri queratur; part or 127.

depravo, entstellen, verunstalten, verderben, verführen: alter indulgentia videlicet nostra depravatus; A X 4, 5. quamvis (bestiae) depravatae non sint, pravae tamen esse possunt; fin II 33. tam depravatis moribus; Q fr I 1, 19. eas (disciplinas) ipsam depravare naturam; fin III 11.

deprecatio, Fürsprache, Entschuldigung, Abbitte: I. deprecatio est, cum et peccasse et consulto peccasse reus se confitetur et tamen, ut ignoscatur, postulat; quod genus perraro potest accidere; inv I 15. deprecatio est, in qua non defensio facti, sed ignoscendi postulatio continetur; inv II 104. — II, 1. adgrediar ad crimen cum illa deprecatione, qua mihi saepius utendum esse intellego; Cluent 8. — 2. contineo in: f. I. — III. ad eius facti deprecationem ignoscendi petenda venia est; part or 131. cum: f. II, 1.

deprecator, Verzeihung, Gnade erbittend, Fürsprecher: I, 1. omnes Achaici deprecatores in Africam dicuntur navigaturi; A XI 14, 1. — 2. te ipso deprecator; ep XV 15, 2. — II. Quintus misit filium non solum sui deprecatorem, sed etiam accusatorem mei; A XI 8, 2. deprecatorem me pro illius periculo praebeo; ep II 13, 2. — III. me rogando deprecatoris suscepturum officia atque partes; ep III 10, 1.

deprecor, Fürbitte einlegen, um Gnade bitten, erleben, durch Bitten abzumenden suchen: I. erit isdem aequitatis sententiis contra acerbitatem verborum deprecandum; part or 137. — II, 1. civis a civibus deprecarer, ne civem dederetis; Flac 24. — 2. quo minus ambo una necaremini, non deprecare || precare ||? fin II 79. — 3. nec deprecari sumus, ut crimen hoc nobis condonetur; Milo 6. — III. te adsiduae lacrimae C. Marcelli, fratris optimi, deprecantur; ep IV 7, 6. omnia me semper pro amicorum periculis, nihil umquam pro me ipso deprecatum; de or II 201. paululum equidem de me deprecabor; de or III 74. cum (Q. Catulus) sibi non incolumem fortunam, sed exitum || exsilium || et fugam deprecaretur; de or III 9. ut innocentissimi civis mortem ac sanguinem deprecaretur; Ver V 125. cum ad fratris salutem a populo Romano deprecandam venisset; Sest 76. sanguinem: f. mortem. quam multorum hic vitam est a L. Sulla deprecatus! Sulla 72.

deprehendo, antreffen, ergreifen, auffangen, entdecken, überrumpeln: I. nec deprehendetur manifesto, quid a nobis de industria fiat; orat 219. — II. deprehensum me video; de or I 207. in facinora manifesto deprehensus; Bru 241. cuius ego facinora oculis prius quam opinione, manibus ante quam suspitione deprehendi; Cael 14. deprehensus atque oppressis domesticis hostibus; Sest 11. hac re compta manifestoque || manifesteque || deprehensa; Cluent 48. propter vim sceleris manifesti atque deprehensi; Catil III 11. ante senatum tua sica deprehensa est; par 31. cuius in manibus venenum deprehenderat; Cluent 49.

deprehensio, Ergreifung: accusatio manifesta veneni deprehensione conclusa est; Cluent 50.

deprimo, niederdrücken, senken, in den Grund bohren: est animus caelestis ex altissimo domicilio depressus et quasi demersus in terram; Cato 77. depressa hostium classis; Arch 21. terram ea laux et maria deprimet; fin V 92. navem ceperunt onere suo depressam; Ver V 63. altero ad frontem sublato, altero ad mentum depresso supercilio; Piso 44. terram: f. maria. saepe multorum improbitate depressa veritas; Cluent 183.

deprimo, hervorholen, entnehmen, entföhnen: e quibus locis quasi thesauris argumenta deprimerentur; fin IV 10. me ex intima nostra arte

deprompturum mirificum genus commendationis; ep XIII 6, 3. numerus non domo depromebatur; orat 186. ut in rerum privatarum causis depromenda saepe oratio est ex iure civili; de or I 201. pecuniam ex aerario depromptam; imp Pomp 37.

depsio, fneten: „batuit“, inquit, impudenter, „depsit“ multo impudentius; ep IX 22, 4.

depugno, kämpfen, bis zur Entscheidung kämpfen: I, 1. Ajax cum Hectore congregiens depugnandi causa; fr F VIII 9. — 2. ante depugnabitur; A XVI 11, 6. — II. ter depugnavit Caesar cum civibus; Phil II 75. cum (sapiens) sibi cum capitali adversario, dolore, depugnandum videret; fin IV 31.

depulsio, Zurückwerfen, Abwehr: I. in hac intentio est criminis: „occidisti“. depulsio: „non occidi“; inv II 15. quae causa iustior est belli gerendi quam servitutis depulsio? Phil VIII 12. — II. constitutio est prima conflictio causarum ex depulsione intentionis profecta, hoc modo: „fecisti“. „non feci“, aut: „iure feci“; inv I 10. — III. supina etiam ora cernuntur depulsione luminum; Tim 49.

depulsor, Zerstörer: qui depulsor dominatus quam particeps esse maluit; Phil II 27.

deque, nieder: de Octavio susque deque; A XIV 6, 1.

derecto, derectus f. **dir** —

derelictio, Hintansetzung: communis utilitatis derelictio contra naturam est; est enim iniusta; of III 30.

derelinquo, gänzlich verlassen, aufgeben: haec oppida atque oram maritimam illum (Pompeium) pro derelicto || relicto || habere; A VIII 1, 1. ut homines arationes derelinquerent; Ver III 120. qui (bonorum sensus) totus est nunc ab iis, a quibus tuendus fuerat, derelictus; ep I 9, 17. seremus aliquid tamquam in inculto et derelicto solo; Bru 16.

derideo, verspotten: omnes istos me auctore deridete atque contemnite; de or III 54. derisum tuum beneficium esset; Ver III 215. quas (fabulas) Epicurei derident; rep VI 3.

derigo f. **dirigo**.

deripio, abreißen, entreißen: ei misero omnia vitae ornamenta deripi; Quinct 64. omnium falsarum opinionum temeritate derepta; fin I 43. Henna tu de manu Cereris Victoriam eripere || deripere || conatus es? Ver IV 112.

derivatio, Ableitung: adde derivationis fluminum; of II 14.

derivo, ableiten: I. poterat in alios derivare; A IV 3, 2. — II. cum (sapiens) iustitia nihil in suam domum inde derivet; Tusc V 72. non derivandi criminis causa; Milo 29.

derodo, benagen: Lanuvii clipeos a muribus esse derosos; div I 99.

derogatio, Abschaffung: tertium est de legum obrogationibus || derogationibus, al. ||; fr A VII 23.

derogo, beschränken, entziehen: neque derogari ex hac (lege) aliquid licet; rep III 33. quorum virtuti, generi, rebus gestis fidem et auctoritatem in testimonio cupiditatis suspicio derogavit; Font 23.

deruo, herabwerfen: de laudibus Dolabellae deruam cumulum; A XVI 11, 2.

descendo, herabsteigen, absteigen, kommen, sich einlassen, eingehen, schreiten: I. praecipitare istuc quidem est, non descendere; nat I 89. — II. quod in campum descenderim; fat 34. (Masinissam) ex equo non descendere; Cato 34. si invitus in eam causam descendo; A VIII 1, 3. (se) ad omnia esse descensurum; A IX 18, 3. consul se cum praesidio descensurum esse dixit; Phil VIII 6. ut senes ad ludum adolescentium descendant; rep I 67. beatam vitam in Phalaridis taurum descensuram; Tusc V 75.

descensio, Herabfahren: quem Tiberina descensio festo illo die tanto gaudio adfecit, quanto L. Paullum eodem flumine invectione? fin V 70.

descisco, abfallen, sich lösen: quod a senatu

desciverat: har resp 41. qui ab excitata fortuna ad inclinatum et prope iacentem desciscerem; ep II 16, 1. quod a me ipse non desciverim; A II 4, 2.

describo (vgl. **discrivo**), abſchreiben, aufzeichnen, beſchreiben, darſtellen, ſchildern, einteilen, feſtſetzen: I. 1. soletis, quam sint omnia apta, describere; nat I 47. — 2. ut ita cadat in annis anfractibus, descriptum esto; leg II 19. — II. Pompeius Crassum descripsit; Q fr II 3, 3. ut (quae scripsi) iam Romam miserim describenda; A XIII 21, a. 1 (21, 4). o dies in auspiciis Lepidi *lepide* descriptos et apte ad consilium reditus nostri! A XVI 5, 4. ipse multis (epistulam) dedi describendam; A VIII 9, 1. Crassus visus est oratoris facultatem non illius artis terminis, sed ingenii sui finibus immensis paene describere; de or I 214. quem librum ad te mittam, si descripserint librarii; A XII 14, 3. suffragia descripta tenentur a paucis; har resp 60. — III. me latronem ac sicarium abiecti homines describebant; Milo 47. remigem aliquem aut baiulum nobis oratore descripteras; de or II 40.

descripte f. **discripte**.

descriptio (vgl. **discriptio**), Abſchrift, Entwurf, Plan, Ordnung, Beſchreibung, Schilderung: I. philosophi est quaedam descriptio; de or I 212. quae (erit) totius rei ratio atque descriptio? agr I 16. — II. 1. ad quem (usum) accommodanda est aedificandi descriptio; of I 138. additur etiam descriptio, quam *χαρακτηρα* Graeci vocant; Top 83. explicate descriptionem imaginemque tabularum; Ver II 190. descriptio (sic quaeritur), qualis sit avarus; Top 83. voco: f. addo. — 2. quorum disputatio ex locorum descriptione sumenda est; part or 43.

desecco, abſchneiden; dens partes ex toto desecans; Tim 23. tu illud (proeminum) desecabis, hoc adglutinabis; A XVI 6, 4.

desero, **desertus**, verlaſſen, aufgeben, preisgeben, im Stiche laſſen, tückiſch, abfallen, part. verlaſſen, öde, einſam: I. cum spes deseruisset; inv II 112. — II. ut in mea erga te voluntate etiam desertus ab officiis tuis permanerem; ep V 2, 10. ut a mente non deserar; A III 15, 2. a ceteris oblectationibus deseror et voluptatum propter rem publicam; A IV 10, 1. turpe Domitium deserere erit || deseri || implorantem eius auxilium; A VIII 3, 7. deseremur ocius a re publica quam a re familiari; A XVI 3, 1. hos (campos collesque) ita vastatos nunc ac desertos videbam, ut . . .; Ver III 47. vereor, ne aut eripiat causa regia nobis aut deseratur; ep I 5, a. 3. colles: f. campos. quaestor consulem, exercitum, sortem provinciamque deseruit; Ver I 34. desertae disciplinae et iam pridem relictae patrocinium; nat I 6. exercitum, al.: f. consulem. non deseram neque fratris preces nec Sestii promissa nec spem Terentiae nec Tulliolae obsecrationem et fideles litteras tuas; A III 19, 2. qui officia deserunt mollitia animi; fin I 33. preces, promissa: f. litteras. ego meam salutem deserui; sen 6. spem: f. litteras. ut vita inculta et deserta ab amicis non possit esse incunda; Lael 55.

desertor, preisgebend: I. ex ea parte homines aut proditores esse aut desertores salutis meae; Quir 13. — II. alterum existimari conservatorem inimicorum, alterum desertorem amicorum; A VIII 9, 3.

deservio, dienen, ergeben sein: qui se huic latroni deservire prae se ferat; ep XII 2, 2. cui (valetudini) tu adhuc, dum mihi deservis, servisti non satis; ep XVI 18, 1. si ille labor meus pristinus, si sollicitudo, si officia, si operae, si vigiliae derserviunt amicis; Sulla 26.

desiderabilis, begehrenswert: ut desiderabilia iis (anteponantur), quibus facile carere possis; Top 69.

desideratio, Verlangen: non est voluptatum tanta quasi titillatio in senibus. credo, sed ne desideratio || desideratur || quidem; Cato 47.

desiderium, Wunsch, Verlangen, Sehnsucht, Bedürfnis: I. 1. ut desiderium (sit) libido eius, qui non adsit, videndi; Tusc IV 21. mirum me desiderium tenet urbis, incredibile meorum atque in primis tui; ep II 11, 1. — 2. hem, mea lux, meum desiderium! ep XIV 2, 2. valete, mea desideria; ep XIV 2, 4. — II. 1. qui desideria imperitorum misericordia commoveret; Rabir 24. ut eorum desiderium forti (animo) feras; ep VI 22, 2. et auctoritatis et prudentiae suae triste nobis desiderium reliquerat; Bru 2. veniebat (Laelius) ad cenam, ut animo quieto satiaret desideria naturae; fin II 25. libidini (subiecta sunt) indigentia, desiderium; Tusc IV 16. — 2. erat (vir) in desiderio civitatis; Phil X 14. — III. mentio plena amicissimi desiderii; Phil II 39. — IV. ea si paulo latius dixeris, expleris omnem expectationem diurni desiderii nostri; de or I 205. — V. 1. ut desiderio nostri te aestuare putarem; ep VII 18, 1. etsi multarum rerum desiderium te angere necesse est; ep VI 1, 1. se lucis magis quam utilitatis desiderio moveri; fin V 54. — 2. in tanto luctu ac desiderio mei; Sest 76.

desidero, verlangen, wünschen, begehren, be-dürfen, vermiffen: I. non caret is, qui non desiderat; ergo hoc non desiderare dico esse incundius; Cato 47. — II. 1. eius (Cottae) orationi non sane desidero quid || quod || respondeam; div I 9. — 2. ut: f. III. adiumenta. — 3. haec scire desidero; nat I 65. — III. haec non desidero: lucem, forum, urbem, domum, vos desidero; A V 15, 1. ab Chrysippo nihil magnum desideravi; rep III 12. f. alqm. omnis ratio atque institutio vitae adiumenta hominum desiderat, in primisque ut habeat, quibuscum . . .; of II 39. cum benivolentiam causa desideret; inv I 26. quis aut congressum meum aut facilitatem sermonis desideravit? A XII 40, 2. domum, al.: f. alqm. cum sint plura causarum genera, quae eloquentiam desiderant; of II 49. facilitatem: f. congressum. reliqua multo maius meum studium maioremque gravitatem et laborem desiderant; ep V 5, 3. qui severiora iudicia desiderant; Ver II 174. laborem: f. gravitatem. cur pecuniam magnopere desideret? Tusc V 89. neque prudentia tua cuiusquam praecepta desiderat; Q fr I 1, 36. quis ab iis ullam rem laude dignam desiderat? A VIII 14, 2. omnia tenentem nostras sententias desideraturum censuisse? ep IV 9, 2. studium: f. gravitatem. ut tales viri desiderandi sint; Font 43. se eius (regis Persarum) voluptates non desiderare; Tusc V 92.

desidia, Trägheit, Untätigkeit: I. 1. ne languori se desidiaeque dedat; of I 123. — 2. ab industria plebem ad desidiam avocari; Sest 103. — II. quo tempore aetas nostra tamquam in portum confugere deberet non inertiae neque desidiae, sed otii moderati atque honesti; Bru 8.

desidiosus, träge, müßig: quod cum desidiosa delectatione vestiges; de or III 88. Campanam adrogantiam ad inertissimum ac desidiosissimum otium perduxerunt; agr II 91.

desido, sich setzen, setzen: quae (res) si desederit; A II 12, 3. cum ad infinitam altitudinem terra desedisset || desid., disid. || div I 97.

designatio (vgl. **dissignatio**), Bezeichnung, Angabe, Anordnung: I. offendes designationem Tyrannionis mirificam || in || librorum meorum [bibliotheca]; A IV 4, a. 1. — II. esse orationem de infinitae rei quaestione sine designatione personarum et temporum; de or I 138.

designator, Aufseher bei Kampfspiele: vix iam Decimum designatorem retinet; A IV 3, 2.

designo (vgl. **dissigno**), bezeichnen, bestimmen, ernennen: I. quae est ista designandi licentia, ut . . .? div II 125. — II. quam diu fuit designatus; Ver I 119. — III. quasi non comitiis iam superioribus sit Plancius designatus aedilis; Planc 49. qui

tum erant consules designati; Phil II 12. cum esset designatus tribunus plebis; Sest 61. quem (mundum Aristoteles) designavit deum; nat I 33.

desilio, herabspringen: cum hic de raeda desilisset; Milo 29.

desino, ablassen, aufhören, endigen, schließen: I. 1. ut haec quoque copia facultatem adferat non semper eodem modo desinendi; orat 220. ut incipiendi ratio fuerit, ita sit desinendi modus; of I 135. — 2. Aesopus eius modi fuit, ut ei desinere per omnes homines liceret; ep VII 1, 2. quae similiter desinunt; de or III 206. — II, se dicere desiturum; inv II 125. conventus iam diu fieri desierunt; A I 19, 9. te ad cenas itare desisse; ep IX 24, 2. quod veteres orationes a plerisque legi sunt desitae; Bru 123. mihi suscensere desinito; Ver V 19. — III, libenter mehercule artem desinerem; ep VII, 1, 4.

desipio, töricht, unzurechnungsfähig sein: desipere vos arbitrantur; Ac II 123. desipientis adrogantiae est; nat II 16. cum offendisset populum Atheniensem prope iam desipientem senectute; ep I 9, 18.

desisto, abstehen, ablassen, aufhören: I. Mamerini publice suscepta causa destiterunt; Balb 52. — II, qui (amici) agerent cum eo, ut de illa mente desisteret; ep V 2, 8. — III, compositionis auctor esse non destiti; Phil II 24. Pompeium et hortari et orare non desistimus; ep I 1, 2. ne destiteris ad me, quicquid tibi in mentem venerit, scribere; A IX 9, 1.

despectio, Verachtung: consolabitur eam || eum || humanarum opinionum alta quaedam despectio; fr F V 69.

desperanter, verzweifeln: Servius proficiens quod desperanter tecum locutus est; A XIV 18, 3.

desperatio, Hoffnungslosigkeit, Verzweiflung: I. desperatio (est) aegritudo sine ulla rerum expectatione meliorum; Tusc IV 18. tanta est omnium rerum amissio et desperatio recuperandi; ep IV 3, 2. tanta desperatio rerum eius (Pompei) omnium regum et populorum animos occupat, ut . . .; A XI 6, 5. — II, qua in desperatione rerum simus, vides; A X 11, 1. qui me a desperatione ad spem vocavit; sen 24.

despero, **desperatus**, die Hoffnung verlieren, verzweifeln, aufgeben, part. verzweifelt, hoffnungslos: I. 1. aegritudinis est desperare; Tusc III 83. — 2. neque me desperare vis nec temere sperare; A III 18, 2. — II, 1. (Gabinium) spem habere a tribuno plebis, a senatu quidem desperasse; Piso 12. — 2. Laterensis desperans de se, de exercitu, de Lepidi fide; ep X 21, 3. — 3. quas (villulas) visurum me postea desperavi; A VIII 9, 3. — 4. quoniam sibi hic ipse desperat; Muren 45. saluti desperare vetuit; Cluent 68. — III, desperatis etiam Hippocrates vetat adhibere medicinam; A XVI 15, 5. neque illud ipsum, quod est optimum, desperandum est; orat 6. quod ipsum non despero; ep III 13, 2. haec quamquam sunt etiam multo desperatiora; ep VI 22, 1. o copias desperatas! A IX 18, 2. domum Sullanam desperabam iam; ep IX 15, 5. ut honorem desperasse videatur; Muren 43. ea (pace) desperata; ep II 16, 3. pacem desperavi; A VII 20, 1. desperata res est; A VII 23, 3. neque (res nostrae) tam mihi desperatum iri videbantur || desperaturi videbamur ||; A XI 13, 4. desperans victoriam; ep VII 3, 2. vitam domini desperantes; Milo 56.

despicatio, Verachtung anderer: ut odia, invidiae, despicationes adversantur voluptatibus; fin I 67.

despicatus, verachtet: si cessi tribuni plebis, despiciatissimi hominis, furori; Sest 36.

despicatus, Verachtung: si quis despiciatui ducitur; Flac 65.

despicientia, Verachtung: I. magnitudinem animi despicientia in contemnendis honoribus imitatur; part or 81. — II. despicientia adhibenda est rerum humanarum; of I 72.

despicio, herablicken, fortblicken, verachten, verächtlich sein: I. simul atque ille despexerit; Sex Rosc 22. — II, 1. nemo unquam tam sui despiciens fuit, quin speraret . . .; de or II 364. — 2. si despiciere se dicant ea, quae plerique mirentur, imperia et magistratus; of I 71. intellexi fortunam ab eo (Dionysio) nostram despectam esse; A X 16, 1. si quis multas et varias gentes et urbes despiciere et oculis conlustrare possit; rep III 14. homines despecti et contempti; Sest 87. te natura humana despicientem genuit; Tusc II 11. imperia, magistratus: j. alqd. ea re contemnis equestrem ordinem et despicias? Ver IV 45. urbes: j. gentes.

despolio, ausplündern: in eius (impensae) partem te miseram et despoliatam venire; ep XIV 2, 3. L. Quinctius, familiaris meus, ad bustum Basili vulneratus et despoliatus || spoliatus || est; A VII 9, 1.

despondeo, versprechen, zusagen, verheißen, verloben, vertrösten: Tulliam Crassipedi esse desponsam; Q fr II 5, 1. L. Lentulus Hortensii domum sibi et Caesaris hortos et Baias desponderat; A XI 6, 6. quod Crassi filiam C. filio suo (Ser. Galba) despondisset; de or I 239. hortos: j. Baias. ea (spes) despondetur anno consulatus tui; ep XII 9, 2. desponsam homini iam Syriam ademi; A I 16, 8.

destino, bestimmen, festsetzen: ex qua (parte) certum quiddam destinatur auditori, in quo animus debeat habere occupatum; inv I 31. cum eorum alteri Dionysius tyrannus diem necis destinavisset; of III 45. ad horam mortis destinatum; Tusc V 63. certis quibusdam destinatisque sententiis; Tusc II 5. quod tibi destinaras trapezophorum, si te delectat, habebis; ep VII 23, 3.

destituo, preisgeben, im Stiche lassen, hintergehen: hunc nudum in causa destitutum videtis; Caecin 93. eundem in septemviratu nonne destituitis? Phil II 99. quorum ego consilii, promissis, praeceptis destitutus; Q fr I 3, 8. (duo signa) relicta ac destituta a ceteris signis; Ver I 61.

destitutio, Täuſchung: eos destitutione iratos; Cluent 71. destitutione illa percussus; Quinct 20.

destringo (vgl. distr.), ziehen: cum ille gladios destringendos, lapides iaciendos curavisset; Milo 41.

destruo, niederreißen: ut navem, ut aedificium idem destruit facillime, qui construxit; Cato 72.

desubito, plötzlich: funus desubito esset oratum; rep VI 2.

desudo, schwitzen, sich abmühen: in his (exercitationibus) desudans atque elaborans; Cato 38.

desuefacio, entwöhnen: multitudinem desuefactam iam a contionibus; Cluent 110.

desultorius, Springerpferd: qui mihi videtur praetorius candidatus in consularem quasi desultorius in quadrigarum curriculum incurere; Muren 57.

desum, fehlen, im Stiche lassen, den Beistand versagen, verabsäumen: I. uter est divitior, cui deest an cui superat? par 49. — II. in iis non deerit sapienti, nec quid faciat nec quid respondeat; Ac II 110. — III. tibi neque hortanti deero neque roganti; de or I 4. Publio tuo neque opera neque consilio neque labore neque gratia neque testimonio defui; ep V 17, 2. ego nullo loco deero neque ad consolandum neque . . .; ep V 17, 5. ne ipse tibi defuisse videare; ep VII 7, 2. nec reliquo tempore ullo aut rei aut existimationi aut dignitati tuae deero || deero ||; ep XIII 77, 1. huic convivio (Quintus) defuit; Q fr II 5, 2. nihil isti adolescenti neque a

natura neque a doctrina deesse sentio; de or III 229. hoc unum illi (M. Calidio), si nihil utilitatis habebat, auit; si opus erat, defuit; Bru 276. plane deest, quod ad te scribam; A VII 6, 1. aliis consilium, aliis animus, aliis occasio defuit, voluntas nemini; Phil II 29. quod viderim mihi auxilium non deesse; Plane 86. Scaevolae multa in severitate non deerat tamen comitas; Bru 148. tuis laudibus nullo loco nec consilium nec studium meum defuturum; ep XI 6, 1. f. animus. nec voluntatem sibi defuisse nec curam; rep IV 1. quibus etiamsi ingenium non maxime defuit, doctrina certe et otium et hercule etiam studium illud discendi acerrimum defuit; de or I 79. non mihi exercitum, sed duces defuisse; ep I 9, 13. ingenium: f. doctrina. cum magnus numerus deesset; Ver V 72. ei nummos deesse || deesse ||; ep V 6, 2. occasio: f. animus. nullo modo mihi deesse posset oratio; Deiot 6. otium: f. doctrina. et deesse aliquam partem et superare mendosum est; de or II 83. Philone vivo patrocium Academiae non defuit; Ac II 17. plaga una illa extrema defuit; Sest 80. cum splendor ei non defuisset; Bru 124. studium: f. consilium, doctrina. voluntas: f. animus, cura. — IV. neque se ei legatum defuturum; Phil XI 17.

detego, aufdecken, bloß legen: quia possit fieri, ut patefacta et delecta mutantur; Ac II 122.

detergeo, abwischen, verschleichen, einstreichen: primo anno LXXX detersimus; A XIV 10, 3. »cum neque caligans detersit sidera nubes«; fr H IV, a, 490.

deterior, geringer, weniger gut, schlechter: A. quod optimo dissimillimum sit, id esse deterimum; opt gen 4. ne deterior causa sit eorum; Caecin 46. non sit deterior mundi potius quam humana condicio; nat II 36. muliercularum deterrimarum cognitores; Ver III 78. ut (Africani fratris nepos) esset facile deterrimus; Tusc I 81. ruina rem non fecit deteriorem, haud scio an etiam fructuosiore; A XIV 11, 2. deteriore tempore absens auctionatur; Quinct 20. — B. „DETERIORES, REPULSOS“ hos appellat, quorum et mentes et res sunt perditae; har resp 53. deteriores cavete; har resp 57.

deterius, schlechter: de malis Graecis Latine scripta deterius; fin I 8.

determinatio, Grenze, Begrenzung: I. restat extrema ora et determinatio mundi; nat II 101. — 2. conclusio est exitus et determinatio totius orationis; inv I 98.

determino, begrenzen, erfüllen: id, quod dicit, spiritu, non arte determinat; de or III 175. »nunc ea omnia fixa tuus glomerans determinat annus«; div I 19.

deterreo, abjicere, abbringen, abhalten: I. neque erat causa, cur prohibendo non tam deterrere videretur quam admonere; dom 127. — II. nisi eos (homines) per se foeditate sua turpitudine ipsa deterreat; fin III 38. si qua gratia testes deterrentur; Font 3. — III, 1. ego te a dimicatione deterreo; ep I 7, 5. ut eum ab illa iniuria deterrent; ep V 2, 6. (Caesar) sanos homines a scribendo deterruit; Bru 262. — 2. deterrere te, ne popularis esses, non poteramus; Phil VIII 19. — 3. non ea res me deterruit, quo minus litteras ad te mitterem; ep VI 22, 1. neque te deterreo, quo minus id disputes; A XI 8, 1. — 4. eius libidines commemorare pudore deterreo; Ver pr 14.

detestabilis, verabscheuenswert, abscheulich: o detestabilem hominem! Phil II 110. quo est detestabilior istorum immanitas; of I 57. hoc detestabile omen avertat Iuppiter! Phil XI 11. quae (caritas) dirimi nisi detestabili scelere non potest; Lael 27.

detestatio, Sühne: cum pro detestatione tot scelorum unam aram nefarie consecraret; dom 140.

detestor, verwünschen, verabscheuen, abwenden, abwehren: detestaris hoc diligenter xi K. Mart.; A IX 10, 6. detestor exitum; Phil VIII 7. quae is (Epicurus) de deis immortalibus dixerit, invidiae detestandae gratia dixisse; nat I 123. o di immortales, avertite et detestamini hoc omen! Phil IV 10.

detexo, vollenden: quibus ante exorsa et potius detexta prope retexantur; de or II 158. libri ad Varronem non morabantur, sunt enim detexti; A XIII 23, 2. »is (Lacteus) non perpetuum detexens conficit orbem«; fr H IV, a, 494.

detineo, festhalten, beschäftigen: Aetionis tabula te stupidum detinet; par 37. tantum civium numerum tam prope ab domo detineri; Ver II 6.

detorqueo, drehen, wenden, umdrehen, vordrehen: ut ea ipsa detorqueres; de or I 74. eam (coniunctionem deus) detorsit a latere in dexteram partem; Tim 25. imminutas aut detortas (partes corporis) habere; fin III 17. eum (ponticulum) detorquebat; Tusc V 59. quae (voluntas testium) nullo negotio flecti ac detorqueri potest; Cael 22.

detractio, Wegnahme, Entziehung: I. non magis est contra naturam morbus detractio atque appetitio alieni; of III 30. — II. cuius loci detractioem (Silius) fieri velit; A XII 34, 3. — III. dicunt voluptatis magnitudinem doloris detractioe finire; of III 118.

detraho, abnehmen, wegnehmen, abziehen, entziehen, herabziehen, herabsetzen: I. ne de huius generi aut arte aut gloria detraham; de or I 35. de hominibus, non de iure civili detrahit; Caecin 70. ille in Achaia non cessat de nobis detrahere; A XI 11, 2. hominem homini detrahere sui commodi causa; of III 28. — II. rogavi, ut, si quid posset, ex ea summa detraheret; A X 5, 3. cum (Terentia) hoc tam parvum de parvo detraherit; A XI 24, 3. patri familias anulus de digito detractus est; Ver IV 58. terroribus cupiditatibusque detractis; fin I 43. detrahendae spoliandaeque dignitatis gratia; Cael 3. si absenti mihi unius mensis labor detractus esset; ep III 6, 5. bellicas laudes solent quidam detrahere ducibus; Marcel 6. postremam litteram detrahebant; orat 161. omni ornatu orationis tamquam veste detracta; Bru 262. disceptationes fiunt infinitae detractis personis et temporibus; part or 106. qui sacerdotem ab ipsis aris detraxerit; har resp 28. tempora: f. personas, terrores: f. cupiditates. torquem detraxit hosti; fin I 35. vestem: f. ornatum. quae detracta utilitate quid habent venustatis? nat I 92.

detractatio, Absehnung: non esse + detractioem || non esse detractationem ||; fr B 23 (C 28).

detrecto, ablehnen, verweigern: quod non detractare militiam, sed defendere provinciam iudicata est; fr A I.

detrimentum, Nachteil, Einbuße, Verlust, Schaden: I. et emolumenta et detrimenta, quae ὀφελήματα et βλάμματα appellant, communia esse voluerunt fin III 69. — II. ne quid res publica detrimenti acciperet; A X 8, 8. appello: f. I. ut videret, ne quid res publica detrimenti caperet; Milo 70. cum nostrae rei publicae detrimenta considero; inv I 1. plura proferre possim detrimenta publicis rebus, quam adiumenta per homines eloquentissimos importata; de or I 38. — III. alqd: f. II. — IV. cum maximo detrimento vectigalium; Ver III 19. ut peccare sine summo rei publicae detrimento non possitis; Ver I 22.

detrudo, fortstoßen, drängen, verdrängen, verschleiben: hunc ad id, quod facere possit, detrudendum puto; de or I 130. qui me de mea sententia detruserunt; ep XIV 16. quoniam in tantum luctum laboremque detrusus es; Q fr I 4, 4. depulsum et quasi detrusum cibum; nat II 135. nisi in eandem impiorum poenam optime meritis cives detruserint;

Flac 94. ita putantur detrudi comitia in mensem Martium; Q fr II 11, 3.

deturbo, vertreiben, herabstürzen, niederreißen: I. miserum est deturbari fortunis omnibus; Quint 95. — II. neque solum spe, sed certa re iam et possessione deturbatus est meo convicio; ep XII 25, 2. tuos veteres hostes, novos amicos ex magna spe deturbatos iacere; ep V 7, 1. deturbem aedificium? Q fr III 9, 7. hostes: f. amicos. Tyndaritari statuum istius deturbantur; Ver IV 90.

deveho, hinbringen, pass. hinfahren: ego celeriter Veliam devectus; Phil I 9. arma in villam Oriculanum devecta Tiberi; Milo 64.

devenio, hinfommen, geraten: I. deveniendum (fuit) in victoris manus; ep VII 3, 3. — II. consulatu devenimus in medium rerum omnium certamen atque discrimen; de or I 3. ad quos ista non translata sint, sed nescio quo pacto devenerint; Bru 157. nolebam illum nostrum familiarem sermonem in alienas manus devenire; A I 9, 1.

deversor, sich aufhalten, Wohnung nehmen: (Vedius) deversatus est Laodiceae apud Pompeium Vindullum; A VI 1, 25. invito eum (Ariarathem) per litteras, ut apud me deversetur; A XIII 2, a, 2. domi suae deversatum esse Antiochum regem Syraensis; Ver IV 70.

deversor (div.), Gast: caupo cum quibusdam diversoribus || dev. || illum, qui ante exierat, consequitur in itinere; inv II 15.

deversoriolum, kleines Absteigequartier: I. quod Sinuessanum deversoriolum contempsisti; ep XII 20. — II. ego accepi xvii Kal. in deversoriolo Sinuessano tuas litteras; A XIV 8, 1.

deversorium (devars., divor.) Einfuhr, Herberge: I. 1. commorandi natura deversorium || divers. || nobis, non habitandi dedit; Cato 84. ista quidem summa ne ego multo libentius emerim deversorium Tarracinae, ne semper hospiti molestus sim; ep VII 23, 3. neque ita apta habeo deversoria || devers. ||, ut tota tempora diurna in iis possim consumere; A, XI 5, 2. studiorum suorum M. Varro voluit illud, non libidinum deversorium; Phil II 104. — 2. et villa et amoenitas illa commorationis est, non deversorii || devers. ||; ep VI 19, 1. — 3. qui in || qui hoc deversorio || divors., al. || sermonis mei libenter acquieturum te esse dixisti; de or II 290. requiescam in Caesaris sermone quasi in aliquo perportu deversorio || devers., divors. ||; de or II 234. — II. eius (Maculae) Falernum mihi semper idoneum visum est deversorio || devers. ||; ep VI 19, 1. — III. Kalendis cogito in hortis Crassipedis, quasi in deversorio, cenare; A IV 12.

deverticulum, Schlupfwinkel, Zufluchtsort: ne deverticula peccatis darentur; part or 136. quae deverticula flexionesque quaesisti? Piso 53.

deverto(r) (devar., diver.), vom Wege abweichen, einfahren: cum in eandem tabernam diverterent || devert. ||; inv II 14. quod simul diverterit || devert. ||; inv II 43. tamquam in Pomptinum diverteris || div. ||; de or II 290. devertit Clodius ad Albanum; Milo 51. cum ad villam M. Aemilii Philemonis devertissem; ep VII 18, 3. itineris causa ut devorterer || deverterem, al. ||; A III 7, 1. Hortensius ad Terentiam salutatum deverterat; A X 16, 5.

devevo f. **divexo**.

devevus, sich neigend, abhüßig: aetas iam a diuturnis laboribus deveva ad otium; A IX 10, 3. qui (lucus Vestae) Palatii radice in novam viam devevus est; div I 101. quoniam sol paululum a meridie iam devevus videtur; leg fr 4.

devincio, fesseln, binden, verbinden, verpflichten: I. hunc vir clarissimus omni cautione, foedere, execratione devinxerat nihil contra me esse facturum; Sest 15. — II. cum Ser. Galba adfinitate sese devinxerat; Bru 98. ut ego eum

(Caesarem) mihi devinctum putarem; ep I 9, 21. quibus (studiis) uterque nostrum devinctus est; ep III 13, 2. nec acervatim multa frequentans una complexione devinciet; orat 85. ut animos eorum, qui audirent, devinciret voluptate; Bru 276. qui (L. Brutus) civitatem legibus iudiciisque devinxerit; Bru 53. quibus (foederibus) etiam cum hoste devincitur fides; of III 111. homines honestissimos summo beneficio in perpetuum tibi tuisque devinxeris; ep XIII 7, 5. si sedem ipsam ac templum publici consilii religione Concordiae devinxisset; dom 131. in verbis comprehensione devinciendis; Bru 140. virum tibi tua praestanti in eum liberalitate devinctum; ep I 7, 3.

devinco, völlig besiegen: qui (C. Duellius) Poenos classe primus devicerat; Cato 44. a quo etiam ipsius victoriae condicio visque devicta est; Marcel 12. omne Latium bello devicit; rep II 44. vim: f. condicionem.

devitatio, Vermeiden, Ausweichen: facilius et exploratior devitatio legionum fore videtur quam piratarum; A XVI 2, 4.

devito, vermeiden, ausweichen: ne (Caesar) divitatum se a me putet; A IX 7, 2. >validis fugito devitans viribus Austrum; fr H IV, a, 439. deminendi devitandive incommodi causa; inv II 18. quas (insidias) mea diligentia devitarim; Ver pr 3. neque (homines) honesta tam expetunt quam devitant turpia; part or 91.

devius, abgelegen, abirrend, unftät: cum essent devii; Phil II 106. quid potest esse tam flexibile, tam devium quam animus eius, qui...? Lael 93. homo in omnibus consiliis praeceptus et devius; Phil V 37. ut Trebonius itineribus devius proficisceretur in provinciam; A XIV 10, 1. in oppidum devium Beroeam defugisti; Piso 89.

deunx, elf Zwösfel: facit heredem ex deunce et semuncia Caecinam; Caecin 17.

devoco, herabrufen, abberufen, verleiten: non avaritia (illum) ab instituto cursu ad praedam aliquam devocavit; imp Pomp 40. nihil est, quod eum (hominem) de provincia devocent; prov 29. Socrates primus philosophiam devocavit e caelo; Tusc V 10.

devo, hinfiegen: ad florentem aliam (amicitiam) devolare; Quint 93.

devolve, herabstürzen, pass. herabstürzen: ad spem estis inanem pacis devoluti; Phil VII 14.

devero, verschlingen, verschlucken, erragen, nicht völlig verstehen: quod (M. Piso) hominum ineptias ac stultitias, quae devorandae nobis sunt, non ferebat; Bru 236. qui illos libros devorasti; A VII 3, 2. exspectate legatorum reditum et paucorum dierum molestiam devorate; Phil VI 17. eius (Calvi oratio) a multitudine et a foro devorabatur; Bru 283. devorata pecunia; Piso 90. qui (Segulius) res novas quaerit, non quo veterem comederit, sed hanc ipsam recentem novam devoravit; ep XI 21, 2. stultitias: f. ineptias.

devor — f. **dever** —

devotio, Gefübde, Aufopferung: I. eius devotionis me esse convictum; Quir 1. — II. Devotiorum devotionibus placatos deos esse; nat III 15.

devoveo, weichen, opfern, preisgeben: cum me fortunasque meas pro vestra incolunitate devovi; Quir 1. quod T. Annio devota et constituta ista hostia esse videtur; har resp 6. quae (sica) quibus abs te initiata sacris ac devota sit, nescio; Catil I 16. devota vita; par 12.

deus, Gott, Gottheit, Schutzgott (gen. pl. deum f. IV, 1. creator, elliptisch): I. **absolut**: 1. animum cum ille procreator mundi deus ex sua mente et voluntate genuisset, tum denique omne, quod erat concretum atque corporeum, substernebat animo interiusque faciebat atque ita medio medium accommodans copulabat; Tim 26. quae verens

Epicurus monogrammos deos et nihil agentes commentus est; nat II 59. non animadvertunt, inquit, omnia di, ne reges quidem; nat III 90. quorum (globorum) unus est caelestis, extimus, summus ipse deus arcens et continens ceteros; rep VI 17. quod di immortales omen avertant! Flac 104. consulantne di rebus humanis; nat III 65. continet: f. arcet. copulat: f. accommodat. magna di curant, parva neglegunt; nat II 167. di immortales mihi liberos dederunt, Quir 5. mundus hic totus, quod domicilium quamque patriam di nobis communem secum dederunt; rep I 19. aut (di) non diligunt homines aut . . .; div I 82. efficit: f. ingrit. ei deo, qui ibi esset, se vitulum immolatueros; inv II 95. esse deos confitendum est; nat I 44. ita nec beatus est vester deus nec aeternus; nat I 114. nostra causa di id facerent, ut providere futura possemus; div II 124. dei isti Segulio male faciant! ep XI 21, 1. di faxint, ut tali genero mihi praesenti frui liceat! ep XIV 3, 3. ut mihi deus aliquis medicinam fecisse videatur; ep XIV 7, 1. f. accommodat. qui (di) utilitates quasque gignebant; nat II 62. is deus, qui omnia genuit; Tim 40. f. accommodat. deos ipsos iocandi causa induxit Epicurus perlucidos et perflabiles et habitantes tamquam inter duos lucos sic inter duos mundos propter metum ruinarum; div II 40. de mea causa omnes di atque homines iudicaverunt; dom 44. mundum efficere moliens deus terras primum ignemque iungebat; Tim 13. Xenophanes (dixit) unum esse omnia, et id esse deum neque natum unquam et sempiternum, conglobata figura; Ac II 118. neglegunt: f. curant. quae vis aequalis (est) illius caelum atque terras tuentis et regentis dei; leg II 9. utrum sit melius, di immortales sciunt; Tusc I 99. frustra (di futura) significarent; div I 83. substernit: f. accommodat. nisi qui deus vel casus aliquis subvenerit; ep XVI 12, 1. tuetur: f. regit. pro dei immortales custodes huius urbis, quae nam illa scelera vidistis! Sest 53. harum sententiarum quae vera sit, deus aliqui viderit; Tusc I 23. quem di immortales omnibus gentibus imperare voluerunt; Phil VI 19. nec ratione utentem nec virtute ulla praeditum deum intellegere qui possumus? nat III 39. di meliora! Phil VIII 9. — 2. et mundum deum esse et caelum et astra et terram et animos et eos, quos maiorum institutis accepimus; nat I 30. qui (Achilles) si deus est, et Orpheus et Rhesus di sunt; nat III 45. f. 1. nascitur. — 3. di boni! quid potest agi severius? Milo 59. quem virum, di immortales! nat I 72. quam turpe, o di boni! Tusc V 77. pro di immortales! egone me audisse aliqui non gaudeam? par 42. f. I. videt.

II. *naç Verben*: 1. eos, qui di appellantur, rerum naturas esse, non figuras deorum; nat III 63. comminiscor: f. I. 1. agunt. deos hominesque contestans; Ver IV 67. quando omnes (di) creati sunt; Tim 40. eundem (Socratem) et solem et animum deum dicere, et modo unum, tum autem plures deos; nat I 31. apud Graecos Hercules tantus et tam praesens habetur deus; Tusc I 28. deos omnes imploro et obtestor, quorum templis et religionibus iste bellum habuit indictum; Ver V 188. induco: f. I. 1. habitant. intellego: f. I. 1. utitur. obtestor: f. imploro. tu etiam Deciorum devotionibus placatos deos esse censes; nat III 15. quid veneramus, quid precamur deos? nat I 122. te in dicendo semper putavi deum; de or I 106. quem deum, ut ita dicam, inter homines putant? de or III 53. ego omnes homines deosque testor; Caecin 83. nonne (Democritus) deum omnino ita tollit, ut nullam opinionem eius reliquam faciat? nat I 29. ut deos patrios venderet; Ver IV 11. veneror: f. precor. audio, quibus di violatis expiatio debeat; har resp 21. ita mihi deos velim

propitios, ut . . .; div Caec 41. — 2. quaecumque sunt in omni mundo, deorum atque hominum putanda sunt; nat II 154. — 3. eos (bonos exitus) attribuimus sine ulla ratione di immortalibus; nat III 89. ut omnia di immortalibus debeamus; sen 2. f. 1. violo. immolo: f. I. 1. est; inv II 95. cui (Epicuro) etiam, si di placet, videtur semper sapiens beatus; Tusc V 31. qui (imperiti) non membra solum hominis deo tribuant, sed usum etiam membrorum; nat I 101. — 4. hunc miserum di penatibus praecipitem exturbat; Sex Rosc 23. ego pulsus aris, focus, deis || di, diis || penatibus; Sest 145. — 5. caste iubet lex adire ad deos, animo videlicet; leg II 24. humanus animus cum alio nullo nisi cum ipso deo comparari potest; Tusc V 38. ut tragici poetae confugitis ad deum; nat I 53. dum per deos immortales licet; imp Pomp 59. quid optamus a diis immortalibus? nat I 122. qui potentes viros tradunt post mortem ad deos pervenisse; nat I 119. illae (nationes) in bellis gerendis ab di immortalibus pacem ac veniam petunt, istae cum ipsis di immortalibus bella gesserunt; Font 30. his nominibus quae vis sit in quoque declaratur deo; nat II 62. quoniam illum, qui hanc urbem condidit, ad deos immortales sustulimus; Catil III 2.

III. *naç Adjectiva*: 1. aequalis: f. I. 1. regit. casu esse factum, ut essemus similes deorum; nat I 91. — 2. di immortalibus gratum et iucundum meum reditum esse; dom 147. ut eum aut invisum deo aut neglectum a deo iudicemus; nat II 167. eum simillimum deo iudico; Marcel 8. — 3. in deos immortales quam impius, quam sceleratus, quam nefarius fueris; Ver I 47.

IV. *naç Substantiva*: 1. ut deorum animi sine oculis, sine auribus, sine lingua sentiunt inter se, quid quisque sentiat; div I 129. non deorum immortalium beneficio utimini? Phil III 32. quae contuens animus accedit ad cognitionem deorum; nat II 153. dicentem Apollinem in concilio deorum, qualis reditus duorum imperatorum futurus esset; Q fr III 1, 24. »nobis haec portenta deum dedit ipse creator tarda nimis«; div II 64. quae (religio) deorum cultu pio continetur; nat I 117. figurae: f. II, 1. appello. formam dei quaeri non oportere; nat I 31. me esse convictum iudicio deorum immortalium; Quir 1. obscura somnia minime consentanea maiestati deorum; div II 135. haec (quinta natura) et deorum est et animorum; Tusc I 65. tres libri perfecti sunt de natura deorum; div II 3. Cleanthes quattuor modis formatas in animis hominum putat deorum esse notiones; nat III 16. deorum immortalium numen implorare potero; Scur 17. ex quo efficitur in deorum numero astra esse ducenda; nat II 42. opinio: f. II, 1. tollo. providentia deorum mundum et omnes mundi partes et initio constitutas esse et omni tempore administrari; nat II 75. mecum deorum et hominum sanctitates omnes et religiones afuerunt; sen 34. f. II, 1. imploro. initio belli Marsici deorum simulacra sudavisse; div I 99. deorum immortalium templa patefecit; Piso 6. f. II, 1. imploro. cum sustuleris omnem vim deorum; nat I 117. vox ipsa deorum immortalium non mentes omnium permovebit? har resp 62. efficitur: quid igitur, pro deum immortalium! primum eam docebas, quae? fr F I 8. — 2. bella cum: f. II, 5. peto a. ita ad impietatem in deos in homines adiunxit iniuriam; nat III 84. nec est ulla erga deos pietas; dom 107. est prima homini cum deo rationis societas; leg I 23.

V. *Uranus*: 1. nihil est praestantius deo; nat II 77. — 2. prodigiis a di immortalibus admonemur; har resp 44. signa ostenduntur a di rerum futurarum; nat II 12. rationem bono consilio a di immortalibus datam; nat III 78. animum esse

ingeneratum a deo; leg I 24. f. III, 2. invisus. deorum et hominum causa factum esse mundum; nat II 133. sed per deos immortales! quae est ista societas? Balb 23. quid est, per deos, optabilis sapientia? of II 5. vgl. II, 5. licet per.

dextella, das rechte Händchen: Quintus filius Antonii est dextella; A XIV 20, 5.

dexter, rechts, günstig, subst. Rechte: A. »prospera Iuppiter his dextris fulgoribus edit«. ita nobis sinistra videntur, Graeis et barbaris dextra meliora. quamquam haud ignoro, quae bona sint, sinistra nos dicere, etiamsi dextra sint; div II 82. dextra videntur, quae laeva sunt; Tim 49. fulgores: f. alqd. quam (patrem Mercurius) dextera manu teneret; div I 46. — B. I. ubi illae sunt densae || tensae || dexterarum? A VII 1, 4. — II. per dexteram istam te oro, quam regi Deiotaro porrexisti; Deiot 8. prehensisse eum (C. Marius) dextram tuam; div I 59. tendo: f. I. — III, 1. innumerabiles supra infra, dextra sinistra mundos esse? Ac II 125. omnis armatorum copia dextra, sinistra ad equum; A XIII 52, 2. — 2. et ad laevam et ad dextram; Tim 48. per: f. II. porrigo.

diadema, Königsbinde: tu diadema imponebas cum plangere populi, ille cum plausu reiciebat; Phil II 85.

diaeta, Lebensweise, Diät: ego diaeta curare incipio, chirurgiae taedet; A IV 3, 3.

dialectice, nach Art der Dialektiker: multa dicta dialectice; Ac I 8. rhetorice nos mavis quam dialectice disputare? fin II 17.

dialecticis, dialektisch, subst. Dialektiker, Dialektik: A. hoc ipsum providens, dialecticas captiones; fin II 17. — B. a, I. utuntur: f. III. — II, 1. eadem anguste disserere, ut dialectici qui appellantur; part or 139. qui dialectici dicuntur spinosiora multa pepererunt; orat 114. — 2. disputandi ratio et loquendi dialecticorum sit, oratorum autem dicendi et ornandi; orat 113. — III. dialecticorum verba nulla sunt publica, suis utuntur; Ac I 25. — IV. ex iis conclusionibus prior quartus, posterior quintus a dialecticis modus appellatur; Top 57. — b, I, 1. (Zeno) cum compresserat digitos pugnumque fecerat, dialecticam aiebat eius modi esse; orat 113. — 2. illam iustam eloquentiam, quam dialecticam dilatam esse putant; Bru 309. — II, 1. dialecticam mihi videris dicere; Bru 153. dilato: f. I, 2. dialecticam inventam esse dicitis veri et falsi quasi disceptatricem et iudicem; Ac II 91. in dialectica exercebar, quae quasi contracta et astricta eloquentia putanda est; Bru 309. — 2. exerceo in: f. I. puto. — c. accubans apud Vestorium, hominem remotum a dialecticis, in arithmeticis satis exercitatum; A XIV 12, 3.

dialis, des Jupiter, eintägig: solent esse flamines diales, modo consules diales habemus; fr G, b, 25.

dialogus, Gespräch: I. sic constitueram, neminem includere in dialogos eorum, qui viverent; A XIII 19, 3. — II. nosti morem dialogorum; ep IX 8, 1.

diarium, tägliche Ration: Caesar iis congiariis || diariis, dictis || militum celeritatem incitat, ut . . .; A VIII 14, 1.

dibaphus, Staatskleid: Curtius noster dibaphum cogitat; ep II 16, 7.

dica, Prozeß, Klage: 1. ex lege Rupilia sortiri dicas oportere; Ver II 42. — 2. iste omnibus dicis diem distulit; Ver II 38.

dicacitas, Wig, Witzelci: I. scurrilis oratori dicacitas magnopere fugienda est; de or II 244. nomine: f. cavillatio. — II. in hoc altero (genere) dicacitatis quid habet ars loci? de or II 219. (sales), quorum duo genera sunt, unum facetiarum, alterum dicacitatis; orat 87. dicacitatis moderatio et temperantia et raritas dictorum distinguunt oratorem a

scurra; de or II 247. — III. memini T. Tincam cum Q. Granio praecone dicacitate certare; Bru 172.

dicatio, bürgerliche Aufnahme: neque solum dicatione, sed etiam postliminio potest civitatis fieri mutatio; Balb 28.

dicax, witzig: (Demosthenes) non tam dicax fuit quam facetus; orat 90. populum etiam dicacem in te reddidisti; Phil II 78.

dichoreus, Doppelchoreus, Doppeltrochäus: I. qui (modus) dichoreus vocatur, cum duo extremi chorei sunt; orat 212. — II. hoc dichoreo tantus clamor contionis excitatus est, ut . . .; orat 214.

dicio, Gewalt, Botmäßigkeit: Galliam in nostram dicionem esse redigendam; prov 32. quae (nationes) in amicitiam populi Romani dicionemque essent; div Caec 66. quae (nationes) in eorum regno ac dicione sunt; Ver IV 60.

dicis causa, zum Schein: quod (Metellus) habet dicis causa promulgatum illud idem de Clodio; A I 18, 5.

dico, weisen, widmen, zueignen, aufnehmen lassen: qui tum adulescentes Crasso se dicarant; de or III 11. in aliam se civitatem dicavit; Balb 30. id (candelabrum) se dicare Iovi; Ver IV 67. hunc tibi totum dicamus diem; leg II 7. simulacrum aliquod dicatum; leg I 59. ut meae saluti tuum studium dices; ep II 6, 4.

dico (dixi f. III. alqd; fin II 10. dicier f. III. stellas), sagen, sprechen, aussprechen, ausdrücken, reden, meinen, behaupten, versichern, zusagen, versprechen, nennen, benennen, bezeichnen, ernennen, festsetzen, bedeuten: I. absolut: 1. substantivisch: a. Gerundium: a. naturam primum atque ingenium ad dicendum vim adferre maximam; de or I 113. quid est ineptius quam de dicendo dicere? de or I 112. lege Pompeia ternis horis ad dicendum datis; Bru 324. quae pertinere ad dicendum putamus, ea nos commodius, quam ceteros, attendisse non adfirmamus; inv I 77. nulla res tantum ad dicendum proficit, quantum scriptio; Bru 92. nihil est in dicendo maius, quam ut faveat oratori is, qui audiet; de or II 178. ut idem (Stoici) traducti a disputando ad dicendum inopes reperiantur; Bru 118. — β . cur plures in omnibus rebus || artibus || quam in dicendo admirabiles exstitissent; de or I 6. oratorem complexi sumus aptum ad dicendum; Tusc I 5. mihi, non copioso homini ad dicendum; Caecin 64. (orator) odiosus in dicendo ac loquax; Muren 30. huic (actioni) primas dedisse Demosthenes dicitur, cum rogaretur, quid in dicendo esset primum, huic secundas, huic tertias; de or III 213. — γ . ut artem aliquam dicendi explicemus; de or II 175. Lysiam primo profiteri solitum esse dicendi; Bru 48. quae Graeci dicendi artifices et doctores reliquerunt; de or I 23. Thucydides omnes dicendi artificios facile vicit; de or II 56. illos veteres doctores auctoresque dicendi nullum genus disputationis a se alienum putasse accepimus; de or III 126. ut (Isocrates) inconditam antiquorum dicendi consuetudinem numeris astringeret; de or III 173. ut consuetudinem dicendi mutarem, ea causa mihi in Asiam proficiscendi fuit; Bru 314. esse in te tantam dicendi vel vim vel suavitatem vel copiam; de or III 82. nec in constituentibus rem publicam nec in bella gerentibus nec in impeditis ac regum dominatione devinctis nasci cupiditas dicendi solet; Bru 45. doctores: f. artifices, auctores. stilus optimus et praestantissimus dicendi effector ac magister; de or I 150. dicendi me non tam fructus et gloria quam studium ipsum exercitatioque delectat; Bru 23. neque parvis in rebus adhibendae sunt hae dicendi faces; de or II 205. si paene innumerabiles sint quasi formae figuraeque dicendi, specie dispares, genere laudabiles; de or III 34. quid est maius quam indicare, quae sit optima species et quasi figura dicendi? orat 2. formae: f. figura. fructus: f. exercitatio. alia quae-

dam dicendi molliora ac remissiora genera vignerunt; de or II 95. alter acutissimum et subtilissimum dicendi genus est consecutus; de or II 98. genus dicendi grandius quoddam et illustrius esse adhibendum videtur; de or II 337. fit, ut natura ipsa ad ornatus dicendi genus excitetur; de or II 338. nonne fore, ut, quot oratores, totidem paene reperiantur genera dicendi? de or III 34. Rutilius in quodam tristi et severo genere dicendi versatus est; Bru 113. accedebat dicendi placidum et sanum genus; Bru 276. tria sunt omnino genera dicendi; orat 20. elaborant alii in puro quasi quodam et candido genere dicendi; orat 53. quot officia oratoris, tot sunt genera dicendi: subtile in probando, modicum in delectando, vehemens in flectendo; in quo uno vis omnis oratoris est; orat 69. proxime scripsi de optimo genere dicendi; ep XII 17. 2. quodvis potius periculum mihi adeundum quam a sperata dicendi gloria discedendum putavi; Bru 314. f. exercitatio. quod gradus tuos et quasi processus dicendi studeo cognoscere; Bru 232. quem (Arcesilam) ferunt eximio quodam usum lepore dicendi; de or III 67. Isocrates, cuius domus cunctae Graeciae quasi ludus quidam patuit atque officina dicendi; Bru 32. magistri dicendi multi subito exstiterunt; Bru 30. f. effector. quinam dicendi est modus melior, quam ut Latine, ut plane, ut ornate, ut ad id, quodcumque agetur, apte congruenterque dicamus? de or III 37. ut illa dicendi mysteria enuntiet; de or I 206. hoc dicendi natura ipsa praescribit; de or II 307. officina: f. ludus. huic (generi) omnia dicendi ornamenta conveniunt; orat 92. non modo dicendi ab reo, sed ne surgendi quidem potestas erat; Cluent 93. alii quoque alio ex fonte praeceptores dicendi emanaverunt; inv II 7. permulta nobis praecepta dicendi reliquerunt; inv II 7. processus: f. gradus. quod haec ratio dicendi latior sit, illa loquendi contractior; orat 114. omnis ubertas et quasi silva dicendi ducta ab illis (philosophis) est; orat 12. species: f. figura. incredibili quodam nostri homines dicendi studio flagraverunt; de or I 14. f. exercitatio. suavitas: f. copia. ubertas: f. silva. de virtutibus dicendi tuis; Bru 232. Athenas, in quibus summa dicendi vis et inventa est et perfecta; de or I 13. dicendi, id est eloquenti maxima vis soli huic (eloquenti) conceditur; orat 61. f. copia. si meam in dicendo moderationem modestiamque cognostis; Phil II 10. erat in homine modus in dicendo; rep II 1. — δ . posse dicendo tenere hominum [coetus] mentes, ad dicere voluntates, impellere, quo velit, unde autem velit, deducere; de or I 30. vere illud dicitur, perverse dicere homines perverse dicendo facillime consequi; de or I 150. qui dicendo tempus consumerent; Ver II 96. deducere, al.: f. adlicere. fallit eos, quod audierunt, dicendo homines, ut dicant, efficere solere; de or I 149. tria sunt, quae sint efficienda dicendo: ut doceatur is, apud quem dicitur, ut delectetur, ut moveatur vehementius; Bru 185. ad dicendum probabiliter (caput est) nosse mores civitatis; de or II 337. non quo aliter hoc in sermone atque in dicendo sit utendum; inv I 55. ut in dicendo vitium vel maximum sit a vulgari genere orationis atque a consuetudine communis sensus abhorre; de or I 12. si unquam in dicendo fuimus aliquid; A IV 2, 2. — b. Cupinum: a. difficile dictu est de singulis; ep I 7, 2. grave dictu est, sed dicendum tamen; Phil IX 8. incredibile est dictu; Ver III 129. nec hoc tam re est quam dictu inopinatum atque mirabile; par 35. quae mihi turpia dictu videbuntur; Ver I 32. — β . si hoc fas est dictu; Tusc V 38. — 2. verbal: a. unpersonlich: apud quem dicitur; inv I 104. in plerisque (locis communibus) fortasse ab auctoritate iuris consultorum et contra auctoritatem dici oportebit; inv II 68. quo modo dicatur, id est in duobus: in agendo et in eloquendo; orat 55. toto

corpore atque omnibus unguis, ut dicitur, contentioni vocis adserviunt; Tusc II 56. contra Epicurum satis superque dictum est; nat II 2. f. 1, a, δ . efficere. illud utilius, sumpto spatio ad cogitandum paratius atque accuratius dicere; de or I 150. bene dicere, quod est scienter et perite et ornate dicere, non habet definitam aliquam regionem, cuius terminis saepa teneatur; de or II 5. si anguste et exiliter dicere est Atticorum; Bru 289. hominem nondum suspicantem, quale esset copiose et ornate dicere; Bru 294. nec idem loqui esse quod dicere; orat 113. nec quicquam est aliud dicere nisi omnes aut certe plerasque aliqua specie inluminare sententias; orat 136. composite et apte sine sententis dicere insania est, sententiose autem sine verborum et ordine et modo infantia; orat 236. — b. personlich: a. qui ab scripto diceret; inv II 142. neque conamur docere eum dicere, qui loqui nesciat; de or III 38. qui distincte, qui explicate, qui abundanter, qui inluminare et rebus et verbis dicunt; de or III 53. quem ad modum primum ornate, deinde etiam apte dicemus; de or III 144. dicere bene nemo potest, nisi qui prudenter intellegit; Bru 23. omnes cupisse dicere, non plurimos ausos esse, potuisse paucos; Bru 182. dicebat (Cotta) pure ac solute; Bru 202. hic Scipio mihi sane bene et loqui videtur et dicere; Bru 212. si quis eos, qui nec inepte dicunt nec odiose nec putide, Attice putat dicere; Bru 284. ad Atticorum aures teretes et religiosas qui se accomodant, ii sunt existimandi Attice dicere; orat 28. qui horride inculteque dicat; orat 28. facile me paterer apud Cassianos indices pro Sex Roscio dicere; Sex Rosc 85. illud quis est qui dubitare debeat, contra damnatum et mortuum pro incolumi et pro vivo dicere? Cluent 10. genu M. Antonium vidi, cum contente pro se ipse lege Varia diceret, terram tangere; Tusc II 57. cum (Clodius) horas tres fere dixisset; A IV 2, 4. omnia plena pacis, aliter ac mihi Calvena dixerat; A XIV 9, 3. f. 1, a, γ . modus. II, 2. b. Tusc I 8. homines: f. 1, a, δ . consequi, efficere. poeta ius suum tenuit et dixit audacius; Tusc III 20. — β . sint haec, ut dixi, somnia fabularum; div I 43. ex quo efficitur gloriacione, ut ita dicam, dignam esse beatam vitam; fin III 28.

II. mit Ergrünung: 1. unabhängig: a. bei Erörterung eines Ausdrucks: utinam C. Caesari, patri dico, contigisset, ut... Phil V 49. audax negotium, dicerem impudens; fin II 1. consilibus illis, tacentibus dicam? immo vero etiam approbantibus; Sest 55. crudelem Castorem, ne dicam sceleratum et impium; Deiot 2. cum summo non dicam exitio, sed periculo certe vestro; Sest 46. excludit eum solum, cui prope dicam soli potestatem factam oportebat; Ver I 142. mihi placebat Pomponius maxime, vel dicam, minime displicebat; Bru 207. — b. mit directer Rede: a. quem (Anaxagoram) ferunt nuntiata morte filii dixisse: „sciebam me gennisse mortalem“; Tusc III 30. — β . „non igitur faciat“, dixerit quis, „quod utile sit, quod expediat?“ of III 76. — γ . ait se, si uratur, „quam hoc suave!“ dicturum; fin II 88. — 2. abhängig: a. videtur dicendum de genere ipsius artis, de officio, de fine, de materia, de partibus; inv I 5. causam, qua de ante dictum est; inv II 70. quoniam duobus superioribus (libris) de morte et de dolore dictum est; Tusc III 6. de quibus dicere adgrediar, si...; of II 1. f. I, 1, a, a. dico de. b. a. difficilis. III. alqd; Marcel 15. sententiam, versum. — b. neque gravabor breviter meo more, quid quaque de re sentiam, dicere; de or I 107. ut, cum is, qui audire vellet, dixisset, quid sibi videretur, tum ego contra dicerem; Tusc I 8. Brutum vidi, quanto meo dolore, non dico; Phil I 9. f. III. alqd; Milo 30. — c. dixeram a principio, de re publica ut sileremus; Bru 157. dicam tuis, ut eum (librum) describant; ep XII 17, 2. domus ut pro-

pugnacula et praesidium habeat, Philotimo dicetis; ep XIV 18, 2. — d. voluptatis causa facere omnia, cum, etiamsi nihil consequamur, tamen ipsum illud consilium ita faciendi solum bonum sit, nemo dixit; fin V 20. — e. qui cives Romani esse dicerentur; Ver V 136. ex ea (Venere) et Marte natus Anteros dicitur; nat III 59. — f. dic nunc Roscium abs te petisse, ut familiarem suum sumeres arbitrum! Q Rosc 26. qui quamvis minimam praestantiam animi omnibus bonis corporis anteire dicamus; fin V 93. qui id me facturum paulo ante dixeris; Ac II 87. in quo iudicio de verbis quaesitum esse dicitur; Caecin 38. j. III. alqd; fin II 21. Tusc II 28. testimonium. — g. quae in quamque argumentationes conveniant, singillatim in secundo libro de uno quoque genere dicemus; inv I 49. — h. de hoc (Diodoro) Verri dicitur habere eum perbona toreumata; Ver IV 38. de huius spe tantum dico, nullas a me opes P. Sullam expectare; Sulla 21. ille stimulus, de quo in iudicio dixi me facere quiddam, quod . . .; ep I 9, 19. — i. elliptisch; isdem rationibus, quibus ante dictum est, utetur; inv II 152. qui esset ea memoria, qua ante dixi; Ac II 4.

III. mit *einfadem* Object: nec nihil optime nec omnia praeclarissime quisquam dicere nobis videbatur; inv II 4. quod non solum, quod opus esset, diceres, sed etiam, quod non opus esset, non diceres; de or II 296. nihil subtiliter dici (potuit), nihil presse, nihil enucleate; Bru 35. ne quid plus minusve, quam sit necesse, dicat; Flac 12. quid dicam in ignotum? Flac 23. ego quia dico aliquid aliquando; Planc 35. nihil dico, quid res publica consecuta sit, nihil, quid vos, nihil, quid omnes boni; Milo 30. multa de pace dixi; Marcel 15. ad has omnes visiones inanes Antiochus permulta dicebat; Ac II 49. quae contra sensus contraque perspicuitatem dicantur; Ac II 99. utramque in partem multa dicuntur; Ac II 124. tu istuc dixi bene Latine, parum plane; Bru II 10. id si ita dicit, non esse reprehendendos luxuriosos, si sapientes sint, dicit absurde; fin II 21. cum (Epicurus) hoc ipsum dicit, summum malum esse dolorem; Tusc II 28. si quid asperius dixeram; nat I 93. haec et in eam sententiam cum multa dixisset, aiebat illum primo sane diu multa contra, ad extremum autem manus dedisse; A II 22, 2. j. I, 1, a, d. consequi. quid dicam adventus meos? Piso 51. cum tuam dixeris argumentationem; inv I 99. numquam illum „aspectum“ dicebat, quin . . .; de or II 193. contrarias saepe causas dicimus; de or II 30. quotienscumque potuerit dictum dici; de or II 244. nuper Cn. Domitium scimus M. Silano diem dixisse propter unius hominis iniurias; div Caec 67. cum tria genera dicit bonorum; Tusc V 24. parvi refert abs te ipso ius dici aequabiliter et diligenter, nisi . . .; Q fr I 1, 20. alia legatio dicta erat, alia data est; A II 7, 3. magnum dicis malum; leg III 17. quam (orationem Aeschines) in Ctesiphontem contra Demosthenem dixerat; de or III 213. (L. Aelius) scribebat orationes, quas alii dicerent; Bru 206. istius modi res dicere ornate velle puerile est; fin III 19. multam salutem et foro dicam et curiae; ep VII 33, 2. sententiam de me designatus consul saepe dixisti; dom 70. „frustra septem (stellas) dicere“; fr H IV, a, 267. qui testimonium diceret, ut „arbitrari“ se diceret, etiam quod ipse vidisset; Ac II 146. nova (verba) dicebat; Ac I 41. de Domitio dixit versum Graecum eadem sententia; Deiot 25. si verum dicimus; leg II 3. ut in iis (praediis) vendendis vitia dicerentur, quae nota essent venditori; of III 65. non intellegere nos, quam dicatis voluptatem; fin II 75.

IV. mit Object und prädicativem Zusatz: 1. recte eius omnia dicentur, qui scit uti solus omnibus; fin III 75. quam (naturam) alterius diximus;

Tim 22. — 2. a quibus dicebare consul; Piso 3. qui erant cum Aristotele, Peripatetici dicti sunt; Ac I 17. quem (Epicurum) hebetem et rudem dicere solent Stoici; div II 103. cum ratione animus movetur placide atque constanter, tum illud gaudium dicitur; Tusc IV 13. id „silentium“ dicimus in auspiciis, quod omni vitio caret; div II 71. ut finem bonorum dicerent secundum naturam vivere; fin II 34. (Socratem) et solem et animum deum dicere; nat I 31. ea divinatio, quae artificiosa dicitur; div I 127. cum fruges Cererem, vinum Liberum dicimus; nat III 41. ipsius mundi natura non artificiosa solum, sed plane artifex ab eodem Zenone dicitur, consultrix et provida utilitatum oportunitatumque omnium; nat II 58. illa fatalis necessitas, quam *σιγαγήνη* dicitis; nat I 55. solem? j. animum, vinum; j. fruges, cui (frugalitati) contrarium vitium nequitia dicitur; Tusc III 17.

dicrotum, *διειρδιγία* Galeere: Domitius bona plane habet dicrota; A XVI 4, 4.

dictamnus, *Διπταμ*: capras in Creta feras herbam quaerere, quae dictamnus vocaretur; nat II 126.

dictator, *Δικτατορ*: I. is (magister populi) est dictator; fin III 75. — II. quod (Cato) Pompeium „privatum dictatorem“ appellavit; Q fr I 2, 15. si Sulla potuit efficere, ab interrege ut dictator diceretur; A IX 15, 2. cum sibi negotium daret Antonius, ut eum dictatorem efficeret; A XV 21, 1. dictator est institutus decem fere annis post primos consules; rep II 56. — III. dictatoris Lanuvini stata sacrificia nosse negotii nihil erat; Milo 45.

dictatorius, *Δικτατορικῶς*: ne censorium stilum aequae posthac atque illum dictatorium [gladium] pertimescamus; Cluent 123.

dictatura, *Δικτατούρα*: I. quod is (L. Manlius) paucos sibi dies ad dictaturam gerendam addidisset; of III 112. diem, quo dictaturam sustulisti; Phil II 115. — II. quod dictaturae nomen sustulisti; Phil I 32. est non nullus odor dictaturae, sermo quidem multus; A IV 18, 3 (16, 11). nisi dictaturae etiam rumor plenus timoris fuisset; Q fr III 4, 1. sermo: j. odor.

dictio, *ῥηδία*, *ῥηδερικῆς* Vortrag, *ῥηδία*, *ῥηδία* Bestimmung: I. aliud sententiae dictio, aliud accusatio aut recusatio conficere debet; inv II 12. — II, 1. educenda deinde dictio est ex hac domestica exercitatione et umbratili medium in agmen; de or I 157. omitto iuris dictionem contra leges; prov 6. — 2. cum ante meridiem dictioni operam dedissemus; Tusc II 9. 3. etiamsi vehementissime se in his subitis dictionibus exercuerit; de or I 152. Graecos homines seposuisse a ceteris dictionibus eam partem dicendi, quae in forensibus disceptationibus iudiciorum aut deliberationum versaretur; de or I 22. — III. sunt ad popularem sensum accommodata omnia genera huius forensis nostrae dictionis; de or I 108. genera Asiaticae dictionis duo sunt: unum sententiosum et argutum, sententiis non tam gravibus et severis quam concinnis et venustis, aliud autem genus est non tam sententiis frequentatum quam verbis voluere atque incitatum; Bru 325. Caria et Phrygia et Mysia asciverunt aptum suis auribus opimum quoddam et tamquam adipatae dictionis genus; orat 25. — IV, 1. plebem multae dictione ovium et bovum || boum || *κοῦρε* *εἶπα*; rep II 16. — 2. si per sententiae dictionem agitur; inv II 110.

dictito, *οἴη* sagen, im Munde führen, behaupten, führen: I. ut tui familiarissimi dictitant; Phil II 42. — II. Antonium in cogendis pecuniis dictitare partem mihi quaeri; A I 12, 2. — III. an id, quod Apronius dictitabat, tute de te profiterere || confiterere || ac dictitares? Ver

III 141. qui causas dictitarunt || dictitarent ||; de or II 56.

dicto, vorfagen, dictieren: quorum (servorum) alii aliud dictare eodem tempore (Ser. Galba) solitus esset; Bru 87. ne necesse sit isdem de rebus semper quasi dictata decantare; fin IV 10. hoc || haec || inter cenam Tironi dictavi; Q fr III 1, 19. haec dictavi ambulans; A II 23, 1. ut dictarem hanc epistolam et non ipse scriberem; Q fr II 2, 1.

dictum, Ausspruch, Äußerung, Wort: I. sin te aliquod dictum adrogans aut superbum movet; Sulla 25. haec scilicet bona dicta, quae salsa sint; nam ea „dicta“ appellantur proprio iam nomine; de or II 222. — II, 1. nostri, cum omnia, quae dixissemus, „dicta“ essent, quae facete et breviter et acute locuti essemus, ea proprio nomine appellari „dicta“ voluerunt; fr E II 1. f. I. quae (facete dicta) a sene Catone collecta sunt, quae vocant *ἀποφθίματα*; of I 104. quotienscumque poterit dictum dici; de or II 244. qui omnia indicum dicta perscriberent; Sulla 41. voco: f. conligo. — 2. istae imagines ita nobis dicto audientes sunt, ut . . . ? div II 138. — III. sperabam ita notata me reliquisse genera dictorum meorum, ut cognosci sua sponte possent; ep VII 32, 1. transitum est ad honestatem dictorum atque factorum; fin II 47. effugere si velim non nullorum acute aut facete dictorum opinionem || famam ||; ep IX 16, 3. — IV. in litibus nemo appellabatur nisi ex testium dictis; Rab Post 9. in dicto ridiculum est id, quod verbi aut sententiae quodam acumine movetur; de or II 244.

diduco, ausdehnen, teilen, trennen: varietate et dissimilitudine rerum diductus alicuius animus; iuv II 109. cum (Zeno digitos) diduxerat || ded. || et manum dilataverat, palmae illius similem eloquentiam esse dicebat; orat 113. si [verba] extrema cum consequentibus primis ita iungentur, ut neve aspere concurrant neve vastius diducantur; de or III 172. intervalla aut contrahimus aut diducimus; Ac II 19. rivis est diducta oratio, non fontibus; de or III 23.

diecula, Zahlungsrift: quid olim mali C. Julius fecerit, cum dieculam duxerit; A V 21, 13.

dies, Tag, Termin, Zeit: I, 1. si supremus ille dies non extinctionem, sed commutationem adfert loci, quid optabilis? Tusc I 117. fore ut infringatur hominum improbitas ipsa die, quae debilitat cogitationes et inimicorum et proditorum tuorum; ep I 6, 1. quod ita esse dies declarat, quae procedens ita mitigat, ut leniatur aegritudo; Tusc III 53. dies me deficiet; fin II 62. si dies est, lucret; Ac II 143. is dies fuit Nonae Novembres; ep XVI 3, 1. qui fuit dies Nonarum Septembr.; A IV 1, 5. alios non solvere, aliorum diem nondum esse; A VIII 10. illam diem negabat esse mense Maio, istam non negabat; A XIII 5, 1. diem meum scis esse III Nonas Ianuarias; A XIII 42, 3. f. II, 1. ascribo. quod dies impetratura est; A XII 10. quem potes recordari in vita inluxisse tibi diem laetorem? Phil I 30. mitigat, procedit: f. declarat. postquam ea dies venit; Ver II 38. dies unus, alter, plures: non referri; Ver IV 66. — 2. ecce Dolabellae comitorum dies! Phil II 82. o praeclearum diem, cum ex hac turba et conlutione discedam! Cato 84. — II, 1. ludis quoniam dies est additus, eo etiam melius hic eum diem cum Dionysio conteremus; A IV 8, a, 1. ut ceteros dies festos agitare possent; Ver II 51. diem natalem reditus mei cura ut in tuis aedibus amoenissimis agam tecum; A III 20, 1. in altera (epistula) dies erat ascripta Nonarum Aprilium, in altera dies non erat; ep III 11, 1. consules diem consumi volebant; ep I 2, 2. contero: f. addo. non proscripserunt neque edicta die; Ver I 141. hunc diem campi speratum

atque exoptatum sibi proponens; Milo 43. ab hominum genere finitus est dies, mensis, annus; nat II 153. Clodius rogatus diem dicendo eximere coepit; Q fr II 1, 3. si sibi cum populo dies agendi essent exempti; Q fr II 4, 6. ut ter ante magistratus accuset intermissa die, quam multam inroget; dom 45. his ludorum diebus interpositis; Ver I 20. quodsi dies notandus fuit, eumne potius, quo natus, an eum, quo sapiens factus est? fin II 103. obire auctionis diem facile poterunt; A XIII 13, 4 (14, 1). a quibus etiam dies, tamquam a Chaldaeis, petebantur; Muren 25. itinera ita facit, ut multos dies in oppido uno || oppidum || ponat; A XI 22, 2. scis dies illorum iudiciorum praestitutos fuisse; A XIII 49, 1. Clodius in Quirinalia prodixit diem; Q fr II 3, 2. propono, spero: f. exopto. proscribo; f. edico. dies ex utriusque commodo sumitur; Caecin 20. sane velim scire, num censum impediunt tribuni diebus vitiandis; A IV 9, 1. — 2. in posterum diem distulit; Deiot 21. hanc vim non esse in die positam, sed in cogitatione diuturna; Tusc III 74. estne tui pudoris primum rogare de die, deinde plus annua postulare? ep VII 23, 1. nonne tibi nox erat pro die? Piso 53. cum perditissimis latronibus non solum de die, sed etiam in diem vivere; Phil II 87. — III. diei brevitatis conviviis continebatur; Ver V 26. spoliatus illius supremi diei celebritate; Milo 86. tempus largitur longitudo diei; leg III 30. feriarum festorumque dierum ratio in liberis requietem litium habet et iurgiorum, in servis operum et laborum; leg II 29. decerno quinquaginta dierum supplicationes; Phil XIV 28. cum videmus vicissitudines dierum ac noctium; Tusc I 68. — IV, 1. quamquam me vester honores vigilare dies atque noctes iubet; agr II 77. apud Hypanim fluvium Aristoteles ait bestias quasdam nasci, quae unum diem vivant; Tusc I 94. quod diem ex die exspectabam, ut statuerem, quid esset faciendum; A VII 26, 3. — 2. comitiis iam abhinc diebus triginta factis; Ver II 130. Socrates et supremo vitae die de hoc ipso multa disseruit et paucis ante diebus, cum facile posset educi e custodia, noluit; Tusc I 71. neque aequum est tempore et die memoriam beneficii definire; Quir 23. infringi: f. I, 1. debilitat. ut quadragesimo post die responderes; Ver I 30. quas (litteras) mihi Cornificius altero vicensimo die, ut dicebat, reddidit; ep XII 25, 1. delegationem a mancipe annua die; A XII 3, 2. f. ante II, 1. noto. 2. rogo de. — 3. multus sermo ad multum diem; A XIII 9, 1. adesse in senatum iussit a. d. XIII Kalendas Octobres; Phil V 19. ut id ante diem certam in suum quidque fanum referret; nat III 84. comitia Bibulus in ante diem xv Kal. Novembr. distulit; A II 20, 6. ex: f. I, 1. A VII 26, 3. sed, si placet, in hunc diem hactenus; rep II 70. cotidie vel potius in dies singulos breviores litteras ad te mitto; A V 7. bis in die saturum fieri; Tusc V 100. quae ego per hos dies in senatu de re publica sensi; dom 3. post diem tertium veni in aedem Telluris; Phil II 89.

differentia, Verschiedenheit, Unterschied: I. qualis differentia sit honesti et decori; of I 94. sequitur similitudinem differentia, rei maxime contraria superiori; Top 46. — II, 1. Chrysippus exponens differentias animantium; fin IV 28. — 2. a differentia (argumentum ducitur); Top 16.

differo, aufgeben, verzögern, sich unterscheiden, verschieden sein: I, 1. multum differt, utrum causa naturalis ex aeternitate futura vera efficiat, an . . . ; fat 32. — 2. illi naturis differunt, voluntate autem similes sunt inter sese; de or II 94. mirabile est, cum plurimum in faciendo intersit inter doctum et rudem, quam non multum differat in iudicando; de or III 197. si nihil inter deum et deum differt; nat I 80. aetates vestrae nihil aut non fere multum

differunt; Bru 150. ut differt anxietas ab angore; Tusc IV 27. coniectura consequentium non multum a divinatione differens; fin II 113. hoc genus causae cum superiore hoc differt, quod . . .; inv II 92. genus id est, quod sui similes communione quadam, specie autem differentes, duas aut plures complectitur partes; de or I 189. poëtae quaestionem attulerunt, quidnam esset illud, quo ipsi differrent ab oratoribus; orat 66. quid res cum re differat, demonstrabimus; inv I 82. quo neget visa a falsis vera differre; Ac II 111. — II, 1. quae eorum (siderum) sit conlocatio, in sermonem alium differendum est; Tim 30. — 2. iste omnibus dieis diem distulit; Ver II 38. in aliud tempus ea quaestio differatur; fin V 45. res dilata est in posterum; ep X 12, 3. distulimus omnino sermonem in posterum; A X 14, 3. cum vadimonia saepe dilata essent; Quint 22.

difficilis, schwer, beschwerlich, schwierig, empfindlich; A. etiam usque eo difficiles ac morori sumus || ut . . . simus ||, ut . . .; orat 104. si qui difficiliore erunt, ut rem sine controversia confici nolint; ep XIII 26, 3. difficile factu est me id sentire, quod tu velis; nat III 1. et imbecilli valent et, quod difficilius dictu est, mortui vivunt; Lael 23. maximo difficillimoque bello; Ver II 5. Chryssippi (consolatio) ad veritatem firmissima est, ad tempus aegritudinis difficilis; Tusc III 79. difficilis auguri locus ad contra dicendum. Marso fortasse, sed Romano facilimus; div II 70. ut quisque (morbus) est difficillimus; Cluent 57. contortas res et saepe difficiles necessario perdiscimus; de or I 250. difficillimo rei publicae tempore; Phil IX 15. longa difficilique vectura; Ver I 147. — B. cum tradita sint cuiusque artis difficillima; de or II 69.

difficiliter, schwer, faum; morbi animorum difficiliter evelli posse putantur quam summa illa vitia; Tusc IV 32. ut, si quid cui simile esse possit, sequatur, ut etiam difficiliter internosci possit || possint ||; Ac II 50. quae difficillime praecaverunt; Sex Rosc 116.

difficultas, Schwierigkeit, Beschwerlichkeit, Verlegenheit; I. ut temporis difficultas tulit; Ver III 126. difficultas ineundi consilii rem a rege ad plures transtulit; rep I 52. — II, 1. quare || quarum || quinque artium concursus maximarum quantam vim quantamque difficultatem habeat, existimari potest; Bru 25. ut quisque optime dicit, ita maxime dicendi difficultatem pertimescit; de or I 120. his susceptis difficultatibus; inv II 169. — 2. nihil constitui potest, quod non incurrat in magnam aliquam difficultatem; ep IV 2, 4. — III. te non habuisse rationem huius publicae difficultatis; A VII 18, 4. — IV, 1. vecturae difficultate adductos; Ver III 191. — 2. propter itinerum et navigationum difficultatem; ep XV 2, 1. si fieri sine summa difficultate non possunt; Top 93.

diffidenter, ängstlich; timide et diffidenter attingere rationem beneficii criminum; Cluent 1.

diffidentia, Mißtrauen, Mangel an Selbstvertrauen; fidentiae contrarium est diffidentia et ea re vitium est; inv II 165. metus quoque est diffidentia expectati et impendentis mali; Tusc IV 80.

diffido, mißtrauen, kein Vertrauen haben; I. ita graviter aegrum Eudemum fuisse, ut omnes medici diffiderent; div I 53. — II, 1. de Othone diffido; A XII 43, 3 (2). — 2. quod se adsequi posse diffidant; orat 3. — III. alter causae confidit, alter diffidit; Qu Rose 11. Parthos times, quia diffidis copiis nostris; ep II 10, 2. huc incipio sententiae diffidere interdum; Tusc V 3. tu totiens diffidens ac desperans rebus tuis; Piso 89.

diffindo, zerpalten, zerteilen; coniunctionem duplicem in longitudinem deus diffidit; Tim 24. saxo diffisso; div I 23.

diffluo, zerfließen, überströmen, sich auflösen, tröpfeln; 1. quam sit turpe diffluere luxuria; of I 106. — 2. otio diffuentes; de or III 131. ut nos quasi extra ripas diffuentes coërceret; Bru 316. omnia, quae dilapsa iam difflexerunt; Marel 23.

diffugio, fliehen, sich zerstreuen; neque multi sunt, et diffugiunt, qui sunt, metu oblato; ep XV 1, 5. qui (homines) periculo mortis diffugissent; of III 114.

diffundo, ausströmen, verbreiten, ausdehnen; in hac ratione dicendi excogitare, ornare, disponere, meminisse, agere ignota quodam modo || quondam || [omnibus] et diffusa late videbantur; de or I 87. non furo inlitus, sed sanguine diffusus color; de or III 199. causa erroris tanti, tam longe lateque diffusi; fin II 115. est ille pollicitus ius civile, quod nunc diffusum et dissipatum esset, in certa genera coacturum; de or II 142. dithyrambus, cuius membra et pedes sunt in omni locupleti oratione diffusa; de or III 185. quae (platanus) ad opacandum hunc locum patulis est diffusa ramis; de or I 28. sanguis per venas in omne corpus diffunditur; nat II 138.

diffuse, zerstreut, weitläufig; res disperse et diffuse dictae; inv I 98. latius aliquanto dicenda sunt et diffusius; Tusc III 22.

digamma, Digamma, Zinsbuch; neque solum Romae, sed etiam Deli tuum digamma videram; A IX 9, 4.

digero, einteilen, ordnen, erledigen; I. discripte et electe in genus quodque causae, quid cuique conveniat, ex hac copia digeremus; inv I 49. — II. nulli fuerunt, qui illa artificiose digesta generatim componerent; de or I 186. quoniam aliter ab aliis digeruntur; de or II 79. ut omne ius civile in genera digerat; de or I 190. ut mea mandata digeris; Q fr II 12, 3.

digestio, Einteilung, Aufzählung; digestio (etiam est); de or III 205.

digitulus, Fingerchen; ut illi aniculae collum digitulis duobus oblideret; Scaur 10.

digitus, Finger, Zoll; I, 1. ut digitum ad fontes intenderem; de or I 203. hoc quid intersit, si tuos digitos novi, certe habes subductum; A V 21, 13. — 2. anulus de digito detractus est; Ver IV 58. — II. nullae argutiae digitorum; orat 59. digitorum contractio facilis facillique porrectio nullo in motu laborat; nat II 150. — III, 1. ab hac (regula) mihi non licet transversum, ut aiunt, digitum discedere; Ac II 58. mihi certum est ab honestissima sententia digitorum nusquam; A VII 3, 11. — 2. qui genus hoc vitae extremis, ut dicitur, digitis attigissent; Cael 28.

digladior, sich herumschlagen, im Streit liegen; I. quibus (sicis) digladiarentur inter se cives; leg III 20. — II. de quibus inter se digladiari soleant; of I 28.

dignatio, Ehre; nec (meus puer) quicquam nisi de dignatione || dignitate || laborat; A X 9, 2.

digne, würdig; numquam digne satis laudari || l. s. d. || philosophia poterit; Cato 2. quis de tali cive satis digne unquam loquetur? sen 19.

dignitas, Würde, Tüchtigkeit, Verdienst, Ansehen, Schönheit, Bedeutung, Ehre, Rang; I, 1. ut eorum luctum ipsorum dignitas consolaretur ea, quam ex re publica consequerantur; ep IV 6, 1. dignitas est alicuius honesta et culta et honore et verecundia digna auctoritas; inv II 166. quantam (religionem) rei publicae dignitas postulat; Muren 1. — 2. si maiestas est amplitudo ac dignitas civitatis; de or II 164. — 3. o speciem dignitatemque populi Romani, quam reges pertimescant! dom 89. — II, 1. qui potes dubitare, quin ad consulatum adipiscendum multo plus adferat dignitatis rei militaris quam iuris civilis gloria? Muren 22. is, qui omnia tenet, nobilitatem et dignitates hominum

amplectitur; ep IV 8, 2. ut primum potestas data est augendae dignitatis tuae; ep X 13, 1. f. tueor. ei (Hirtio) dignitatem Bruti et Cassii commendavi; A XV 6, 1. dignitas verborum, numerus dierum Caesaris ipsius laudi concessus est; prov 27. consequor: f. I, 1. consolatur. dignitatem docere non habet; orat 144. quod summam dignitatem pavementata porticus habebat; Q fr III 1, 1. omitto dignitatem, honestatem, speciem ipsam virtutum; fin II 107. solent aequi et boni nomen dignitatemque opponere; Caecin 65. pertimesco: f. I 3. dignitate omni recuperata; Sest 129. retinuisse in rebus asperis dignitatem; de or II 346. si personarum dignitates servabuntur; inv I 29. qui omnem dignitatem iudiciorum tenebat; Rabir 20. quantum † ad || quantum || meum studium exstiterit dignitatis tuae vel tuendae vel etiam augendae; ep V 8, 1. — 2. meae dignitatis ista sunt; Ver IV 45. — 3. non existimavi me dignitati praefecturae gravissimae satis esse facturum; Scaur 27. — 4. simili dignitate consilium nullum fuisse; Ver I 18. — 5. si meam voluntatem ad summi viri dignitatem adgregerassem; ep I 9, 11. pauca esse de provinciae dignitate dicenda; Ver II 2. qui ad dignitatem impellit; de or II 335. id quod ad dignitatem populi Romani maxime pertinet; Font 49. qui honos non solum ad dignitatem valet; Phil V 45. — III, 1. plenam dignitatis domum; of I 138. hominem studiosissimum dignitatis meae; Plane 2. — 2. illa aliena consulum dignitate sententia est; Phil XI 21. — IV, 1. alqd: f. II, 1. adfero. dignitatis habuisse nimis magnam iudicatus est cupiditatem; Sulla 73. ut (Scipio) ex tam alto dignitatis gradu ad superos videatur deos potius quam ad inferos pervenisse; Lael 12. cui senatus amplissima dignitatis praemia dedit; Balb 10. ut P. Sulla dignitatis suae splendorem obtinere potuisset; Sulla 1. ad omnia statum nostrae dignitatis; Q fr III 8, 1. — 2. si hac dignitate hominem defenderem; Plane 72. — 3. omne suum erga meam dignitatem studium et iudicium; dom 142. — V, 1. Crotoniatae multum omnibus corporum viribus et dignitatibus antisteterunt || antestiterunt, al. ||; inv II 2. hic (Epicurus) dignitate huius sententiae capitur; Tusc V 31. me dignitate superatum non arbitror; div Caec 73. — 2. cum dignitate moriamur; Phil III 36. imperaverunt pro dignitate sua, quod visum est; Font 18. dum otium volunt etiam sine dignitate retinere; Sest 100.

digno, würdigen: qui ob egregiam virtutem tali honore dignati sunt; inv II 114. observantia, per quam homines aliqua dignitate antecedentes cultu quodam et honore dignantur; inv II 161. res complures dissimiles inter se, quae tamen consimili laude dignentur; de or III 25.

dignus, wert, würdig, berechtigt, verdienend, angemessen, entsprechend: A. supplicio dignus es; inv II 95. ut honore potius aliquo quam ullo supplicio dignus esse videatur; inv II 107. ut digni essent, qui hostes populi Romani esse dicerentur; inv II 111. ut dignissimus sit curia propter abstinentiam; Q Rose 17. misericordia dignior quam contumelia putaretur; Piso 32. qui si se dignum maioribus suis praebuerit; ep II 18, 3. ut (me) castigatione aut obiurgatione dignum putares; A III 10, 3. dignum vestra mansuetudine, dignum virtute huius esset, iudices, a vobis hanc rem hoc postulante impetrari; inv II 104. nihil magno et praeclaro viro dignius placabilitate atque clementia; of I 88. nisi forte (calamitosi) erunt digni calamitate; of II 62. fraus odio digna maiore; of I 41. homo iis dignissimus, quibuscum vivit; Sest 133. illa (liberalitas) viro forti claroque dignior; of II 52. erat munus Scipionis dignum et eo ipso et illo

Q. Metello; Sest 124. o rem dignam, in qua non modo docti, sed etiam agrestes erubescant! leg I 41. ei tractanti contemplantique res cognitione dignissimas; of I 154. quae (verba) scelere istius digna sint; Ver V 159. — B, a. ut ne nimis cito diligere incipiant neve non dignos; Lael 78. — b. stomachor, cum aliorum non me digna in me conferuntur; Plane 35.

digredior, sich entfernen, abjshweifen (vgl. **degredior**): 1. quod de causa digredi nisi per locum communem displicet; inv I 97. — 2. sed iam ad id, unde digressi sumus, revertamar; Bru 300. qui delectandi gratia digredi parumper a causa posset; Bru 322. etsi periniquo patiebar animo te a me digredi; ep XII 18, 1. tum (luna) congregiens cum sole, tum digrediens || degred. ||; nat II 103. unde digressa est oratio; Ver IV 35.

digressio, Trennung, Scheiden, Abjshweifung (vgl. **degressio**): I. quamquam ista mihi tua fuit pericunda a proposita oratione digressio; Bru 292. hoc malum minus miserum fuit, quam fuisset cum congressio tum vero digressio nostra; Q fr I 3, 4. ab re digressio, in qua cum fuerit delectatio, tum reditus ad rem aptus et concinnus esse debet; de or III 203. — II, 1. in quo (genere) digressio aliqua extra causam interponitur; inv I 27. Hermagoras digressionem deinde, tum postremam conclusionem ponit, in hac autem digressionem ille putat oportere quandam inferri orationem a causa atque a iudicatione ipsa remotam; inv I 97. — 2. sum in: f. I. de or III 203. — III. in: f. II, 1. pono.

digressus, Entfernung, Trennung: I. digressum meum longe tuo praestitisse; Piso 63. — II. congressus nostri lamentationem pertimui; digressum vero non tulissem; Q fr I 3, 4.

diudicatio, Entscheidung: ita magna diudicatio est; leg I 56.

diudico, entscheiden, unterscheiden: I. utrum inter has sententias diudicare malum an . . . ? Tusc I 23. — II, 1. de rationibus societatis vult diudicari; Quinct 43. — 2. omnes tacito quodam sensu, quae sint in artibus ac rationibus recta ac prava, diudicant; de or III 195. — III. tametsi non facile diudicatur amor verus et fictus; ep IX 16, 2. nec solum ius et iniuria natura diudicatur, sed omnino omnia honesta et turpia; leg I 44. vera a falsis, veri similia ab incredibilibus diudicare et distinguere; part or 139.

diuum — f. **disium** —

dilabor, sich auflösen, sich teilen, zerfallen, entweichen, entschwinden: nisi eadem (aqua) se admixto calore liquefacta et dilapsa diffunderet; nat II 26. cibus a iecore dilapsus; nat II 137. rapide dilapsus (Fibrenus); leg II 6. ut hic ornatus unquam dilapsus occidat; Ac II 119. ut praeclarissime constituta res publica dilaberetur; of II 80.

dilacero, zerfleischen: ad dilacerandam rem publicam; Milo 24.

dilano, zerreißen: P. Clodii eruentum cadaver canibus dilaniandum reliquisti; Milo 33.

dilargior, verschenken: qui omnia, quibus voluit, est dilargitus; agr II 81.

dilatio, Aufschieb: I. quae est vel minimi dilatio temporis? Phil III 2. — II. propter dilationem comitorum; imp Pomp 2.

dilato, ausdehnen, erweitern, ausföhrlich behandeln: I. omni copia dicendi dilatavit, quid esset maiestatem minuere de or II 109. — II. perferre, ut Crassus haec, quae coartavit et peranguste refersit in oratione sua, dilatet nobis atque explicet; de or I 163. illam iustam eloquentiam, quam dialecticam dilatatam esse putant; Bru 309. cum (Zeno digitos) diduxerat || ded. || et manum dilataverat; orat 113. haec lex dilatata in ordinem cunctum coangustari etiam potest; leg III 32. qui (Cotta) se valde dilatandis litteris a similitudine

Graecae locutionis abstraxerat; Bru 259. ut aut ex verbo dilatetur aut in verbum contrahatur oratio; part or 23. qui (pulmones) tum se contrahunt aspirantes, tum in respiratu || intrante spiritu || dilatant; nat II 136. (Isocrates) primus instituit dilatate verbis sententias; orat 40.

dilaudo, sehr loben: quos (libros) tu dilaudas; A IV 17, 5. VI 2, 9.

dilectus (delectus), Wahl, Auswahl, Aushebung: I. verborum dilectum originem esse eloquentiae; Bru 253. — II. 1. Romae dilectus habetur totaque Italia, si hic dilectus appellandus est, cum ultro se offerat omnes; ep XI 8, 2. dilectus tota Italia decreti sublati vacationibus; Phil VIII 6. acceptorum beneficiorum sunt dilectus habendi; of I 49. §. appello. — 2. quid huic opus est dilectu bonorum et malorum? fin V 67. — 3. magnas Romae Pansa copias ex dilectu || del. || Italiae comparat; ep XII 5, 2. si Italia a dilectu nunquam esset conquietura; Milo 68. quam ob rem in hoc provinciali dilectu || del. || spem habeatis aliquam, causa nulla est; ep XV 1, 5. — III. quod idem facere censors in delectu dignitatis qui convenit? Cluent 128. quod idem in dilectu consules observant, ut primus miles fiat boni nomine; div I 102.

diligens, achtjam, aufmerksjam, umsichtig, sorgsam, gewissenhaft: neque hoc homine in omnibus officiis retinendis diligentior esse quisquam potest; Cluent 133. ut || tamquam || ex diligendo diligentes (dicti sunt); nat II 72. diligentior ad declarandam benivolentiam multo (sum factus); ep III 12, 4. tam severam diligentemque accusationem; div Caec 73. pietas, per quam sanguine coniunctis diligens tribuitur cultus; inv II 161. quem diligentissimum ducem cognoverunt; Flac 8. et doctum hominem et diligentem; div I 39. quaedam etiam negligentia est diligens; orat 78. assidua ac diligens scriptura; de or I 150.

diligenter, achtjam, aufmerksjam, umsichtig, sorgfältig, gewissenhaft: si diligenter attendamus; inv II 44. ut diligenter caveret atque prospiceret; Ver II 173. quod meam Tulliam suavissime diligentissimeque coluisti; A X 8, 9. §. observo. res compositae diligenter; Bru 233. ego, quae te velle arbitror, studiose diligenterque curabo; A XVI 16, 7. liber tuus et legitur a me diligenter et custoditur diligentissime; ep VI 5, 1. diligenter oportere exprimi, quae vis subiecta sit vocibus; fin II 6. fecit diligentissime; Ver I 60. quorum (civium) vobis habenda est ratio diligenter; imp Pomp 17. lego: §. custodio. hic Caecilium colimus et observamus diligenter; A II 19, 5. prospicio: §. caveo. quae diligentissime providenda sunt; imp Pomp 20. nihil esse in civitate tam diligenter quam ius civile retinendum; Caecin 70. pluribus verbis scripsit ad patrem tuum M. Iunius sodalis perite et diligenter; leg III 49. quod in rebus privatis diligentissime singulos cives opera, consilio, re tuebantur; rep II 59.

diligentia, Sorgfalt, Umsicht, Achtjamkeit: I. ipsum ingenium diligentia etiam ex tarditate incitat, diligentia inquam, quae cum omnibus in rebus, tum in causis defendendis plurimum valet. haec praecipue colenda est nobis, haec semper adhibenda, haec nihil est quod non adsequatur; de or II 147, 148. quod mea diligentia istorum impudentiam vicerat; Ver pr 16. — II. 1. in deligendis idoneis iudicium et diligentiam adhibere (debemus); of II 62. §. I. colo: §. I. ne desideres aut industriam meam aut diligentiam; A XV 13, 3. minuta est omnis diligentia; part or 57. si in hac causa nostrum officium ac diligentiam probaverimus; div Caec 72. — 2. est (poëma) magis artis et diligentiae quam incitationis et motus; div II 111. — 3. id signis confirmandum huius modi: ex cetera diligentia,

ex ante factis; inv II 90. — III. 1. vita haec rustica diligentiae magistra est; Sex Rose 75. — 2. vir summa diligentia; Muren 48. — IV. 1. omnia et provisiva et parata et constituta sunt mea summa diligentia; Catil IV 4. earum (litterarum) accuratissima diligentia sum mirum in modum delectatus; A VII 3, 1. ut mea diligentia mandatorum tuorum te quoque ad memoriam nostrarum rerum excitarem; Top 5. ut (Demosthenes) impedimenta naturae diligentia industriaque superaret; de or I 260. — 2. in audiendi diligentia non minus religioni tribuere quam voluptati; Ver III 10. sine quorum (magistratum) prudentia ac diligentia esse civitas non potest; leg III 5.

diligo, hochachten, schätzen, lieben: I. ita diligi a sese quemque, ut ea vis diligendi ad aliam rem quampiam referatur, non ad eum ipsum, qui sese diligit; fin V 30. — 2. qui (di) inter se diligunt; nat I 122. — II. 1. omnis est natura diligens sui; fin IV 32. — 2. ut neque diligit quemquam nec ipse ab ullo diligatur; Lael 52. quos ego ambo unice diligo; ep V 8, 4. tantum accessit, ut mihi nunc denique (te) amare videar, antea dilexisse; ep IX 14, 5. eum a me non diligi solum, verum etiam amari; ep XIII 47. §. I. 1. amicum atque hospitem meum Sthenium, quem ego singulariter dilexissem; Ver II 117. omne animal se ipsum diligit; fin V 24. tuam benivolentiam, diligentiam, prudentiam mirifice diligo; A XII 34, 2. quam diu C. Caesaris consilia in re publica non maxime diligebatis; prov 25. diligentiam: §. benivolentiam, quia natura propensi sumus ad diligendos homines; leg I 43. hospitem: §. amicum. poëtae, quorum ego semper ingenia dilexi; Sest 123. patres vestros, quos colui et dilexi; Cato 83. prudentiam: §. benivolentiam, qui si senatum dilexisset; Phil XIII 27.

dilorico, aufreißen: qui non dubitavit excitare reum consularem et eius diloricare tunicam; de or II 124.

dilucesco, hell werden: cum iam dilucesceret; Catil III 6. diluxit; Phil XII 5.

dilucide, klar, deutlich: fons confirmationis dilucide demonstratus (est); inv I 49. dilucide planeque dicitur; orat 79. modo satis illa dilucide dixerimus pro rerum obscuritate; Tusc IV 33. quod crimina diluere dilucide solerent; Ver II 191.

dilucidus, klar, deutlich: A. omnia docentes et dilucidiora, non ampliora facientes; orat 20. quae mox de narratione dilucida dicerentur; part or 29. dilucida (fuit) oratio; fin III 3. rationem non arbitror expectari a me puri dilucidique sermonis; de or III 38. hinc dilucidis utendum est; inv I 29. — B. I. est plus aliquanto inlustre quam illud dilucidum; part or 20. — II. dilucidum fiet || fit || usitatis verbis et propriis dispositis; part or 19.

diluculum, Morgenbämmerung: primo diluculo nuntius hic Ameriam venit; Sex Rose 19. cum venissem diluculo ad pontem Tirenium || Tiretium ||; A XVI 13 (a) 1.

diluo, hinwegspülen, auseinanderseßen, entfräften: I. cum ego una quaque de re dicam et diluam; Cluent 6. — II. sic orationis flumine reprensoris convicia diluuntur; nat II 20. si crimina inlata et aliquas minus honestas suspiciones iniectas diluimus; inv I 22.

dilutius, verbümmt: Gallos post haec dilutius esse poturos, quod illi venenum esse arbitrabantur; Font fr 13. (4, 9).

dimano, sich ausbreiten: meus hic forensis labor vitaeque ratio dimanavit ad existimationem hominum paulo latius; Cael 6.

dimensio, Ausmessung: pusionem quandam Socrates interrogat quaedam geometrica de dimensione quadrati; Tusc I 57.

dimetior, vermaßen, ausmaßen: in studio di-

metiendi paene caeli atque terrae; Cato 49. civem digitis peccata dimetientem sua; par 26. quem (sensum) dimensa ratio docuit, quid acciderit; orat 183. de syllabis dimetiendis loquimur; orat 147. terram: f. caelum.

dimeto(r), abmessen, abgrenzen: eorum (siderum) cursus dimetati maturitates temporum cognovimus; nat II 155. ita dimetata || demet. || signa sunt, ut . . .; nat II 110.

dimicatio, Kampf, Ringen: I. si quae dimicatio capitis futura (est); Milo 100. — II, 1. ut mihi caedem et dimicationem denuntiarent; dom 55. nullam proelii dimicationem pertimescimus; Q fr I 1, 5. — 2. nos iam in aciem dimicationemque veniamus; orat 42. — III, 1. illam pugnam parva dimicatione commissam arbitraris? Muren 33. — 2. pater ut in dimicatione fortunarum obesse filio debeat? Planc 31.

dimico, kämpfen, ringen: I, 1. armis fuit dimicandum; Planc 87. — 2. ut cum consulibus dimicarem; Sest 43. an Dolabella pro te in Hispania dimicaret? Phil II 76. cum A. Postumius dictator cum Octavio Mamilio Tusculano proelio dimicaret; nat II 6. — II. dimicare (debemus) paratius de honore et gloria quam de ceteris commodis; of I 83. de sua potentia dimicant homines hoc tempore periculo civitatis; A VII 3, 4.

dimidiatus, halb: eximi iubet ex anno unum dimidiatumque mensem; Ver II 129. apparebat epigramma exesis posterioribus partibus versiculorum dimidiatis fere; Tusc V 66.

dimidius, halb, neutr. Hälfte: A. ex ea pecunia partem dimidium fere exegi; A XI 2, 3. — B, I. redemptori tuo dimidium pecuniae curavi; Q fr II 4, 2. se dimidium eius ei, quod pactus esset, pro illo carmine daturum; de or II 352. — II. (ambulatiuncula) prope dimidio minoris constabit isto loco; A XIII 29, 1 (2). quos dimidio redderet stultiores; Flac 47.

dimin — f. **demin** —

dimissio, Ausjendung, Entlassung: I. qui (videt) dimissiones libertorum ad defaenerandas diripiendasque provincias; par 46. — II. classis infirma propter dimissionem propugnatorum atque remigum; Ver V 86.

dimitto, ausjenden, fortjcheiden, entlassen, lassen, aufgeben, fallen lassen, hingehen lassen: I. de reliquo iam nostra culpa fuerit, si te dimiserimus; de or I 100. ut eum a se dimitteret? Deiot 91. ut hoc summum beneficium Q. Maximo debuerim, quod continuo consilium dimiserit; de or I 121. ego non dimitto istam curam; A XIV 11, 2. quod (Hortensius) exercitationem studiumque dimiserat; Bru 327. ut omnes exercitus dimittantur; Phil VII 2. ut homines servos e medio supplicio dimiserit; Ver V 13. remigibus militibusque dimissis; Ver V 100. cum alii versantur in hostium castris ac sua praesidia dimittunt; de or II 303. remiges: f. milites. senatu dimisso; Lael 12. studium: f. exercitationem. neque dimisi tempus; de or II 89. minime miror caelum etiam et terras vim suam, si tibi ita conveniat, dimittere; ep IX 12, 1. illam (voluptatem) dimittamus; fin III 1. etsi non ideo eorum usum dimiseram, quod iis suscenserem; ep IX 1, 2. neque (uxorem) dimittere propter dotem volebat; Scaur 8. — II. ut eos ipsos, quos contra statuas, aequos placatosque dimittas; orat 34.

dimoveo f. **demoveo**.

dinoto, unterschneiden: cum ei (sapienti) res similes occurrant, quas non habeat dinotatas; Ac II 57.

dinumeratio, Aufzählung: est etiam dinumeratio; de or III 207. dinumerationibus noctium ac dierum; rep III 3.

dinumero, abzählen, aufzählen: I. (Octavianus) centuriat Capuae, dinumerat; A XVI 9. re-

giis annis dinumeratis; rep II 29. de syllabis prope modum dinumerandis loquimur; orat 147.

dioecesis, Bezirk: ut me omnium illarum dioecesium, quae cis Taurum sunt, magistratus legationesque convenirent; ep III 8, 4. per magistratos scripturae et portus nostrarum dioecesium; A V 15, 3.

dioecetes, Finanzbeamter: dioecetes fuit regius; Rab Post 22. id facere non poterat nisi dioecetes; Rab Post 28.

diploma, Staats-Empfehlungsschreiben: 1. diploma statim non est datum; ep IV 12, 3. quia pueris diploma sumpseras; A X 17, 4. — 2. de diplomate admiraris; A X 17, 4.

directe, geradezu: cum semel dictum sit directe; part or 24.

directo (der.), in gerader Richtung, geradezu: potius, quam derecto deus „hoc facito, hoc ne feceris“ diceret; div II 127. eo derectius || dir. || (Phoenices) gubernant; Ac II 66.

directus f. **dirigo**.

direptus, Trennung: est interitus quasi discessus et secretio ac direptus earum partium, quae . . .; Tusc I 71.

direptio, Plünderung: I. in urbe auri, argenti maximeque vini foeda direptio; Phil II 62. — II, 1. unius urbis, Syracusarum, direptionem commemorabo; Ver IV 115. ante oculos aratorum direptiones proponite; Ver III 58. — 2. urbem sine legibus relictam direptioni et incendiis; ep IV 1, 2.

direptor, Plünderer: cum direptoribus bonorum meorum in ius adeundi potestatem non fecerit; sen 22.

diribeo, fordern: is (Cato) diribitis tabellis de circulo se subduxit; Q fr III 4, 1.

diribitio, Sonderung der Stimmtafeln: nihil iam est, quod diribitio expectetur; Planc 14.

diribitor, Sonderer der Stimmtafeln: vos diribitores fuisse tabellarum; Piso 36.

dirigo, **directus** (der.), richten, gerade richten, lenken, hinführen, bestimmen, part. gerade: Antonius nihil non ad rationem et tamquam ad artem dirigebat; Bru 140. quos (fines bonorum) utilitate aut voluptate derigunt; fin V 57. derectum || dir. || iter ad laudem; Cael 41. quicquam firmius, quo iudicium meum derigerem || dir. ||; orat 237. ad quam (naturam) leges hominum deriguntur || dir. ||; leg II 13. derectos || dir. || in quincuncem ordines; Cato 59. omnibus est ius parietem directum ad parietem communem adiungere; Top 22. huic tristi ac derecto seni; Cael 38. o praeclearam beate vivendi et apertam et simplicem et derectam viam! fin I 57. aequitatis vis est duplex: cuius altera derecta || directi, al. || veri et iusti ratione defenditur; part or 130. M. Catoni vitam ad certam rationis normam derigenti || dir. ||; Muren 3.

dirimo, trennen, lösen, unterbrechen, percutere: direpta coitione; A IV 17, 3. ego citius cum eo veterem conjunctionem diremissem; ep III 10, 5. qui se direpturos controversiam putaverunt; of III 119. ideone ego pacem Pyrrhi diremi? Cael 34. num sermonem vestrum aliquem diremit noster interventus? rep I 17. cum ille omnium officiorum societatem diremisset; Sulla 6.

diripio, rauben, plündern, berauben: direpto et vastato Amano; A V 20, 3. perditis iam et direptis aratorum bonis; Ver III 79. ad fortunas aratorum diripiendas; Ver III 24. ex horreis direptum effusumque frumentum; div I 69. tamquam ab aliquo nefario praedone diriperetur patrimonium dignitatis; de or III 3. portum Caietae a praedonibus esse direptum; imp Pomp 33.

diritas, Härte, Grausamkeit: I. quanta in altero (fratre) diritas, in altero comitas! Cato 65. — II. quamquam es omni diritate atque immanitate taeterrimus; Vatini 9.

dirumpo. (disr.), zerreißen, abbrechen, pass. Bersten: dirupi me paene in iudicio Galli Caninii; ep VII 1, 4. tuus necessarius infinito fratris tui plausu dirumpitur; ep XII 2, 2. dirumpor dolore; A VII 12, 3. repente in medio cursu amicitias exorta aliqua offensione dirumpimus; Lael 85. dirumpatur || disr. || licet ista furia; dom 99. homo diruptus dirutusque; Phil XIII 26.

diruo. zerstören, abziehen: aere dirutus est; Ver V 33. homo diruptus dirutasque; Phil XIII 26. urbem diruamus; inv I 73.

dirus. unheilvoll, schrecklich, subst. f. Verwünschung, n. Unheil: A. cum exta sine capite fuerunt, quibus nihil videtur dirius; div II 36. — B. a. dirarum obnuntiatione neglecta; div I 29. — b. in dira et in vitiosa incurrimus; div I 28.

discedo. auseinandergehen, sich trennen, weggehen, abgehen, sich entfernen, scheiden, davonkommen, hingehen, schwinden, absehen: I. ubi semel a ratione discessum est; Tusc IV 42. — II. cum ab eo (Crasso) nusquam discederem; de or I 97. nescio quo modo discessu meo (M. Caelius) discessit a sese; Bru 273. discessi cum fratre et curia; Ver IV 145. ab hoc credulo discedamus; Ac II 82. cum a vobis discesserim, neminem esse . . .; ep I 9, 18. si possum discedere; A II 16, 4. commodum discesserat Hilarus, cum venit tabellarius; A XIII 19, 1. qui discedere animum censet; Tusc I 18. initio belli Marsici discessisse caelum; div I 99. numquam ex animo meo discedit illius optimi viri memoria; rep VI 9. ut (pater) te ante videret, quam a vita discederet; ep II 2. modo audivi quartanam a te discessisse; A VIII 6, 3. senatus in alia omnia discessit; ep X 12, 3. cum terra discessisset magnis quibusdam imbribus; of III 38. — III. is ipsorum consulum iudicio discessit probatus; Bru 229. si istius haec tanta iniuria impunita discesserit; Ver IV 68.

disceptatio. Erörterung, Verhandlung: I. definitionis sunt disceptationes aut, cum quaeritur . . . aut . . .; de or III 115. aut simplex est disceptatio aut ex comparatione; de or III 116. iuris tamen disceptationem esse voluit; Milo 23. — II. 1. in qua re alii quasi status existunt novi, sed appellentur legitima disceptationes; Top 95. ex rationis et ex firmitate conflictione et quasi concursu quaestio quaedam exoritur, quam disceptationem voco; part or 104. — 2. tria sunt omnino genera, quae in disceptationem et controversiam cadere possint; de or II 113. quam (invidiam) vestra fides a veritatis disceptatione reiecit; Cluent 81. nulla fere potest res in dicendi disceptationem aut controversiam vocari, quae . . .; de or II 291. — III. cum sint duo genera decertandi, unum per disceptationem, alterum per vim; of I 34.

disceptator. Schiedsrichter: I. aut auscultator modo est, qui audit, aut disceptator, id est rei sententiaeque moderator; part or 10. — II. 1. severissimis disceptatoribus M. Caelii vitam me probaturum esse; Cael 35. — 2. ut te arbitro et, quod commodum tuo fieri posset, te disceptatore uterentur; ep XIII 26, 2.

disceptatrix. Entscheiderin: dialecticam inventam esse dicitis veri et falsi quasi disceptatricem et iudicem; Ac II 91.

discepto. erörtern, verhandeln, entscheiden, abhängen: I. 1. quod ego condicionibus, illi armis disceptari maluerunt; A VIII 11, D, 8. — 2. quamquam in uno proelio omnis fortuna rei publicae disceptat; ep X 10, 1. — II. latius de genere quam de parte disceptare licet; orat 45. dolebam pilis de gladiis, non consiliis neque auctoritatibus nostris de iure publico disceptari; ep VI 1, 5. — III. hoc modo hanc causam disceptari oportet; fat 46. cum Academici eorum controversias disceptarent; Tusc IV 6.

discerno. sondern, unterscheiden: I. qua notione discerneres? Ac II 85. — II. ne nota quidem ulla, pacatus an hostis sit, discerni ac iudicari potest; rep II 6. — III. Democritus luminibus amissis alba scilicet discernere et atra non poterat, at vero bona mala, aequa iniqua; Tusc V 114. temperantia duobus modis in rebus commodis cernitur || discernitur ||; part or 77. qualia visa a falsis discerni non possent; Ac II 22.

discerpo. zerstückeln, zerreißen, zerteilen: distractione humanorum animorum discerpi et lacerari deum; nat I 27. cum res ea, quae proposita est, quasi in membra discerpiatur; Top 28. non discerptis sententiis; de or III 49.

discessio. Abstimmung: I. ante se oportere discessionem facere quam consules; ep I 2, 2. — II. senatus consultum de supplicatione per discessionem fecit; Phil III 24.

discessus. Trennung, Scheiden, Abgang, Abreise, Senatsferien: I. 1. ut me levarat tuus adventus, sic discessus adflixit; A XII 50. acerbiorem mihi reditum esse, quam fuerit ille ipse discessus; Milo 103. non longinquum inter nos digressum et discessum fore; Cato 84. quam longum istum tuum discessum a nobis futurum putes; ep VII 10, 3. si quis requirit, cur Romae non sim: quia discessus est; A XII 40, 3. — 2. „o praeclarum discessum“, inquit, „e vita!“ div I 47. — II. 1. sunt qui nullum censeant fieri discessum; Tusc I 18. — 2. quod difficile est de discessu voluntario sine ulla spe reditus cogitare; A IX 13, 4. — III. de illius (Caesaris) Alexandria discessu nihil adhuc rumoris; A XI 18, 1. — IV. 1. quin (sapiens) discessu a suis moveatur; fin V 32. — 2. in illo tristi et acerbo discessu; Plane 73.

discidium. Trennung, Zerwürfnis: I. hinc discidium illud exstitit quasi linguae atque cordis, absurdum sane et inutile et reprehendendum, ut alii nos sapere, alii dicere docerent; de or III 61. — II. deflevi coniugis miserae discidium; dom 96. ne qua amicorum discidia fiant; Lael 78. reprehendo: f. I. — III. 1. melius quidem in pessimis nihil fuit discidio; A XI 23, 3. — 2. post discidium optimatum; har resp 45.

discindo. zerreißen, zerfschneiden: tales amicitiae sunt dissuendae magis quam discindendae; Lael 76. ut discinderem tunicam, ut cicatrices ostenderem; de or II 195.

discingo. aufgürten: in sinu est (iste Caesar), neque ego discingor; Q fr II 11, 1.

disciplina. Unterweisung, Unterricht, Lehre, Kenntnis, Schule, System, Einrichtung, Gemäßheit, Zucht, Methode: I. ceterae philosophorum disciplinae, omnino alia magis alia, sed tamen omnes eas nihil adiuvare arbitror; fin III 11. cum iam philosophorum disciplinae gravissimae constitissent; Ac II 15. C. Sicinius ex hac inopi ad ornandum, sed ad inveniendum expedita Hermagorae disciplina. ea dat rationes certas et praecepta dicendi; Bru 263. quod alia intellegendi, alia dicendi disciplina est; orat 17. a quo (Zenone) disciplina Stoicorum est; orat 113. Megaricorum fuit nobilis disciplina; Ac II 129. praeter tres disciplinas, quae virtutem a summo bono excludunt; fin III 36. quorum (Rhodiorum) usque ad nostram memoriam disciplina navalis et gloria remansit; imp Pomp 54. nisi disciplina plus valeret quam dolor; Flac 11. — II. 1. qui (Anaxagoras) accepit ab Anaximene disciplinam; nat I 26. Q. Aelius Tubero vita severus et congruens cum ea disciplina, quam colebat; Bru 117. siquidem philosophia continet bene vivendi disciplinam; Piso 71. expedio: f. I. dat. quamquam ab iis (Graecis) philosophiam et omnes ingenuas disciplinas habemus; fin II 68. Cyri vitam et disciplinam legunt; Bru 112. mitto illam veterem ab

ipsis dis Etruriae traditam disciplinam; har resp 20. qui eam disciplinam probant; fin I 13. qui ipsorum disciplinam sequor; Ac II 98.trado: f. mitto. — 2. haruspicum disciplinae magna accessit auctoritas; div I 33. — 3. congruo cum: f. I. colo. quae (civitas) tam procul a Graecorum disciplinis linguaque divisa; Flac 63. (vitia) funditus tolli, non est id positum in naturalibus causis, sed in voluntate, studio, disciplina; fat 11. — III, 1. erit haec formula Stoicorum rationi disciplinaeque maxime consentanea; of III 20. — 2. virum ad usum ac disciplinam peritum; Pont 43. procul a: f. II, 3. divido a. — IV, 1. admirabilis compositio disciplinae; fin III 74. prima aetate incidimus in ipsam perturbationem disciplinae veteris; de or I 3. omnes fere philosophi omnium disciplinarum; Tusc V 90. si te ratio quaedam mira Etruscae || Tuscae || disciplinae non fecellit; ep VI 6, 3. — 2. qualis vir M. Inventius Pedit fuit ex vetere illa indicum disciplina! Cluent 107. f. I. dat. repetam a te istum de educatione et de disciplina locum; leg III 30. doctus vir ex Rhodia disciplina Molonis; Bru 245. — V, 1. ut natura, non disciplina consultus esse videatur; Caecin 78. ferarum natura non est illa quidem depravata mala disciplina, sed natura sua; fin II 33. cum (Lacedaemo) praestare putabatur disciplina rei publicae; rep I 50. — 2. eos (liberos) instituire ad civitatis disciplinam debuisti; Ver III 161. praeter: f. I. excludunt.

discipulus, Schüler: I, 1. hanc opinionem discipulus eius (Pherecydis) Pythagoras maxime confirmavit; Tusc I 38. — 2. quod (Panurgus) Roscii fuit discipulus; Qu Rosc 29. — II. rudem me et integrum discipulum accipe; nat III 7. si fuisset in discipulo comparando meliore fortuna; Piso 71. Hirtium ego et Dolabellam dicendi discipulos habeo, cenandi magistros; ep IX 16, 7. magister ut discipulos metuat; rep 67. quattuor eius (Cillonis) conservos et discipulos Venafri cuniculus oppreserat; Q fr III 1, 3. hoc loco discipulos quaerere videtur; fin II 30. — III. Aristoteles cum florere Isocratem nobilitate discipulorum videret; de or III 141. cuius (Zenonis) discipuli Aristonis sententia; nat I 37.

discludo, trennen: quas (partes) is semotas a mente et disclusas putat; Tusc I 80.

disco, lernen, fennen lernen, erfahren: I, 1. a. isti nos iuris consulti a discendo deterrent; de or II 142. — b. ut voluntatem discendi simul cum spe perdiscendi abiceremus; de or II 142. — c. hominis mens discendo alitur et cogitando; of I 105. — 2. disces tu quidem a principe huius aetatis philosophorum; of I 2. valent pueri, studiose discunt; Q fr III 3, 1. — II, 1. de: f. III, 1. alqd; rep I 11. — 2. quod didicit iam populus Romanus, quantum cuique crederet; Phil II 117. — 3. Q. Hortensius contra caput non didicit dicere; Quinet 44. oblivisci se malle discere; Ac II 2. — 4. quod didicerunt se totos esse perituros; Tusc I 49. — III, 1. quod eum negasti, qui non cito quid didicisset, unquam || nunquam || omnino posse perdiscere; de or III 146. se de rationibus rerum publicarum aut constituendarum aut tuendarum nihil nec didicisse unquam nec docere; rep I 11. quae (artes) sine summo otio non facile discuntur; Balb 15. discubamus pueri XII ut carmen necessarium; leg II 59. recte nihil de causa discenda praecipunt; de or II 100. qui litteras Graecas senex didici; Cato 26. num me ius civile aut rem militarem iubes discere? de or I 131. quos memoriae proditum est ab ipso Hercule sacra didicisse; dom 134. tabulas: f. carmen. sequor eas vias, quas didici ab Antiocho; Ac II 98. — 2. dicebant fidibus antiqui; Cato 26.

discolor, verschiedenfarbig: ut discoloribus sig-

nis iuratorum hominum sententiae notarentur; Ver pr 40.

discordia, Uneinigkeit, Zwietracht: I. ea contrahere amicitiam, dissipare discordiam; Lael 24. quod discordiam excitari videbant; Sest 103. libidini subiecta sunt odium, inimicitia, discordia; Tusc IV 16. II. sit discordiarum finis; har resp 46. incidi in ipsam flammam civilis discordiae vel potius belli; ep XVI 11, 2. — III, 1. quae (odia) tacitis nunc discordiis continentur; Muren 47. — 2. in dissensione et discordia civium; Phil VIII 8.

discordo, uneinig sein: animus a se ipse dissidens secumque discordans; fin I 58. (cupiditates) inter se dissident atque discordant; fin I 44.

discrepantia, Widerspruch: I. sunt tria genera: ambiguum, discrepantia scripti et voluntatis, scripta contraria; Top 96. maiorem multo inter Stoicos et Peripateticos rerum esse aio discrepantiam quam verborum; fin III 41. — II. ridetur || ridetur || etiam discrepantia: „quid huic abest nisi res et virtus?“ de or II 281.

discrepo, nicht übereinstimmen, in Widerspruch stehen, abweichen, falsch fügen: I. non modo catervae atque concentus, sed etiam ipsi sibi singuli discrepantes; de or III 196. animorum contentione, non opinionum dissensione me ab eo discrepare; ep II 13, 2. id discrepare cum a || cum || ceteris scriptis; part or 132. discrepat a timendo confidere; Tusc III 14. catervae, concentus: f. alqs. ut in fidibus aut tibiis, quamvis paulum discrepent, tamen id a sciente animadverti solet, sic . . . ; of I 145. vestrum iudicium ab suo iudicio ne discrepet; div Caec 14. cum inter se duae videntur leges aut plures discrepare; inv II 144. oratio verbis discrepat sententiis congruens; leg I 30. si qua in re discrepavit || discrepuit || ab Antonii divisione nostra partitio; de or III 119. tibiae: f. fides. — II. qui (philosophi) de bonis contrariisque rebus tanto opere discrepant, ut . . . ; Ac II 147.

discribo (überall Var. describo), einteilen, ordnen, verteilen, bestimmen: I. describat censores binos in singulas civitates Timarchides; Ver II 133. quarum (stellarum) ita discripta distinctio est, ut . . . ; nat II 104. ubi paulisper pretio, non aequitate, iura discripserat; Ver V 27. in quattuor partes omnem orationis laudem discripseras; de or III 144. ut eam materiem orationis omnibus locis discriptam, instructam ornatamque comprehenderent, rebus dico et sententiis; de or II 145. quorum (verborum) discriptus ordo alias alia terminatione concluditur; orat 200. discripsisti urbis partes ad incendia; Catil I 9. pecuniae maximae discribuntur; ep XII 1, 1. quamquam populum in tribus tres curiasque triginta discripserat; rep II 14. Italiae regiones discriptae sunt, quam quisque partem tueretur; ep XVI 11, 3. — II. quae (pars) prima discripta est; of I 15.

discrimen, Unterschied, Unterscheidung, Entscheidung, Gefahr: I. si in ea (mundi moderatione) discrimen nullum est bonorum et malorum; nat III 85. — II, 1. si ei subito sit adlatum periculum discrimenque patriae; of I 154. nullum (sibi) vitae discrimen vitandum unquam putavit; sen 20. — 2. res erat in extremum adducta discrimen; ep XII 6, 2. devenimus in medium rerum omnium certamen atque discrimen; de or I 3. tuos magistratus in ipsa discrimina incidisse salutis fortunarumque communium; ep VI 12, 4. quasi res in contentionem aut in discrimen aliquid posset venire; Plane 54. — III, 1. quoniam vera a falsis nullo discrimine separantur; Ac II 141. — 2. in ipso discrimine ordinis iudiciorumque vestrorum; Ver pr 2.

discrimino, durchschneiden: Etruriam discriminat Cassia; Phil XII 23

discripte, geordnet: discripte || descr. || et electe

in genus quodque causae, quid cuique conveniat, ex hac copia digeremus; inv I 49.

discriptio (überall Var. descriptio), Einteilung, Verteilung, Anordnung, Ordnung: I. haec est fere descriptio officii; of I 101. — II, 1. servorum omnium vicatim celebrabatur tota urbe descriptio; dom 129. ex quo iuris aequa descriptio (constituta est); of II 15. haec ideo diligentius inducitur descriptio, ut . . .; inv I 32. — 2. parent huic caelesti descriptio; leg I 23. — 3. quid reliqua descriptio omnium corporis partium (opus est)? nat I 92. — III. si via ulla nisi ab hac [una] arte traditur descriptio atque ordinis; de or II 36. — IV. quorum (magistratum) descriptioe omnis rei publicae moderatio continetur; leg III 5.

discrucio, quälten, martern: I. ut ille Brutum, Cassium disruciatis necaret; Phil XIII 37. — II. disruciur Sextilii fundum a verberone Curtilio possideri; A XIV 6, 1.

discumbo, sich niederlegen: 1. discumbitur; Ver I 66. — 2. cenati discubuerunt ibidem; inv II 14. discubimus omnes praeter illam; A V 1, 4.

discus, Wurfscheibe: eorum (philosophorum) auditores discum audire quam philosophum malunt; qui simul ut increpuit . . .; de or II 21.

discutio, vertreiben, vermerjen, veretein: discutienda sunt ea, quae obscurant, et ea, quae sunt eminentia et prompta, sumenda; de or III 215. discussa est illa caligo; Phil XII 5. ut occurrere possimus interrogationibus eorum captionesque discutere; Ac II 46.

diserte, deutlich, beredt: ut prudentibus diserte, stultis etiam vere videre dicere; de or I 44. hoc eum diserte scribere; Ver III 126.

disertus, beredt: A. neque quemquam in eo disertum esse posse, quod nesciat; de or I 63. „disertos“ cognosse me non nullos, „eloquentem“ adhuc neminem, quod eum statuebam disertum, qui posset satis acute atque dilucide apud mediocres homines ex communi quadam opinione hominum dicere; de or I 94. M. Antonius „disertos“ ait „se vidisse multos, eloquentem omnino neminem“; orat 18. hunc loquacem esse habitum, numquam disertum; fr I 20. f. B. uni tuae disertissimae epistolae non rescripsi; A VII 2, 8. cum homine disertissimo; div Caec 44. si, ut scribis, eae litterae non fuerunt „disertae“; ep III 11, 5. difficultas laborque discendi disertam negligentiam reddidit; div I 105. — B. consultorum alterum disertissimum, disertorum alterum consultissimum fuisse; Bru 148.

disicio, zerstreuen: haec (adversaria) sunt disiecta, illae (tabulae) sunt in ordinem confectae; Qu Rose 7.

disiuncte (diuncte), getrennt: quae diiunctis dicuntur; Phil II 32.

disiunctio (diunctio), Trennung, Scheidung, Gegenſatz: I. animorum disiunctio dissensionem facit; agr II 14. — II, 1. ut non statim alienatio disiunctioque faciendae sit; Lael 76. — 2. qui (dialecticorum modi) ex disiunctionibus constant; Top 56. — III, 1. coniunctione frangi senatus opes, diiunctione civile bellum excitari videbam; ep VI 6, 4. — 2. quod in disiunctione plus uno verum esse non potest; Top 56.

disiungo (diungo), trennen, ausspannen, ſcheiden, entfernen, unterſcheiden, entgegenſetzen: quoniam intervallo locorum et temporum diiuncti sumus; ep I 7, 1. totum est aliud, posteaquam sum a te diiunctior; A XIII 11, 1. quod longissime sit ab imperitorum intelligentia sensuque diiunctum || disl. ||; de or I 12. vigilantes animi diiungunt se a societate divina; div I 110. ut iumenta iubeant diiungere; div II 77. duobus in locis diiunctissimis maximeque diversis; imp Pomp 9. mores M. Caelii longissime a tanti sceleris atrocitate esse diiunctos; Cael 53. etiam quae diiunctis populis tribui solent

conubia; rep II 63. a communitate res diiuncta videbitur; Top 29.

dispar, ungleich, verschieden, unähnlich: A. quoniam officia non eadem disparibus aetatibus tribuuntur; of I 122. in utriusque pari scelere disparem condicionem facit; prov 17. geminorum formas esse similes, vitam atque fortunam plerumque disparem; div II 90. dispares mores, disparia || mores disparia || studia sequuntur; Lael 74. huic est illa dispar adiuncta ratio orationis; de or II 185. studia; f. mores. vita: f. fortuna. — B. quam a b dispari (tecta) tenebantur! Phil II 104.

disparilis, ungleich: ex disparili aspiratione terrarum; div I 79.

disparo, trennen, part. Gegenſatz: disparatum est id, quod ab aliqua re praepositione || per oppositionem || negationis separatur, hoc modo: sapere et non sapere; inv I 42. eas (classes) ita disparavit, ut . . .; rep II 39.

dispello, zerstreuen: quae (pecudes) dispulsae sui generis sequuntur greges; A VII 7, 7.

dispensatio, Verwaltung: I. profectioem meam Erotis dispensatio impedit; A XV 15, 3. — II. eripueras senatui aerarii dispensationem; Vatin 36.

dispensator, Rechnungsführer, Staffierer: cum rationem a dispensatore accipis; fr F V 59.

dispenso, verteilen, verwalten: inventa non solum ordine, sed etiam momento quodam atque iudicio dispensare atque componere; de or I 142. qui eas (res domesticas) dispensavit; A XI 1, 1. quasi dispensare rem publicam; rep V 5.

disperdo, zu Grunde richten: ut possessiones disperdat ac dissipet; agr I 2.

disperreo, verloren gehen: unumne fundum pulcherrimum populi Romani disperire patiemini? agr II 80.

dispergo, zerstreuen, verbreiten, verteilen: dum haec, quae dispersa sunt, coguntur || cogantur ||; de or I 191. ut quodam tempore homines dispersi vagarentur; Sest 91. tantum modo numeros et modos et partes argumentandi confuse et permixtum disperimus; post discripte || deser. || et electe digeremus; inv I 49. membratim oportebit partes rei gestae dispergere in causam; inv I 30.

disperse, zerstreut, verzeilt: res disperse et diffuse dictae; inv I 98. cum ceteris de rebus distinctius dictum sit, disperse autem de confirmatione; inv II 11.

dispersus, Zerstreung: dispersu || discessu || illorum actio de pace sublata est; A IX 9, 2.

dispertio(r), einteilen, zerlegen, verteilen, zuteilen: iuris consulti, quod positum est in una cognitione, id in infinitam dispertuntur; leg II 47. eam (coniecturam) in quattuor genera dispertunt; de or III 114. ut eorum generum quasi quaedam membra dispertiat; de or I 190. mihi tecum ita dispertitum officium fuisse in rei publicae salute retinenda, ut . . .; ep V 2, 1. quo modo vultis a dis immortalibus hominibus dispertiri ac dividi somnia? nat III 93.

dispertitio, Verteilung: qui sit ad dispersionem || dispersionem, al. || urbis venire conatus; Phil III 31.

dispicio, sehen, die Augen öffnen, wahrnehmen, ermitteln: I. qui (catuli) iam dispecturi sunt; fin IV 64. — II. Pompeius quid velit, non dispicio; Q fr II 2, 3. — III. si quid in perditis rebus dispiceres, quod mihi putares faciendum; A XI 16, 3. nunc velim dispicias res Romanas; A VI 8, 5.

displiceo, mißfallen, unzufrieden sein: I, 1. quoniam tibi non omnino displicet definire; fin II 5. — 2. veteribus displicuisse Romanis laudari quemquam in scaena; rep IV 12. — II. cum ceteris tum mihi ipse displiceo; ep IV 13, 3. ut ipse etiam

sibi, non iis solum, qui aderant, displicebat! A II 21, 3. acta mea sibi ait displicere; Sest 133. ei dominatum regium maxime displicere; Phil V 40. sin tibi (genus querelae) displicet; ep III 11, 5.

dispono, verteilen, ordnen: postea quam Tyrannio mihi libros disposuit; A IV 8 (a), 2. tum erit denique de disponenda tota oratione quaerendum; de or II 181. de inveniendis rebus disponendisque; de or II 350. verba ita disponunt, ut pictores varietatem colorum; orat 65.

disposite, geordnet: non possum disposite istum accusare; Ver IV 87.

dispositio, Anordnung: I. dispositio est rerum inventarum in ordinem distributio; inv I 9. — II. hoc ad dispositionem pertinet; inv I 30.

disputatio, Unterfuchung, Erörterung, Unterredung: I, 1. quod prima disputatio Tusculana te confirmat, sane gaudeo; A XV 2, 4. quamquam aliud videtur oratio esse, aliud disputatio; orat 113. disputatio Cottae quamquam labefactavit sententiam meam, non funditus tamen sustulit; div I 8. — 2. haec ipsa recusatio disputationis disputatio quaedam fuit mihi quidem pericunda; de or II 26. — II, 1. quo commodius disputationes nostrae explicentur, sic eas exponam, quasi agatur res, non quasi narretur; Tusc I 8. habent (haec) et bene longam et satis litigiosam disputationem; fin V 76. Socratem omnem istam disputationem reiecit; rep I 16. — 2. quae quamquam ita sunt in promptu, ut res disputatione non egeat; of I 6. — 3. incubuit in eas disputationes, ut doceret . . .; Ac II 77. si cuius aures ad hanc disputationem patent; ep III 8, 3. revocate iam animos vestros ab hac subtili nostra disputatione; dom 142. ut penitus in eam ipsam totius huius vel studii vel artificii vel facultatis disputationem paene intimam veniretis; de or I 96. sermo in circulis, disputationibus, congressionibus familiarium versetur; of I 132. — III. reliquae disputationis cursum teneamus; Tusc IV 33. recusatio: f. I, 2. — IV, 1. superioribus disputationibus effectum est vacare omni animi perturbatione sapientem; Tusc V 17. — 2. in hac disputatione de fato; fat 1.

disputator, Denker: Demetrius Phalereus, disputator subtilis; of I 3.

disputo, sprechen, besprechen, auseinandersetzen, vortragen, erörtern: I, 1, a, a. te ingressum ratione ad disputandum nova; rep II 21. — β. impia consuetudo est contra deos disputandi; nat II 168. ut omnes istos aculeos et totum tortuosum genus disputandi relinquamus; Ac II 98. iam remota subtilitate disputandi; nat II 98. — γ. non tam auctores in disputando quam rationis momenta quaerenda sunt; nat I 10. — b. nec esse ullam rationem disputare cum iis, qui nihil probarent; Ac II 17. optare hoc quidem est, non disputare; fat 46. — 2. non in scite Heracleotes Dionysius ad ea disputat; Tusc III 18. in utramque partem (Hecato) disputat; of III 89. — II, 1. disputandum de omni re in contrarias partes; de or I 158. f. III. alqd. — 2. si nihil queam disputare, quam ob rem quidque fiat; div I 109. — 3. qui disputent horam nullam vacuum voluptate esse debere; sen 14. — III. quae sunt a me in secundo libro „de oratore“ per Antonii personam disputata de ridiculis; ep VII 32, 2. cum multa sint in philosophia et gravia et utilia accurate copioseque a philosophis disputata; of I 4. an causa disputata (est) hesterno die copiosissime a Q. Hortensio? Planc 37. quibus ex rebus breviter disputatis intellegi potest . . .; of I 161.

disquisitio, Unterfuchung: I. ad facinoris disquisitionem interest adesse quam plurimos; har resp 13. — II. in magnis disquisitionibus; Sulla 79.

dirumpo f. **dirumpo**.

dissaepio, trennen, abschließen: Lacedaemonii

ipsi tenui sane muro dissaepiunt id, quod excipiunt; rep IV 4.

dissemino, austreuen, verbreiten: latius opinione disseminatum est hoc malum; Catil IV 6. ne disseminato dispersoque sermoni fortunas innocentium subiciendas putetis; Planc 56.

dissensio, Meinungsverschiedenheit, Uneinigkeit, Zwietracht: I. fuit inter peritissimos homines summa de iure dissensio; de or I 238. nunquam de bono oratore aut non bono doctis hominibus cum populo dissensio fuit; Bru 185. quod vehementer interfuit rei publicae, nullam videri in eius modi causa dissensionem esse; Q fr II 4, 1. — II, 1. amicorum disiunctio dissensionem facit; agr II 14. recordamini omnes civiles dissensiones; Catil III 24. — 2. inimicitias sibi mecum ex rei publicae dissensione susceptas esse; Sest 72. — III. ut sine studiis dissensionis sententiae dicerentur; dom 131. — IV, 1. de his || iis || summa philosophorum dissensione certatur; nat I 2. — 2. in dissensionibus ordines bonorum et genera quaerenda sunt; A VII 7, 5.

dissentaneus, nicht übereinstimmend: quae sunt aut ipsi aut contrario eius aut consentanea aut dissentanea; part or 7.

dissentio, verschiedener Meinung, uneinig sein, widersprechen, abweichen: I. non possumus, quin alii a nobis dissentiant, recusare; Ac II 7. vitiositas est adfectio a se ipsa dissentiens; Tusc IV 29. concitationibus tam ipsis inter se dissentientibus atque distractis; Tusc V 43. quae (nationes) tantum a ceterarum gentium more dissentiunt; Font 30. ut a sententia scriptura dissentiat; de or I 140. dissentire adversarii vocem atque legis; part or 135. — II. soles non numquam hac de re a me in disputationibus nostris dissentire; de or I 5. — III. nihil a nostra opinione dissentitis; Q fr III 8, 3.

dissero, auseinandersetzen, vortragen, erläutern, erörtern: I, 1, a. cum superiores alii (fuissent) in gerendo probabiles, in disserendo rudes; rep I 13. — β. artem se tradere bene disserendi; de or II 157. contemnit disserendi elegantiam; fin II 27. cum omnis ratio diligens disserendi duas habeat partes || artes ||, unam inveniendi, alteram indicandi; Top 6. disserendi subtilitatem; de or I 68. erat summa gravitas, erat in disserendo mira explicatio; Bru 143. — b. ut, inter quos disseritur, conveniat, quid sit id, de quo disseratur; fin II 3. — 2. quid cum eo disseras? of III 26. ut in primo libro disserui; of III 74. — II, 1. reliqui disseruerunt de generibus et de rationibus civitatum; rep II 22. f. I, 1, b. — 2. an, partus ancillae sitne in fructu habendus, disseretur inter principes civitatis? fin I 12. — 3. Pherecratem disserentem inducit nihil esse omnino animum; Tusc I 21. — III. in utramque partem multa disseruntur; Ac I 46. quae (res) in philosophia disseruntur; div II 12.

dissideo, nicht übereinstimmen, uneinig sein: I. nisi (Q. Caepio) a senatu dissesisset; Bru 223. qui a Platone et Socrate et ab ea familia dissident; Tusc I 55. te a iudicio nostro paulum dissidere; ep XII 17, 2. animus, cupiditates: f. **disordo**. genere et prima conformatione eas (causas) intellegit dissidere; inv II 110. colloquia cum acerbissime dissidentibus civibus; Phil XII 27. has sententias eorum philosophorum re inter se magis quam verbis dissidere; fin III 41. — II. quia de re una solum dissident, de ceteris mirifice congruunt; leg I 53.

dissignatio, Einrichtung, Anordnung: omnem totius operis dissignationem || design. || atque apparatus (requiro); nat I 20.

dissigno, einrichten, ordnen: Anaxagoras primus omnium rerum descriptionem et modum || motum || mentis infinitae vi ac ratione dissignari et confici voluit; nat I 26. ut nec domus nec res

publica ratione quadam et disciplina designata || design. || videatur, sic . . ; nat III 85.

dissimilis, unähnlich, verschieden: A. quid est tam dissimile quam Demosthenes et Lysias? Bru 285. quod existimant artificium esse hoc quoddam non dissimile ceterorum; de or II 83. sic dissimillimis bestiis communiter cibus quaeritur; nat II 123. quamquam dissimilis est pecuniae debitio et gratiae; Plane 68. ut tarditate et celeritate dissimillimos motus una regeret conversio; Tusc I 63. res complures dissimiles inter se, quae tamen consimili laude dignentur; de or III 25. — B, a, I. duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se; Bru 286. — II. cur semper tui dissimiles defendis? Phil X 3. — b, ut (natura) sui dissimilia posset effingere; nat III 23.

dissimilitudo, Unähnlichkeit, Verschiedenheit: I. an tu maiores ulla inimicitias putas esse quam dissimilitudines studiorum et voluntatum? Ver III 6. quoniam in naturis hominum dissimilitudines sunt; fat 8. — II. 1. est fugienda dissimilitudo: „caeli ingentes fornices“; de or III 162. quod (ius civile) hanc habet ab illis rebus dissimilitudinem; de or I 252. genus institutorum et rationum nearum dissimilitudinem non nullam habet cum illius administratione provinciae; ep II 13, 2. — 2. quod eius (dei) iudicio praestabat dissimilitudini similitudo; Tim 17. — 3. ex dissimilitudine (sic argumenta ducuntur); de or II 169.

dissimulanter, unvermerkt, insgeheim: I. numeris non aperte nec eodem modo semper, sed varie dissimulanterque conclusis; Bru 274. id dissimulanter facere; de or II 149. — II. ceteri sunt partim obscurius iniqui, partim non dissimulanter irati; ep I 5, b, 2.

dissimulantia, Verstellung, Ironie: Socratem opinor in hac ironia dissimulantiaque longe leporem et humanitate omnibus praestitisse; de or II 270.

dissimulatio, Verstellung, Ironie: I. urbana etiam dissimulatio est, cum alia dicuntur ac sentias; de or II 269. illa, quae maxime quasi inrept in hominum mentes, alia dicentis ac significantis dissimulatio, quae est pericunda, cum orationis non contentione, sed sermone tractatur; de or III 203. — II. 1. ex omni vita simulatio dissimulatioque tollenda est; of III 61. tracto: f. I. cum (Socrates) aliud diceret atque sentiret, libenter uti solitus est ea dissimulatione, quam Graeci *sigoreiar* vocant; Ac II 15. — 2. utror: f. 1. voco.

dissimulo, verbergen, verhehlen, sich verstellen: I. 1. ut mihi dissimulare non liceat, quid sentiam; ep XIV 5, 1. — 2. non dissimulo me nescire ea, quae, etiamsi scirem, dissimularem; dom 121. — II. quicum ego cum || ex animo || loquar, nihil fingam, nihil dissimulem, nihil obtegam; A I 18, 1. f. I. 2. occultat et dissimulat appetitum voluptatis; of I 105. neque dissimulari tantum scelus poterat; Sest 25.

dissipabilis, leicht zerstreubar: ignis et aer natura cedens est maxime et dissipabilis; nat III 31.

dissipatio, Zerstreuung, Zerteilung, Scheidung, Verschleuderung: I. dum (Epicurus) individuorum corporum concretionem fugit, ne interitus et dissipatio consequatur; nat I 71. est etiam dissipatio; de or III 207. nec ulla res magis Carthaginem pervertit aliquando quam hic error ac dissipatio civium; rep II 7. — II. dissipatio pecuniae publicae ferenda nullo modo est; Phil V 11.

dissipo, austreuen, zerstreuen, zerprengen, vergeuden, verschleudern: facilius est apta dissolvere quam dissipata conecere; orat 235. si (animus) anima est, fortasse dissipabitur; Tusc I 24. dissipato concursu impiorum; Phil I 30. genus hominum in montibus ac silvis dissipatum; de or I 36. multi (hostes) occisi, capti, reliqui dissipati; ep II 10, 3.

est pollicitus ius civile, quod nunc diffusum et dissipatum esset, in certa genera coacturum; de or II 142. pecuniam publicam maximam dissipavit; Phil VII 15. C. Marii sitas reliquias apud Anienem dissipari iussit Sulla victor; leg II 56. quam (rem familiarem) dissipari nolumus; ep IV 7, 5. eius filii eloquentia rem publicam dissipaverunt; de or I 38. rumoribus improbissimis dissipatis; Phil XIV 10.

dissocio, trennen, veruneinigen: quorum (morum, studiorum) dissimilitudo dissociat amicitias; Lael 74. dissociati a Socrate deserti a doctis; de or III 72.

dissolubilis, auflösbar, zerlegbar: mortale omne animal et dissolubile et dividuum sit necesse est; nat III 29. quae est coagmentatio non dissolubilis; nat I 20.

dissolvo, dissolutus, auflösen, vernichten, entkräften, widerlegen, bezahlen, part. nachlässig, leichtfertig, zügellos: I. quem ad modum uterque pro sua parte petit, sic pro sua parte dissolvit; Q Rose 55. — II. sit aliquis dissolutior in iudicando; Ver III 143. quae (dialectici) iam non possint ipsi dissolvere; de or II 158. est etiam dissolutum; de or III 207. dixit de adolescente perditio ac dissolutio; Tusc IV 55. clipeum: f. orationem. hominem eadem optime, quae conglutinavit, natura dissolvit; Cato 72. prorsus dissolutum offendi navigium vel potius dissipatum; A XV 11, 3. isti cum dissolvunt orationem, in qua nec res nec verbum ullum est nisi abiectum, non clipeum, sed, ut in proverbio est, scopas [ut ita dicam] mihi videntur dissolvere; orat 235. quoniam pater tam neglegens ac dissolutus est; Ver III 162. quam (poenam) sine versura possem dissolvere; Tusc I 100. quae (ars) rem dissolutam divulsamque conglutinet; de or I 188. scopas: f. orationem. quam ob rem HS cccccc separatim Fannio dissolvit || dissolverit ||? Q Rose 40. vir dissolutissimus; Cluent 175.

dissolutio, Auflösung, Abschaffung, Widerlegung, Schwäche: I. si humanitas appellanda est in acerbissima iniuria remissio animi ac dissolutio; ep V 2, 9. dissolutionem naturae tam valde perhorrescere; fin V 31. — II. post iudiciorum dissolutionem; Ver IV 133.

dissuadeo, widerraten, abraten: I. ceteri utilitatis modo finem in suadendo et in dissuadendo exponi oportere arbitrati sunt; inv II 12. — II. cum praesertim (Regulus) de captivis dissuasurus esset; of III 110. — III. suadere aliquid aut dissuadere gravissimae mihi personae videtur esse || esse vid. ||; de or II 333. quis unquam tam secunda contione legem agrariam suasit quam ego dissuasi? agr II 101.

dissuasio, Widerraten, Gegenrede: I. cum constet genus hoc causarum ex suasionem et dissuasione; part or 85. — II. in dissuasione rogationis eius; Cluent 140.

dissuasor, Widerrater: I. 1. ut illa prima sint suasori aut dissuasori videnda; part or 83. — 2. Piso multarum legum aut auctor aut dissuasor fuit; Bru 106. te non dissuasorem mihi emptionis Neapolitanae fuisse; ep IX 15, 3. Piso consul, lator rogationis, idem erat dissuasor; A I 14, 5. — II. suasori proponitur simplex ratio, dissuasori duplex; part or 85.

dissuo, allmählich lösen: tales amicitiae sunt dissuendae magis quam discindendae; Lael 76.

distantia, Abstand, Verschiedenheit: quod tanta est inter eos (bonos et improbos), quanta maxima potest esse, morum studiorumque distantia; Lael 74.

distermino, scheiden: „quas (stellas) intervallum binas disterminat unum“; fr H IV, a, 335.

distincte, deutlich, bestimmt: de quibus in deliberativo genere causae distinctius erit dicendum; inv I 43. qui nihil potest definite, distincte, facete

dicere; orat 99. se neque distincte neque distribute scribere; Tusc II 7.

distinctio, Unterscheidung, Bestimmung, Verschiedenheit, Unterchied: I. distinctio et aequalium aut saepe variorum intervallorum percussio numerum conficit; de or III 186. an omnino nulla sit in eo genere distinctio; orat 205. quartam causam esse solis, lunae siderumque omnium distinctionem; nat II 15. eiusdem verbi crebrius positi quaedam distinctio (habet vim, leporem); de or III 206. — II. quo (iudicio) indicatur varietas sonorum, intervalla, distinctio; nat II 146. veri a falso distinctio traditur; fin I 64.

distineo, verzögern, in Anspruch nehmen, vielseitig beschäftigen: nos hic in multitudine et celebritate iudiciorum et novis legibus ita distinemur, ut . . .; ep VII 2, 4. cum antea distinebar maximis occupationibus; ep XII 30, 2. etsi distentus cum opera, tum animo sum multo magis; Q fr III 8, 3. quoniam intellego te distentissimum esse qua de Buthroitiis, qua de Bruto; A XV 18, 2. per me pacem distineri; Phil XII 28. quae rem distinere videantur; A III 23, 5.

distinguo, unterscheiden, absondern, bestimmen, auszeichnen, bezeichnen, schmücken: I. quid inter naturam et rationem intersit, non distinguitur; nat III 26. — II. qui distinguemus a Crasso familiarem vestrum Granium? de or II 244. non satis acute, quae sunt secernenda, distinguit; Top 31. quorum (hominum) operibus agri, insulae litoraue conlucent distincta tectis et urbibus; nat II 99. familiarem; f. alqm. distincta genera esse delictorum; Muren 63. quod (guttae cadentes) intervallis distinguuntur; de or III 186. insulas, litora; f. agros. distincta et interpuncta intervalla; orat 53. festivitatem habet narratio distincta personis et interpuncta sermonibus; de or II 328. distinguitur oratio atque illustratur maxime raro inducendis locis communibus; inv II 49. quibus (luminibus) tamquam insignibus in ornatu distinguebatur omnis oratio; Bru 275. sophistarum magis distinguenda similitudo videtur; orat 65. ut contentus est quidam tenendus ex distinctis sonis; rep II 69. verba ambigua distinximus; orat 102. quia nulla nota verum (visum) distinguebatur a falso; Ac II 84. quibus (signis) voluntas a simulatione distingui posset; A VIII 9, 2. incidit has (voces) et distinxit in partes; rep III 3.

disto, entfemt sein, sich unterscheiden: a quo genere ne illud quidem plurimum distat; de or II 263. quid tam distans quam a severitate comitas? orat 34. multum inter se distant istae facultates longeque sunt diversae atque seiunctae; de or I 215. tam distantibus in locis; Phil II 67. quantum (luna) alio intervallo distet a sole; div II 91.

distorqueo, verdrehen, verzerren, part. verwaschen: demonstravi digito pictum Gallum distortum; de or II 266. nec ullum (genus enuntiandi) distortius quam hoc; fat 16. solos sapientes esse, si distortissimi sint, formosos; Muren 61.

distortio, Verdrehung, Verzerrung: I. ex quo pravitas membrorum, distortio, deformitas; Tusc IV 29. — II. in quibus si peccetur distortione et depravatione quadam; fin V 35.

distraectio, Trennung, Absonderung: I. nulla est societas nobis cum tyrannis, et potius summa distraectio est; of III 32. — II. distraectione humanorum animorum discerpi deum; nat I 22.

distraho, auseinanderziehen, losreißen, trennen, auflösen, zerstören: qui non idem consilium, quod tu, secuti sunt, eos video in duo genera esse distractos; ep IV 7, 3. in quo considerando saepe animi in contrarias sententias distrahuntur; of I 9. distraharum controversiarum causa; Caecin 6. careo familiarissimis multis, quos aut mors eripuit nobis aut distraxit fuga; ep IV 13, 2. ut eius

(oratoris) industriam in plura studia distrahere nolim; de or I 250. quae sententia omnem societatem distrahit civitatis; of III 28. nobis ne si cupiamus quidem distrahere voces conceditur; orat 152.

distribuo, einteilen, verteilen, verbreiten: sin haec partibus distributa sunt; de or I 109. me ita distribuisse initio causam in crimen et in audaciam; Sex Rosc 122. a corde in totum corpus (cibus) distribuitur per venas; nat II 137. sane commode Pompeius distribuit binos (gladiatores) singulis patribus familiarum; A VII 14, 2. quadragena milia nummum in singulos iudices distributa; Cluent 74. quae (oratio) cum sit in ius religionis et in ius rei publicae distributa; dom 32. pecunias, quas civitatibus distribuere debeat; Ver III 171. in tres partes distributa sapientia est; Ac II 116.

distribute, in logischer Ordnung: se neque distincte neque distribute scribere; Tusc II 7. sin distributius tractare qui volet; inv II 177.

distributio, Einteilung, Verteilung: I. caeli distributio docet . . .; div II 45. haec eadem erit quadripartita distributio totius accusationis meae; Ver I 34. distributio; de or III 203. — II. quod contingit animalibus sensuum distributione; fin V 33.

distingo, in Anspruch nehmen, beschäftigen: orbis terrae procuracione ac summi imperii gubernatione districtus || destr. ||; de or III 131. nunquam me a causis et iudiciis districtiorem fuisse; Q fr II 15, 1. quam diu Crassi fuit ambitionis abore vita districta || destr. || de or III 7.

disturbatio, Zerstörung: in Corinthi disturbance; of III 46.

disturbo, zerstören, zerstören: quibus inspectantibus domus mea disturbaretur; dom 113. solet vi iudicium disturbare; Sest 135. cum parietes disturbabas; par 28. disturbata porticus Catuli; A IV 3, 2. disturbat vitae societatem; Sex Rosc 111.

dithyrambicus, dithyrambisch: poematis melici etiam ac dithyrambici suum cuiusque (genus) est; opt gen 1.

dithyrambus, Dithyrambus: inde ille licentior et divitior fluxit dithyrambus, cuius membra et pedes, ut ait idem (Theophrastus), sunt in omni locupletiori oratione diffusa; de or III 185.

diu, lange: quae, etiamsi primo aspectu nos ceperunt, diutius non delectant; de or III 98. nisi diu multumque scriptitarit; de or I 152. quod te diutissime torsit; Piso 90. — II. si (eorum utrumvis) aequae diu sit in corpore; fin I 56. ut non aliquando condemnatum esse Oppianicum, sed aliquam diu incolorem fuisse miremini; Cluent 25. de quo iam nimium etiam diu disputo; Ac II 59. quae (Graecia) cum eloquentiae studio sit incensa iam diuque excellat in ea; Bru 26. cur iam oracla Delphis non eduntur, non modo nostra aetate, sed iam diu? div II 117. nimium: f. etiam. nemo parum diu vixit, qui . . .; Tusc I 109. quam diu etiam furor iste tuus nos eludet? Catil I 1. qui (motus) quam diu remanet in nobis, tam diu sensus et vita remanet; nat II 23. Erucius posset ea quamvis diu dicere; Sex Rosc 91. haec satis diu multumque defleta sunt; Phil XIII 10. corpus gaudere tam diu, dum praesentem sentiret voluptatem; Tusc V 96. f. quam.

divarico, aufstrecken: in ea (statua) Sopatrum divaricari ac deligari iubet; Ver IV 86.

divello, trennen, zerreißen, losreißen: nec me ab iis unquam ulla fortuna divellet; Sest 146. amicitiam a voluptate non posse divelli; fin II 82. consensus ordinum est divulsus; har resp 60.

divendo, verkaufen: vectigalia divendit; Phil VII 15.

diverse, verschieden: inconstans est, quod ab eodem de eadem re diverse dicitur; inv I 93.

divers — f. **devers** —

diversus, verschieden, entgegengesetzt: illud

diversum esse genere, natura, vi, magnitudine, tempore, loco, persona, opinione; inv II 151. (I 82.) duos (cingulos) maxime inter se diversos; rep VI 21. ex illius (Socratis) variis et diversis et in omnem partem diffusis disputationibus; de or III 61. cum tam diversa sint genera causarum; inv I 20. confluxerunt in hanc urbem multi ex diversis locis; Bru 258. duo maria maxime navigationi diversa; agr II 87.

divertium f. **divortium**.
diverto f. **deverto**.

dives, reich: A. sine ex pauperrimo dives factus; Vatin 29. divitissimum (Midam) fore praedictum est; div I 78. quo modo Stoici dicunt, omnes esse divites, qui caelo et terra frui possint; ep VII 16. 3. animus hominis dives, non arca; par 44. inde ille licentior et divitior fluxit dithyrambus; de or III 185. solos sapientes esse, si mendicissimi (sint), divites; Muren 61. — B. vetus est de scurra multo facilius divitem quam patrem familias fieri posse; Quinct 55.

divexo, mißhandeln: agros divexat civium optimorum; Phil XIII 21. per tot annos re publica divexata || dev. ||; ep X 3, 3.

divido, trennen, teilen, scheiden, einteilen, verteilen: I. vitiosum est in dividendo partem in genere numerare; fin II 26. — II. Graecus primo distinguere et dividere, illa quem ad modum dicerentur; Piso 69. — III. quae in confirmationem et in reprehensionem dividuntur; part or 33. agrum Campanum tu compransoribus tuis dividebas; Phil II 101. dividere causam aut proponere; de or II 80. genus universum in species certas partiatur ac dividet; orat 117. mons divisus aquarum divertiis || divortiis ||; ep II 10, 2. in quos (locos) honesti naturam vimque divisimus; of I 18. cuius legati dividere tuis operis nummos solebant; har resp 28. quae (praecepta) in singula causarum dividuntur genera; inv I 34. quoniam quattuor in partes totam quaestionem divisisti; nat III 20. (Hortensius) rem dividebat acute; Bru 303. seniores a iunioribus divisit; rep II 39. vim: f. naturam. urbem se divisurum esse; Phil IV 10.

dividuus, teilbar: id (materiae genus deus) interiecit inter individuum atque id, quod dividuum esset in corpore; Tim 21. mortale omne animal et dissolubile et dividuum sit necesse est; nat III 29.

divinatio, Ahnung, Eingebung, Weissagung, Bestimmung des Anflügers: I. 1. quae (divinatio) est earum rerum, quae fortuitae putantur, praedictio atque praesensio; div I 9. ut et, si divinatio sit, di sint et, si di sint, sit divinatio; div I 10. apud Catonem erat divinatio in Gabinium futura inter Memmiam et Ti. Neronem; Q fr III 2, 1. cui divinationi hoc plus confidimus, quod ea nos nihil in his tam obscuris rebus unquam omnino fefellit; ep VI 6, 4. — 2. iam ista divinatio est; qua si uti licet, vide, ne . . .; Cluent 97. — II. 1. Chrysippus divinationem definit his verbis: vim cognoscentem et videntem et explicantem signa, quae a dis hominibus portendantur; div II 130. sequitur *μαντική* vestra, quae Latine divinatio dicitur; nat I 55. hic (Epicurus) circumfusione quadam deos tollens recte non dubitat divinationem tollere; div II 40. — 2. confido: f. I, 1. fallit. — 3. ut or: f. I, 2. — III, 1. quoniam constitui apud te auctoritate augurii et divinationis meae; ep VI 6, 7. quod difficile dictu videtur, quae cuiusque divinationis ratio, quae causa sit; div I 85. quod esse clara et perspicua divinationis genera iudico; div I 10. ratio: f. causa. — 2. quos (libros) de divinatione edidi; fat 1. — IV. quod tamen ipsum nescio quia permotus animi divinatione non despero; ep III 13, 2.

divine, durch göttliche Eingebung, vortrefflich: qui potuit divinius utilitates complecti maritimas

Romulus? rep II 10. non modo plura, sed etiam pauciora divine praesensa et praedicta reperiri; div I 124.

divinitas, Göttlichkeit, göttliches Wesen, göttliche Weisheit: I. unde esset illa tanta tua in causis divinitas; de or II 362. — II, 1. (Cleanthes) divinitatem omnem tribuit astris; nat I 37. — 2. quod alterum divinitatis mihi cuiusdam videtur, alterum humanitatis; de or II 86. — 3. non me de perfecti oratoris divinitate quadam loqui; de or II 298. — III. siquidem Theophrastus divinitate loquendi nomen invenit; orat 62.

divinitus, durch göttliche Fügung, Eingebung, vorahnend, herrlich: si id divinitus accidisse potuerit videri; part or 82. multa divinitus a tribus illis consularibus Cotta deplorata et commemorata narrabat; de or I 26. ut id ipsum, quod erat hominis proprium, non partum per nos, sed divinitus ad nos delatum videretur; de or I 202. deploro: f. commemoro. quae philosophi divinitus ferunt esse dicta; de or I 28. quae (sortes) ductae ut in rem apte cadant, fieri credo posse divinitus; div I 34. si Plato de rebus ab civilibus controversiis remotissimis divinitus est locutus; de or I 49. in hominibus de me divinitus meritis; sen 30.

divino, ahnen, erraten, voraussehen, in die Zukunft schauen, weissagen: I, 1. in optima quae re publica plurimum auspicia et reliqua divinandis genera valuisse; div I 95. primum mihi videtur a deo, deinde a fato, deinde a natura vis omnis divinandis ratioque repetenda; div I 125. — 2. quod is, qui divinat, praedicit, id vero futurum est; div II 20. in Persis augurantur et divinant magi; div I 90. — II. etsi, quem exitum acies habitura sit, divinare nemo potest; ep VI 3, 2. — III. non equidem hoc divinavi; A XVI 8, 2. neque ego, ea, quae facta sunt, fore cum dicebam, divinabam futura; ep VI 1, 5.

divinus, die Götter betreffend, göttlich, herrlich, erhaben, gottbegeistert, weissagend, Wahrsager, Seher: A. quem (Platonem Panaetius) omnibus locis divinum appellat; Tusc I 79. (Cleanthes) nihil ratione censet esse divinius; nat I 37. ut illud nescio quid non fortuitum, sed divinum videretur; ep VII 5, 2. vgl. B, b. o divina senatus admurmuratio! Ver V 41. divinus animus mortale nihil habuit; Scour 50. eum quasi divino consilio isti negotio praepositum esse; ep XIII 4, 4. rationem, consilium, prudentiam qui non divina cura perfecta esse perspicit; nat II 147. furore divino incitatus animus; div II 100. vir divina et incredibili fide; Milo 91. bene meriti de rebus communibus ut genere etiam putarentur, non solum ingenio esse divino; rep II 4. Ser. Galbam memoria teneo divinum hominem in dicendo; de or I 40. ingenium: f. genus. iura divina atque humana; Sex Rose 37. (stellae) divinis animatae mentibus; rep VI 15. ut de tuis divinis in rem publicam meritis sileretur; ep XI 6, 2. omnem vim mundi natura divina contineri (necesse est); nat II 30. qui nullam vim esse ducit numenve divinum; Milo 83. quas (res) divina providentia dicimus constitutas; nat II 98. nemo cunctam intuens terram de divina ratione dubitaret; nat II 99. nondum divinae religionis, non humani officii ratio colebatur; inv I 2. contra omnes divinas atque humanas religiones; Ver V 34. patera, qua mulieres ad res divinas uterentur; Ver IV 46. tu omnium divinarum humanarumque rerum nomina, genera, officia, causas aperuisti; Ac I 9. senatus frequens divinus fuit in supplicatione Gabinio deneganda; Q fr II 6, 1. divina haec fere sunt testimonia; Top 77. sequar divinum illum virum; leg III 1. incredibilis ac divina virtus; Phil X 11. qui (Strato) omnem vim divinam in natura sitam esse censet; nat I 35. f. numen. — B, a, I. cum plurimis de rebus divini isti menti-

antur; nat III 14. — II. ad sapientes haec, non ad divinos referri solent; div II 11. — **b.** I. inesse in animis hominum divina quaedam; Tusc I 56. — II. cum a sensibus profecti (philosophi) maiora quaedam et diviniora vidissent; fin IV 42.

divisio, Teilung, Verteilung, Einteilung: I. quadripartita fuit divisio tua; nat III 6. non honestum verbum est „divisio“? at inest obscenum, cui respondet „intercapedo“; ep IX 22, 4. — II. 1. divisio (sic quaeritur) et eodem pacto partitio [sic]: triane genera bonorum sint; Top 83. — 2. si qua in re discrepavit || discrepuit || ab Antonii divisione nostra partitio; de or III 119. de agri Campani divisione disputet; agr II 78. illa neque habent suum locum ullum in divisione partium neque . . .; de or II 50. ut intellegatur, quid velimus inter partitionem et divisionem interesse; Top 34. in divisione formae (sunt), quas Graeci *εἰδη* vocant, nostri „species“ appellant; Top 30. — III. divisionum definitio formas omnes complectitur, quae sub eo genere sunt, quod definitur; Top 28. — IV. non est vitiosum in re infinita praetermittere aliquid. quod idem in divisione vitiosum est; Top 33.

divisor, Verteiler, Geldverteiler: I. alterum (senatus consultum), cuius domi diviores habitarent, adversus rem publicam; A I 16, 12. — II. 1. consul domi diviores habere (dicitur); A I 16, 12. diviores omnium tribuum noctu ad istum vocatos; Ver pr 22. — 2. quod HS ccc divisoribus, ut praetor renuntiarere, dedisti; Ver IV 45. — III. in furis atque divisoris disciplina educatus; Ver III 161.

divitiae, Reichtum: I. divitiae (oportuna sunt), ut utare, opes, ut colare; Lael 22. — II. nihil est tam angusti animi quam amare divitias; of I 68. multi divitias despiciunt; Lael 86. expetuntur divitiae cum ad usus vitae necessarios, tum ad perfrundas voluptates; of I 25. ego ipse, quem tu per iocum (sic enim accipio) „divitias orationis“ habere dicis; de or I 161. — III. divitiarum est fructus in copia; par 47. — IV. ut Sullanos possessores divitiis augeatis; agr II 69. quod si adsequor, supero Crassum divitiis; A I 4, 3.

divortium (divertium), Scheidung, Wasser-scheide, Scheidung: I. si indicaretur certis quibusdam verbis, non novis nuptiis fieri cum superiore divortium; de or I 183. haec, ut ex Apennino fluminum, sic ex communi sapientiae || sapientium || iugo sunt doctrinarum facta divortia; de or III 69. divortium Muciae vehementer probatur; A I 12, 3. — II. 1. mons divinus aquarum divertii || divertii ||; ep II 10, 2. — 2. qui (Amanus) Syriam a Cilicia in aquarum divertio || divertio || dividit; A V 20, 3.

diurnus, bei Tage, einen Tag dauernd: nocturnum furem quoquo modo, diurnum autem, si se telo defenderet, interfici impune; Milo 9. tantos labores diurnos nocturnosque; Cato 82. „luctum lacrimis finire diurnis“; Tusc III 65. possunt cuiquam esse utiles diurni et nocturni metus? of III 84. cum alicuius annui, menstrui, diurni nocturnive spatii certa significatione; inv I 39. ut tota tempora diurna in iis (devorsoriis) possim consumere; A XI 5, 2.

dius f. **fidius**.

diutinus, lange dauernd: tantus ardor animos hominum occupavit odio diutinae servitutis; ep XI 8, 2.

diuturnitas, lange Dauer, Länge der Zeit: I. quod adlatura est ipsa diuturnitas, quae maximos luctus vetustate tollit; ep V 16, 5. posteaquam diuturnitas pacis otium confirmavit; de or I 14. tollit; f. adfert. — II. ut eius (doloris) diuturnitatem adlevatio consoletur; fin I 40. — III. nihil est tam ad diuturnitatem memoriae stabile, quam id, in quo aliquid offenderis; de or I 129. — IV. malus est custos diuturnitatis metus; of II 23. — V. nec

confirmaretur (opinio) diuturnitate temporis; nat II 5. nec (aetas) subito frangitur, sed diuturnitate extinguitur; Cato 38.

diuturnus, lange dauernd, langjährig, lange bestehend: neque hoc, quod agitur, videtur diuturnum esse posse; A XI 3, 3. ut diuturniora bona brevioribus (anteponantur); Top 69. ut quam maxime permaneant diuturna corpora; Tusc I 108. (orationem) non posse in delectatione esse diuturna; de or III 100. a diuturnis dissensionibus conquiescamus; har resp 46. infirmus ex gravi diuturnoque morbo; Phil VIII 5. valet in fulguribus observatio diuturna; div II 42. quaesturae diuturnum tempus; Ac II 2. hominem emersum subito ex diuturnis tenebris lustrorum; Sest 20. quas (res) diuturnus usus ita notavit; nat II 166.

divulgo, verbreiten, bekannt machen, veröffentlichen, preisgeben: I. visum est occultius agendum neque ullo modo divulgandum de te iam esse perfectum; ep VI 12, 3. — II. hunc librum, etiamsi minus nostra commendatione, tuo tamen nomine divulgari necesse est; orat 112. qui (Hermodorus) Platonis libros solitus est divulgare; A XIII 21, a, 1 (4). adipiscendi magistratus levissimi et divulgatissimi festinatio; ep X 26, 2. hanc rem sermonibus divulgari voluerunt; Font 20. cuius primum tempus aetatis palam fuisset ad omnium libidines divulgatum; sen 11.

divus (divom f. B, a, III), göttlich, Gott, neutr. freier Himmel: A. est ergo flamen divo Iulio M. Antonius? Phil II 110. — B, a, I. de divis, neque ut sint neque ut non sint, habeo dicere; nat I 63. — II. 1. „divos eos, qui caelestes semper habiti, colunt“; leg II 19. — 2. dico de: f. I. huic praestantissimae rei nomen nostri a divis, Graeci a furore duxerunt; div I 1. — III. „divom simulacra peremit fulminis ardore“; div I 19. — **b.** (signa) in silva disposita sub divo; Ver I 51.

do (duint f. III. mentem), geben, hingeben, widmen, übergeben, übertragen, zuschreiben, anrechnen, liefern, zahlen, zugeben, einräumen, gewähren, gestatten, bestimmen, anführen, nennen, ernennen, darstellen, zeigen, verursachen, erregen: I. **absolut**: qui tamen de cohorte sua dare non solebat; Ver II 34. in cellam cum cupiant gratis dare; Ver III 228. se a me quodam modo dare; A V 21, 11. pater dat filiae, de suis bonis ita dat, ut ab iure non abeat; Ver I 144.

II. **mit Ergänzung**: 1. si tibi fortuna non dedit, ut patre certo nascere; Sex Rosc 46. f. III. alqd; ep VI 8, 1. — 2. illi non dabunt fortasse vitam beatam habere, in quo possit iure gloriari; fin IV 51.

III. **mit einfachem Object**: qui (Q. Scaevola) quamquam nemini se ad docendum dabat; Bru 306. se in conspectum nautis paulisper dedit; Ver V 86. provinciae se ac rei militari dedit; har resp 42. quos in custodiam dederat; Phil III 10. da te homini; complectetur; ep II 8, 2. velim des te ad lenitatem; ep XIII 1, 4. in viam quod te des hoc tempore, nihil est; ep XIV 12. quod sibi ille dederat, quicum disputabat; in I 53. quod tibi omnes dant; de or II 125. fac id te dedisse mihi, quod non ademisti; Phil II 60. dabit hoc Zenoni Polemo; fin IV 51. tantum (vir bonus) dabit amicitiae, ut veram amici causam esse malit; of III 43. mihi hoc dederunt; ut esses in Sicilia, quoad velles; ep VI 8, 1. f. facinus, liberos. iis colonis agros || agrum || dari iubet; agr II 75. cum tibi sive deus sive mater, ut ita dicam, rerum omnium natura dederit animum; par 14. unum da mihi ex illis aratoribus; Ver III 180. nisi forte haec illi (Caesari) tum arma dedimus, ut nunc cum bene parato pugnaremus; A VII 6, 2. die HS ccccioo dedisse, qui assem nullum dedit; Q Rosc 49. se dedisse beneficium, non accepisse; ep VI 19 2. f. testimonium. esse stultitiam ab iis porrigen-

tibus et dantibus (bona) nolle sumere; nat III 84. danda cervicis erant crudelitati nefariae; Phil V 42. civitas non iam singillatim, sed provinciis totis dabatur; Phil II 92. consilium fidele deliberanti dare; of I 52. nec consulto alteri damnum dari sine dolo malo potest; Tul 34. sese decumas ei, quem ad modum deberent, daturus; Ver III 68. Tulliola tibi diem dat; A I 10, 6. te existimo cum populis, tum etiam singulis hodierno sermone leges vivendi et disciplinam daturum; leg I 57. dedit illi dolorem; A VII 13, 1. equites, frumentum, pecuniam dare coacti sunt; Font 26. tibi exercitum patria pro se dedit; Phil XIII 14. iidem etiam di fraudem dederunt, facinus ceteraque; nat III 75. ut ad te scribendi meo arbitrato facultas nulla detur; ep XII 30, 1. fidem hosti datam fallere; of I 39. fraudem: f. facinus. frumentum eos in cellam dare; Ver III 226. f. equites. dedit divinis duo genera motus; Tim 36. ut in ipsa petitione gladiatores audeas dare; Vatn 37. C. Caesari imperium extraordinarium dedit; Phil XI 20. tu ad me velim proximis litteris, ut se initia dederint, perscribas; A III 23, 5. quod indices ex lege Rupilia dati non erant; Ver II 42. ut in haec verba iudicium dent; Tul 41. f. recuperatores. omnibus bonis firmisque populis leges damus; leg II 35. f. disciplinam. quid dulcius hominum generi ab natura datum est quam sui cuique liberi? Quir 2. plebi re, non verbo danda (fuit) libertas; leg III 25. quo ex loco aut quo tempore (litterae) essent datae; ep II 19, 1. quoad aetas M. Caelii dare potuit isti suspicioni locum; Cael 9. quae publice decumanis lucra data sint; Ver III 100. si rationem hominibus di dederunt, malitiam dederunt; nat III 75. utinam tibi istam mentem di immortales duint! Catil I 22. dat hospiti suo cuidam negotium, ut aliquem reperiret; Ver IV 100. ut nummos pro frumento darent; Ver III 191. iam Clitomacho Philo vester operam multos annos dedit; Ac II 17. danda omnino opera est, ut omni generi satis facere possimus; of II 71. quae partes corporis ad naturae necessitatem datae; of I 126. dant (parvi) se ad ludendum; fin V 42. pecuniam: f. equites. nisi rei publicae poenas dederis; Phil XIII 44. ei Verres possessionem hereditatis negat se daturum; Ver I 124. quae (lex) definite potestatem Pompeio civitatem donandi dederat; Balb 32. quaedam praecepta danda sunt; of II 44. praemia legati Allobrogum dedistis amplissima; Catil IV 5. si quies dabitur; A II 20, 2. rationem: f. malitiam. necesse putavit esse et in universam familiam iudicium dare et recuperatores dare, ut . . .; Tul 10. ut, si quid satis dandum erit, „AMPLIUS EO NOMINE NON PETI“ cures, ut satis detur fide mea; ep XIII 28, 2. sententia cum iudicibus daretur; de or I 232. HS: f. assem. multa iam mihi dare signa puerum et pudoris et ingenii; fin III 9. qui supplicium dederit indemnatus; inv II 85. quod datum est temporis nobis; Tusc II 9. quorum dignitati populus Romanus testimonium, non beneficium ambitioni dedit; Planc 50. cum testes ex Sicilia dabo; Ver IV 48. dasne adulescenti veniam? fin V 76. vel verba mihi dari facile patior in hoc; A XV 16.

IV. mit Object und Zusatz: 1. ne sibi crimini daretur eos ab se pecunia liberatos; Ver I 12. te inopia criminum summam laudem Sex. Roscio vitio et culpae dedisse; Sex Rosc 48. quod Q. Metello laudi datum est; Planc 89. si despiciere se dicant ea, iis non modo non laudi, verum etiam vitio dandum puto; of I 71. — 2. consulibus senatus rem publicam defendendam dedit; Phil VIII 15. sin homo amens diripiendam urbem daturus est; ep XIV 14, 1. — 3. mundus hic totus, quod domicilium quamque patriam di nobis communem secum dederunt; rep I 19. dat iste viros optimos recuperatores; Ver III 54.

doceo. lehren, belehren, unterrichten, unterweisen, zeigen, dartun, nachweisen, aufführen: I. 1. a. erat in homine summum vel discendi studium vel docendi; rep II 1. Molonem instituendo docendoque prudentissimum; Bru 316. quoniam docendi causa a gaudio laetitiam distinguimus; Tusc IV 66. — b. „dignitatem docere non habet“. certe, si quasi in ludo; orat 144. docere debitum est, delectare honorarium, permovere necessarium; opt gen 3. — 2. qui (Apollonius) cum mercede doceret; de or I 126. ut modo docui, veri a falso distinctio traditur; fin I 64. hoc nunc magis animum adverte, quod Tyrannio docet apud me; Q fr II 4, 2. — II. 1. doce, quam pecuniam Cluentius dederit; Cluent 124. primum (nostri) docent esse deos, deinde quales sint; nat II 3. — 2. canere ipse (Aristoxenus) doceat; Tusc I 41. — 3. nisi vetustas ea certa esse docuisset; leg II 33. f. 1. ea sumenda docebat; Ac I 36. at sectabantur multi. doce mercede; concedam esse crimen; Muren 70. — III. cum aut docendus is est aut dedocendus; de or II 72. cum causam docuisset; of II 82. civitates quaedam universae more doctae parsimonia delectantur; Tusc V 99. cum Thyesten fabulam docuisset; Bru 78. mihi videris Latine docere philosophiam; fin III 40. — IV. 1. nihil de dividendo ac partiendo (Epicurus) docet; fin I 22. — 2. quae (litterae) me docerent, quid ageres; ep III 6, 5. — 3. haec (philosophia) una nos cum ceteras res omnes, tum docuit, ut nosmet ipsos nosceremus; leg I 58. — 4. docemur auctoritate nutuque legum domitas habere libidines; de or I 194. qui te tanta mercede nihil sapere doceat; Phil II 8. — 5. docuit nos idem, qui cetera, natura effectum esse mundum; nat I 53. — 6. ut ea, quae scimus, alios docere possimus; nat II 148. f. 5. causam Sthenii totam et istius crudelitatem et iniquitatem senatum docent; Ver II 95. res: f. 3.

dochmius. dochmischer Versfuß: dochmius e quinque syllabis, brevi, duabus longis, brevi, longa, ut est hoc: „amicos tenes“, quovis loco aptus est, dum semel ponatur; orat 218.

docilis. gefällig; o medicum suavem meque docilem ad hanc disciplinam! ep VII 20, 3. coërcet beluam, et eam docilem; rep II 67. [et] attentum ut principio faciamus iudicem et docilem; de or II 323.

docilitas. Gefälligkeit: respectu genere humanae docilitatis; Sest 91.

docte. geföhrt, wohl unterrichtet: (Pythagoram) docte et copiose disseruisse quaedam; Tusc V 8. quicum haec familiariter docteque rideam; ep XII 18, 2.

doctor. Lehrer: I. 1. eius (Xenocratis) doctor Plato triplicem finxit animum; Tusc I 20. intellegit: f. II, 1. quae Graeci dicendi artifices et doctores reliquerunt; de or I 23. — 2. iudicem esse me, non doctorem volo; orat 117. — II, 1. hoc doctoris intellegentis est videre, quo . . .; Bru 204. — 2. cum ab iis doctoribus, quibus ille uteretur, erudiremur; de or II 2. — III. cum ad cuiusque naturam institutio doctoris accommodaretur; de or III 35. — IV. ab: f. II, 2.

doctrina. Unterricht, Unterweisung, Geföhrtsehaft, Wissenschaft: I. accessit istuc doctrina non moderata nec mitis, sed paulo asperior et durior; Muren 60. disertis elegans doctrina defuit; orat 13. unam quandam omnium rerum fuisse doctrinam; de or III 140. in his fere rebus omnis istorum artificum doctrina versatur; de or I 145. — II, 1. Pericles primus adhibuit doctrinam; Bru 44. || si || usus doctrinam confirmet; de or III 88. omnem doctrinam harum ingenuarum et humanarum artium uno quodam societatis vinculo contineri; de or III 21. quibus (artibus) liberales doctrinae atque ingenuae continentur; de or III 127. (Aristoteles) ornavit et illustravit doctrinam illam omnem; de or III 141. quod ab aliis rerum, ab aliis verborum doctrina

quaeritur; orat 17. — 2. ut ad eam doctrinam adiungeretur usus frequens; de or I 15. qui in harum artium liberalissimis studiis sint doctrinisque versati; de or I 11. — III. noli prae te ferre vos plane expertes esse doctrinae; nat II 47. — IV. mirus quidam omnium quasi consensus doctrinarum contentusque reperitur; de or III 21. illas omnium doctrinarum inventrices Athenas; de or I 13. multi in exsilio dolorem suum doctrinae studiis levarunt; fin V 53. — V. 1. si essent Graecis doctrinis eruditi; Ac I 4. quae bona sint, fieri meliora posse doctrina; de or I 115. sit modo is, qui dicet aut scribet, institutus liberaliter educatione doctrinaeque puerili; de or III 125. qui natura doctrinaeque longe ad virtutem processissent; fin IV 21. illa sunt non aliqua mihi doctrina tradita, sed in rerum usu causisque tractata; de or I 208. — 2. ingenuit (natura) sine doctrina notitias parvas rerum maximarum; fin V 59.

doctus, unterrichtet, gelehrt, gebildet, flug: A. hoc loco primum videtur insitiva quadam disciplina doctor facta esse civitas; rep II 34. homo doctissimus atque humanissimus; Ver IV 98. et medioeriter doctos magnos in re publica viros et doctissimos homines non nimis in re publica versatos multos commemorare possumus; leg III 14. poeta doctus sapiensque (Simonides) traditur; nat I 60. ut vir doctissimus fecit Plato; leg II 14. j. homo. — B. I. quae nec indocti intellegere possent nec docti legere curarent; Ac I 4. sic omnibus bonis et doctis esse faciendum; Tusc I 73. — II. ita et doctis eloquentia popularis et disertis elegans doctrina defuit; orat 13. — III. qua de re cum sit inter doctissimos summa dissensio; fin I 11. — IV. neque se ab indoctissimis neque a doctissimis legi velle; de or II 25. haec ut et properans et apud doctos et semidoctos ipse percurro; de or II 178.

documentum, Beweis, Beispiel: L. P. Rutilius, qui documentum fuit hominibus nostris virtutis; Rab Post 27. — II. ex quo nimirum documentum nos capere fortuna voluit, quid esset victis extimescendum; Phil XI 5. dederas, quam contemneres populares insanias, documenta maxima; Milo 22.

dodrans, drei Viertel: qui (Q. frater) Argiletani aedificii reliquum dodrantem emit HS DCCXXV; A I 14, 7.

dodrantarius, um drei Viertel ermäßig: quod in tabulis dodrantariis et quadrantariis Fontei officium desiderat; Font 2.

dogma, Lehrsatz: I. ut proverbialia non nulla veriora sint quam vestra dogmata; fin II 105. — II. omnia meminit Siron Epicuri dogmata; Ac II 106.

dolenter, schmerzlich, mit Trauer: si (casus) dicuntur dolenter; de or II 211. cum dolenter ferat; dom 98. qua (miseratione) nos ita dolenter uti solemus, ut . . .; orat 131.

doleo, Schmerz empfinden, schmerzen, trauern, unwillig sein, bedauern: I. 1. a. nec (Epicurus) distinguit a non dolendo voluptatem; Tusc III 47. ratio voluptatis non dolendive particeps; fin II 38. — b. aliud est laborare, aliud dolere; Tusc II 35. cum tertium (sit) nec gaudere nec dolere; Tusc III 47. — 2. nec gaudere quemquam nisi propter corpus nec dolere; fin II 98. nihil dolet nisi pes; Tusc II 44. si aut aegrum corpus est aut dolet; fin V 47. pes: j. alqd. sapiensne non doleat, si (patria) deleta sit? Ac II 135. — II. 1. de Atticae febricula scilicet valde dolui; A XII 1, 2. — 2. id ipsum dolendum esse dicebat, quod in tam crudelem necessitatem incidissemus; Tusc III 60. — 3. dolui pacem repudiari; Marcel 14. interitu talis auguris dignitatem nostri collegii deminutam dolebam; Bru 1. — 4. qui sociorum iniuriis provinciarumque incommodis doleat; Ver III 6. qui dolet rebus alicuius adversis; Tusc III 21. — III. cum

esset praesertim, ut ais tu, summa voluptas nihil dolere; fin II 22. istuc nihil dolere non sine magna mercede contingit immanitatis in animo, stuporis in corpore; Tusc III 12. neque ea non ulciscenda sunt, etiamsi non sunt dolenda; ep XII 23, 1. j. II, 2. quia meum casum luctumque doluerunt; Sest 145. ut nemo unquam unici filii mortem magis doluerit; Phil IX 12. ut meam vicem doleres, cum me derideri videres; A VIII 15, 3.

dolium, Faß: num igitur, qui hoc sentiat, si is potare velit, de dolio sibi hauriendum putet? Bru 288.

dolo, bearbeiten, behauen: neque (Coelius) perpolivit illud opus, sed, sicut potuit, dolavit; de or II 54. quis robur illud dolavit? div II 86.

dolor, Schmerz, Betrübnis, Kränkung, Gram,ummer, Unville, Ärger: I. 1. si cecidit in sapientem animi dolor; Lael 48. qua (oratione) me uti dolor meus coëgit; Sex Rosc 143. maiores esse voluptates et dolores animi quam corporis; fin II 108. cum (Epicurus) hoc ipsum dicit, summum malum esse dolorem; Tusc II 28. nisi iis dolori meus fuisset dolor; ep VII 2, 3. exarsit dolor; Q fr II 3, 2. iniuriae dolor facit me gloriosum; Phil XIV 13. quem naturalis quidam dolor dicentem incendebat; Bru 93. animi voluptates et dolores nasci fatemur e corporis voluptatibus et doloribus; fin I 55. cum remiserant dolores pedum; Bru 130. hic me dolor tangit; Bru 331. — 2. quoniam omne id, quo gaudemus, voluptas est, ut omne, quo offendimur, dolor; fin I 37. — II. 1. (animal) aspernatur dolorem ut malum; fin II 31. augeo commemorando dolorem et facio etiam tibi; A XI 8, 2. minimum dolorem capiet, qui istam non videbit; Cael 33. possumusne nos contemnere dolorem? Tusc II 22. definis tu mihi, non tollis dolorem, cum dicis asperum, contra naturam; Tusc II 30. dedit illi dolorem; A VII 13, 1. facio: j. augeo. nostrum et nostra causa susceptum dolorem modice ferre debemus; Tusc I 111. dolorem ipsum per se esse fugiendum; fin I 31. quia neque lenire videbar oratione neque levare posse dolorem tuum; ep VI 13, 1. levat dolorem communis quasi legis et humanae conditionis recordatio; ep VI 6, 12. j. lenio, sano. mortem aut dolorem metuens; Tusc V 15. maerorem minui, dolorem nec potui nec, si possem, vellem; A XII 28, 2. ceteri dolores mitigantur vetustate; A III 15, 2. cum (Panaetius) ad Q. Tiberonem de dolore patiendo scriberet; fin IV 23. animi dolores (sapiens) percipiet omnibus partibus maiores quam corporis; fin II 108. quae (consolatio) levare dolorem tuum posset, si minus sanare potuisset; ep V 16, 1. suscipere tantos animi dolores; dom 98. j. fero. quis istum dolorem timet? fin II 93. secundus (liber est) de tolerando dolore; div II 2. tollo: j. definio. — 2. cogitatio diuturna nihil esse in re mali dolori medetur, non ipsa diuturnitas; Tusc III 74. non posse me tanto dolori resistere; A XI 15, 2. sum: j. I, 1. est; ep VII 2, 3. — 3. summam voluptatem esse dolore carere; Tusc III 47. quo dolore esse debeo? A IV 6, 2. (di) dolore vacat; nat I 114. — 4. quae Theophrastus de fortuna, de dolore, de cruciatu corporis dixit; fin V 77. nascor e: j. I, 1. nascuntur. quoniam miseriam omnem in dolore (ponitis); fin II 86. si in his (doloribus) est summum malum; Tusc II 16. — III. 1. quia dolori non voluptas contraria est, sed doloris privatio; fin II 28. — 2. quodsi vita doloribus referta maxime fugienda est; fin I 41. — 3. mihi exire domo mea ad privatum dolorem fuit luctuosum; har resp 49. animi adfectio in labore ac dolore patiens; Tusc V 41. — IV. 1. brevitatis: j. magnitudo. in qua (fortitudine) est mortis dolorisque magna contemptio; rep V 9. cuius (doloris) magnitudinem brevitate consolatur, longinquitatem levitate; Tusc V 88. nulla admiscetur opinio

officiosi doloris; Tusc III 70. ut haec patientia dolorum in omni genere se aequabilem praebet; Tusc II 65. consuetudo laborum perpersionem dolorum efficit faciliorem; Tusc II 35. privatio: f. III 1. ne cum sensu doloris aliquo spiritus auferatur; Ver V 118. qui vacuitatem doloris finem bonorum esse voluerunt; fin III 2. — 2. sive hanc aberrationem a dolore delegerim, quae . . ; A XII 38, a, 1 (38, 3). ego tantam vim non tribuo sapientiae contra dolorem; Tusc II 18. — V, 1. cum (sapiens) summis doloribus conficiatur; fin V 80. illa suspicio intolerabili dolore cruciat; Tusc I 111. alii dolore moventur, alii cupiditate; fin V 29. quamquam (L. Caesar) erat oppressus totius corporis doloribus; ep IX 14, 3. qui bona voluptate terminaverit, mala dolore; of III 117. — 2. ne omnia cum dolore agere videamur; Ver II 52. ea ex animi mei sensu ac dolore pronuntio; Sex Rosc 129. quem (librum) in medio maerore et dolore conscripsimus; Tusc IV 63. non possum prae fletu et dolore diutius in hoc loco commorari; A XI 7, 6. quae videre sine summo animi dolore non poterat; Cluent 16.

dolose, betrügerisch: cum dicitur INTER BONOS BENE AGERE, quicquam agi dolose aut malitiose potest? of III 61.

dolosus, arglistig: Ptolemaeus dolosis consiliiis Romam venit; Rab Post 4.

dolus, List, Arglist, Täuschung, Betrug: I, 1. in vi dolus malus inest; Tul 29. — 2. si dolus malus est, cum aliud agitur, aliud simulatur; Top. 40. — II. dolus malus in simulatione, ut ait Aquilius, continetur; of III 61. iste dolus malus legibus erat vindicatus; of III 61. — III, 1. quas (res) eum dolo malo mancipio accepisse de Vario diceret; A I 1, 3. — 2. id sine dolo malo factum indicabitur; Tul 32.

domesticus, zum Hause, zur Familie gehörig, häuslich, eigen, einheimisch, innerlich, Hausgenosse: A. de Ocella cepi consilium domesticum; A XVI 12. qua consuetudine domestica sit; inv I 35. nisi (orator) domesticis se instruxerit copiis; de or II 38. quae non ad domesticam tuam difficultatem ac turpitudinem, sed ad summam rem publicam pertinent; Catil I 14. quamquam domesticis te finibus tenes; A VII 12, 6. sunt domesticae fortitudines non inferiorum militaribus; of I 78. impetus domesticorum hostium; Catil III 28. in imperiis domesticis; inv II 140. ut ego urbem a domesticis insidiis et ab intestino scelere (defenderem); ep V 2, 1. neque rebus externis magis laudandis quam institutis domesticis; Phil II 69. maximis rebus forensibus nostris [et externis] inclusae et domesticae litterae respondebunt; orat 148. malum civile ac domesticum; Catil IV 15. quo more domestico vivat; inv II 29. commisi, ut mea vox in domesticis periculis potissimum occideret; Q fr I 3, 2. religionem domesticam requirebant; Ver IV 93. unde hoc sit tam insolens domesticarum rerum fastidium; fin I 10. quae est domestica sede iucundior? ep IV 8, 2. turpitude: f. difficultas. est condicio melior externae victoriae quam domesticae; Calit IV 22. facile patior non esse nos transmarinis nec importatis artibus eruditos, sed genuinis domesticisque virtutibus; rep II 29. — B, a. in rebus ab intus ac domesticis Pompei clam exulceratis; ep I 1, 4. — b. et domestica feremus et publica; ep V 13, 4.

domicilium, Wohnung, Wohnort: I. cui verbo („fideliter“) domicilium est proprium in officio, migrationes in alienum multae; ep XVI 17, 1. domicilium tantum in illa urbe remanet studiorum; de or III 43. — II, 1. qui suorum improbissimorum sermonum domicilium in auribus eius conlocarant; Piso 76. nos domicilia sedesque populi Romani defendimus; Phil VIII 8. qui hoc universum rei publicae domicilium delere conati sunt; Catil IV 12. nulla alia in civitate ullum domicilium libertas habet; rep. I 47.

— 2. coloni Capuae in domicilio superbiae conlocati; agr II 97. Atheniensium plus interfuit firma tecta in domiciliis habere; Bru 257. posse animos in caelum quasi in domicilium suum pervenire; Tusc I 24. — III. in hoc domicilio imperii et gloriae; de or I 105.

domina, Herrin, Gebieterin: I. haec una virtus omnium est domina et regina virtutum; of III 28. — II. cum servi ad dominam rem detulissent; Cael 62.

dominatio, Herrschaft, Alleinherrschaft: I. sine potentia mea, si dominatio movet; Sulla 25. — II, 1. tulit haec civitas regiam istam vestram dominationem in iudiciis; Ver V 175. dominatio quaesita ab utroque est; A VIII 11, 2. — 2. et a regum et a patrum dominatione solere in libertatem rem populi vindicari; rep I 48. — III. animi morbi sunt cupiditates immensae gloriae, dominationis; fin I 59. te socium fore dominationis Antonii; Phil VIII 12.

dominator, Beherrscher: illum et Iovem et dominatorem rerum (invocant); nat II 4.

dominatrix, Beherrscherin: caeca ac temeraria dominatrix animi cupiditas ad se explendam viribus corporis abutebatur; inv I 2.

dominatus, Herrschaft, Beherrschung, Alleinherrschaft: I. terrenorum commodorum omnis est in homine dominatus; nat II 152. — II, 1. fit in dominatu servitus, in servitute dominatus; Deiot 30. — iudex quantum habet dominatum! par 40. — 2. dominatu regio re publica liberata; Tusc IV 1. — qui locus hoc dominatu vacat? ep IV 8, 2. — 3. in superbissimo dominatu fuit; Rab. Post 39. — III, 1. cum dominatu unius omnia tenerentur; of II 2. — 2. in: f. II, 1. facio.

dominium, Besitz: huius argento dominia vestra ornari; Ver III 9.

dominor, herrschen, den Herrn spielen: sese in iudiciis diutius dominari non posse; div Caec 24. quod in hoc oratore dominabitur || acutae crebraeque sententiae in hoc oratore dominabuntur ||; orat 79. dominans ille in nobis deus; Tusc I 74. quae dominatur in civitate potentia; Caecin 71. si (senectus) usque ad ultimum spiritum dominatur in suos; Cato 38. sententiae: f. alqd. voluptate dominante; fin II 117.

dominus, Herr, Gebieter, Hausherr, Eigentümer, Befiger, Veranstaalter: I, 1. cum ipse epuli dominus, Q Arrius, albus esset; Vatin 31. domini servos ita fatigant, ut . . ; rep III 37. dominus funeris (ut) utatur accenso atque lictoribus; leg II 61. — 2. qui rei dominus futurus est; de or II 72. si senatus dominus sit publici consilii; leg III 28. — II, 1. nec domo dominus, sed domino domus honestanda est; of I 139. nobis dominum cur imponebat? Phil XIII 17. — 2. ut hoc populorum intersit, utrum comi domino an aspero serviant; rep I 50. domus erat non domino magis ornamento quam civitati; Ver IV 5. — III. semper boni adsidueque domini referta cella vinaria, olearia, etiam penaria est; Cato 56. illam (ancillam) domini iussu dixisse; de or II 276. — qui se populi Romani victoris dominique omnium gentium patronum dicere auderet; Phil VI 12. is qui domini voluntate census sit; de or I 183. — VI. honestari: f. II, 1. honesto.

domitor, Bändiger, Bezwinger: I. ut domitores equorum non verba solum adhibent ad domandum; fr F V 85. Miltiadem, victorem domitoremque Persarum vitam in civium vinclis profudisse; rep I 5. — II. ut odisset domitorem armorum suorum; Milo 35.

domitus, Zähmung: efficitur etiam domitu nostro quadripedum vectones; nat II 151.

domo, zähmen, bändigen, bezwingen: ut utamur (beluis) domitis et condocefactis; nat II 161. domitis iam gentibus finitimis; prov 5. docemur domitas habere libidines, coercere omnes cupiditates; de or I 194.

domus (domui: f. V, 2, b. domu: f. II, 1. expilo. V, 2, f), Haus, Wohnung, Hauswesen, Familie, Heimat: I, 1. cum me domus eadem accepisset, quae proximo anno maerens receperat et defenderat; Sest 131. quid est sanctius, quid omni religione munitius quam domus unius cuiusque civium? Ver IV 109. cuius domus cunctae Graeciae patuit; Bru 32. f. II, 1. claudo. recipit: f. accipit. domus te nostra tota salutatur; A IV 12. tota domus vacat superior; A XII 10. — 2. quae (domus nostra) non ea est, quam parietes nostri cingunt, sed mundus hic totus; rep I 19. — II, 1. se publicis operis disturbaturum publice ex senatus sententia aedificatam domum; Phil I 12. cingo. f. I, 2. mea domus tibi patet, mihi clausa est; Sex Rosc 145. cum bene completa domus est tempore matutino; A I 18, 1. si (Cicero) domum conduceret; A XII 32, 3 (2). cum meam domum cum Flacci domo coniungebat; dom 102. cum deploraret domum incensam, eversam; Sest 121. disturbo: f. aedifico. everto: f. deploro. domu || domo || sua tota expilata; Ver V 128. domum meam maioribus praesidiis munivi atque firmavi; Catil I 10. nec domo dominus, sed domino domus honestanda est; of I 139. incendio: f. deploro. domum meam iudicio pontificum religione liberatam videri; har resp 13. munio: f. firmo. domus est oppugnata ferro; Sest 85. Italiam ornare quam domum suam (L. Mummius) maluit; of II 76. sibi relinquendas domos ac sedes suas esse; Ver II 157. — 2. coniungo cum: f. I. coniungo. a domo tua Chelidonem excludere noluit; Ver V 38. (con-sobrini, sobrini) in alias domos tamquam in colonias exeunt; of I 54. inesse aliquem non solum habitatorem in hac caelesti ac divina domo, sed etiam rectorem; nat II 90. Antiocho id magis licuerit, remigrare in domum veterem e nova quam nobis in novam e veterem? Ac I 13. — III. fuit proprium populi Romani longe a domo bellare; imp Pomp 32. — IV. concursus fiunt ex agris, ex vicis, ex domibus omnibus; A V 16, 3. ponite ante oculos irruptionem armatorum in Trebonii domum; Phil XI 7. — V, 1. honestari: f. II, 1. honesto. domo me tenui; dom 6. 2. a. alter ille horridus (consul) consulto se domi continebat; Sest 26. huius domi inter quasilla pendebatur aurum; Phil III 10. nonne mavis sine periculo tuae domi esse quam cum periculo alienae? ep IV 7, 4. cuius domi (haec) nascuntur; ep IX 3, 2. P. Clodium cum veste muliebri deprehensum domi C. Caesaris; A I 12, 3. domi || domui || vestrae estis et eritis omnes boni; A VIII 2, 3. f. 3. extra. — b. qualis animus in corpore sit tamquam alienae domui; Tusc I 51. esse domui suae cum uxore; of III 99. f. a. A VIII 2, 3. — c. quia domum properant; A XIII 26, 2. cum ad me domum venisses; ep XIII 7, 1. domum meam ventitatas; Phil II 3. Rhodiorum classi propinquum reditum ac domum itionem dari; div I 68. — d. cum omnes fere domos omnium concursit; Muren 44. — e. exeuntem illum domo; Tusc III 31. quas (artes) cum domo haurire non posses; Bru 332. — f. quotiens te pater eius domu sua eiecit; Phil II 45. — 3. ex qua domo recitatur vobis auctoritas; Cael 55. hominem domi splendidum, gratiosum etiam extra domum; Q fr II 12, 3. in domo clari hominis adhibenda est cura laxitatis; of I 139.

donatio, Schenkung: I, 1. ut ea donatio fieret in theatro; opt gen 19. — qui umquam tenuissime in donationem histrionum aestimavit; Ver IV 35. — II. post hanc civitatis donationem; Balb 48.

donec, bis: donec vicinum eius modi nactus est; Tul 14. illud in eadem causa est, a quo abesse velis, donec evaseris; fin IV 65.

dono, schenken, verleihen, beschenken: ut (Demosthenes) corona aurea donaretur eaque donatio

fieret in theatro; opt gen 19. quod eum Pompeius civitate donavit; Balb 7. (haec) inseri et donari ab arte non possunt; de or I 114. consulibus aerarium, provinciae, legiones, imperia donabantur; sen 18. mihi populus non unius diei gratulationem, sed aeternitatem immortalitatemque donavit; Piso 7. quos (homines mens divina) bona ratione donavit; nat III 70. imperia, al. f. aerarium, aeternitatem. tu, tuas inimicitias ut rei publicae donares, te vicisti; ep V 4, 2. L. Papius Paetus, amator noster, mihi libros eos donavit; A I 20, 7. cum ipsi (praecones) ante ludorum missionem corona donentur; ep V 12, 8.

donum, Gabe, Geschenk, Weisgeschenk: I. omnia sunt illa dona naturae; de or I 114. diviniissima dona aves et formae ab uno pictore uno absolutae die; leg II 45. — II, 1. non intermittebas quasi donum aliquid cotidie adferre rei publicae; Phil I 32. si id donum a deo, non a nobis haberemus; nat III 87. — 2. cuius (Iunonis) duo fana iste omnibus donis ornamentisque nudavit; Ver V 184. — III. Xerxes refertus omnibus praemiis donisque fortunae; Tusc V 20. — IV. quo die (M. Cincius) legem de donis et muneribus tulit; de or II 286.

dormio, schlafen, schlummern: postquam illos artius iam ex lassitudine dormire sensit; inv II 14. Platoni cum in cunis parvulo dormienti apes in labellis consedissent; div I 78. (Antonius) dormit ad horam III; A X 13, 1. an natura fieri, ut mobiliter animus agitatus, quod vigilans viderit, dormiens videre videatur; div II 129. dormienti in maximo rei publicae motu consuli; Piso 10. eas (virtutes) excita, si forte dormiunt; Tusc III 36.

dormito, schlafen: cenato mihi et iam dormitanti; A II 16, 1.

doryphorus, Ganzenträger: I. ut Polycliti doryphorum sibi Lysippus aiebat (magistrum fuisse); Bru 296. — II. nec doryphori statua deterriti; orat 5.

dos, Mitgift, Heiratsgut: I. est: f. II. dico. — II. Atheniensis Clisthenes Iunoni Samiae filiarum dotes credidisse (dicitur); leg II 41. quaecumque sine hoc auctore est dicta dos, nulla est; Flac 86. — III. (Quintus) satis torquetur debitione dotis; A XIV 13, 5. — IV. verborum eam (artem) dote locupletasti et ornasti; de or I 234.

dotalis, zum Heiratsgut gehörig: exquiram de mercedibus dotalium praediorum; A XV 20, 4.

doto, aussteuern, ausstatten: quo introducatur dotata Aquilia; A XIV 13, 5.

drachma, Drachme: quod scribis ad me de drachmum CCCXXX; ep II 17, 4.

draco, Drache: I. Alexandro draco loqui visus est; div II 141. — II. cur de dracone silet, qui lapideus dicitur factus? div II 65.

dubie, zweifelhaft, ungewiß: signum dubie datum; div I 124. etsi non dubie mihi nuntiabatur Parthos transisse Euphratem; ep XV 1, 1.

dubitanter, zweifelnd, zögernd: dubitanter unum quidque dicemus; inv II 10. de me non dubitanter (dixit), quin omnia de meo consilio fecissetis; ep XII 3, 2. illum verecunde et dubitanter recepisse; Bru 87.

dubitatio, Zweifel, Bedenken, Bedencklichkeit: I. dubitatio damnationis quae poterat esse? Ver III 70. deinde dubitatio, tum distributio; de or III 203. — II, 1. quorum expectatio dubitationem belli adfert; Phil V 31. de quo alterum potest habere dubitationem, adhibendumne fuerit an omitendum; of III 9. praecisa mihi est dubitatio; de or II 28. nulla dubitatio relinquatur, quin honore mortui, quam vivo iniuriam fecimus, sarciamus; Phil IX 8. ut (Caesar) mihi dubitationem omnem tolleret; A XII 6, a, 2 (6, 4). — 2. cuius virtus dubitationi locum non daret; Balb 16. — 3. quod

itinerum meorum ratio te non nullam in dubitationem videtur adducere; ep III 5, 3. — III. cum animi sine ulla dubitatione sanentur; Tusc III 5.

dubito, zweifeln, schwanken, unentschieden sein, Bedenken tragen, zögern, bezweifeln: I. ille haud dubitans cessisset patria; Milo 68. dubitans, circumspiciens nostra vehitur ratio; Tusc I 73. — II. 1. qui potes de damnatione dubitare? Ver V 74. — 2. utrum difficilius esset negare an efficere id, diu multumque dubitavi; orat I. dubitabit etiam, cui ista tanta praeda quaesita sit? Ver III 111. f. 3. — 3. hi dubitant de mundo, casum sit effectus an ratione? nat II 88. — 4. utrum de his potius, dubitasset aliquis, quin alterum, nemo; Bru 189. dubitas, quin sensus in morte nullus sit? Tusc I 92. non dubito, quin ad te statim veniam; A VIII 11, B, 3. — 5. de Hispaniis non dubitabat, quin Caesaris essent; A X 4, 8. — 6. si in eos non dubitamus officia conferre; of I 48. qui poscere pecuniam non dubitavit; Ver I 127. — 7. nemo dubitat Academicum praelatum iri; Ac fr 20 (3. 34). — 8. nihil est, de quo minus dubitari possit, quam honesta expectanda esse; fin III 38. — III. conclusio rationis ea probanda est, in qua ex rebus non dubiis id, quod dubitatur, efficitur; div II 103. res minime dubitanda; Cael 55. — IV. 1. quid est, quod de eius civitate dubitetis? Arch 10. quid de Codro dubitare possumus? nat III 49. — 2. non solum id homines solere dubitare, honestumne an turpe sit; of I 161. — 3. illud quis est qui dubitet, quin suscipienda accusatio fuerit? Cluent 48. illud cave dubites, quin ego omnia faciam, quae...; ep V 20, 6. — 4. illud quis est qui dubitare debeat, contra damnatum pro incoluni dicere? Cluent 10.

dubius, zweifelhaft, schwankend, unſicher, unentschieden, bedenklid: A. dubiumne est, ad quem maleficium pertineat? Sex Rose 152. quando dubium fuisset apud patres nostros, eligendi cui patroni daretur optio, quin aut Antonium optaret aut Crassum? Bru 189. nemini dubium est, quin ea re plurimum possit; imp Pomp 43. ex quo postulabimus nobis illud, quod dubium sit, concedi, dubium esse id ipsum non oportebit; inv I 53. in quibusdam causis dubiis; of III 56. quasi res dubia aut obscura sit; div Caec 14. mihi non dubiam spem mei conveniendi adferere; ep III 6, 4. — B, I, 1. utrum perspicuisne dubia aperiuntur, an dubiis perspicua tolluntur? fin IV 67. — 2. alii capti, alii interclusi non veniunt in dubium de voluntate; A XI 15, 2. quae qualia sint, vocatur in dubium; part or 42. — II, 1. tolli; f. I, 1. — 2. tristicis res est sine dubio; Tusc II 18.

ducenti, zweihundert: regis quadraginta annis et ducentis; rep II 52. hominem ducentis confixum senati consultis; har resp 8. dum ne propius urbem Romam cc milia admoveret; Phil VI 5.

ducentiens, zweihundertmal, zwanzig Millionen: testis non invenitur in ducentiens et triciens sestertio! Font 4. amplius sestertium ducentiens acceptum hereditatibus rettuli; Phil II 40.

duco, ziehen, verziehen, zubringen, hinbringen, hinschleppen, ableiten, herleiten, führen, leiten, anführen, bestimmen, verleiten, abführen, heimführen, meinen, halten, rechnen, berechnen, schätzen: I. se ducturos et dicendo et excusando facile ad ludos Victoriae; Ver pr 31. cohortes ex Piceno Lentulo et Thermo ducentibus cum Domitii exercitu coniunctas esse; A VII 23, 1. hic alio res familiaris, alio ducit humanitas; of III 89. — II, 1. id apud iudicem grave et sanctum esse ducetur? Q Rose 6. — 2. optimum vectigal duco esse parsimoniam; rep IV 7. quae ne tu quidem umquam timenda duxisti; ep I 6, 2. — III. sunt multa, quae nos cum dignitate

tum [quoque] fructu suo ducunt; quo in genere est gloria, dignitas, amplitudo, amicitia; inv II 166. quo me non cupiditas ducit, sed fides; Sex Rose 83. eos ad supplicium duci; Ver V 66. per triumphum, credo, quem ante currum tuum duceres; Ver V 67. an vos in errorem ducere velit; Font 2. ad quem metum si deorum monitis non duceremur; har resp 54. si e vectoribus sorte ductus ad gubernacula accesserit; rep I 51. istud nimium diu duci; A XII 5, a (5, 2). quae spiritu in pulmones anima ducitur; nat II 138. M. Taurum de aqua per fundum eius ducenda rogabo; Q fr III 1, 4. ex coniunctis sic argumenta ducuntur; de or II 167. dico me centesimas ducturum; A VI 1, 16. cohortes; vgl. I. A VII 23, 1. ea comitia puto fore ut ducantur; A IV 15, 7. hac controversia usque ad noctem ducta; ep I 2, 3. qui (rex) maximas copias duxit ad Troiam; Tusc I 98. quid olim mali C. Iulius fecerit, cum dieculam duxerit; A V 21, 13. contra patriam exercitum ducere; Phil XIII 14. a lege ducendum est iuris exordium; leg I 19. ut (Salamini) faenus quaternis centesimis ducant; A VI 2, 9. accedit etiam, quod (Trebatius) familiam ducit in iure civili singulari memoria, summa scientia; ep VII 5, 3. cum funus quoddam duceretur; de or II 283. cuius (belli) initium ducetur a fame; A IX, 9, 2. quoniam \bar{x} c medimum duximus; Ver III 116. amare, e quo nomen ductum amicitiae est; fin II 78. quoniam a quattuor fontibus honestatis primo libro officia duximus; of III 96. quo (vultu) ducuntur os ducere; orat 86. salutis meae rationem ducere; ep VII 3, 1. ut res ita duceretur, ut...; Ver pr 26. aut ex reo aut ex adversario sententias duci licebit; de or II 321. ille sermo ductus est || ducitur || e percontatione filii; Bru 218. qui in matrimonium sororem eius antea duxisset; Cluent 190. quae (sortes) ducuntur; de or II 70. si spiritum ducit, vivit; inv I 86. a ponte Mulvio Tiberim duci secundum montes Vaticanos; A XIII 33, a, 1 (33, 4). — IV, 1. quod (honestum) solum in bonis ducitur; fin III 21. ipsi in hostium loco numeroque ducimini; Ver V 125. — 2. vir infra se omnia humana ducens; fin III 29. — 3. an Scythes Anacharsis potuit pro nihilo pecuniam ducere? Tusc V 90. — 4. omnia pericula parvi esse ducenda; Arch 14. — 5. si quis despiciatui ducitur; Flac 65. — 6. alqd — timendum: vgl. II, 2. ep I 6, 2. cognitionem rerum aut occultarum aut admirabilium ad beate vivendum necessariam ducimus; of I 13. venustatem muliebrem ducere debemus, dignitatem virilem; of I 130. matrem illam Bostaris duxit uxorem; Scaur 12. quae (pars) in nobis divina ducenda est; fin V 57. venustatem; f. dignitatem.

ductor, Heerführer: quotiens non modo ductores nostri, sed universi etiam exercitus ad non dubiam mortem concurrerunt! Tusc I 89.

ductus, Zug, Führung, Leitung: I. qui ductus oris, qui vultus in quoque sit; fin V 47. — II, 1. cuius (urbis) is est tractus ductusque muri regum sapientia definitus; rep II 11. aquae ductus a patre sumitur; Caecin 74. — 2. si omnes vires civitatis se ad Pompei ductum applicaverunt; ep III 11, 4. — III. rem optime ductu suo gerere; imp Pomp 61.

dudum, lange, schon vorher: dudum circumrodo, quod devorandum est; A IV 5, 1. ut dudum diximus; fin III 52. quam dudum nihil habeo, quod ad te scribam! scribo tamen; A XIV 12, 3. cum vix, ut dudum ad Demosthenem, sic nunc ad Antonium pervenimus; Bru 138. quae dudum ad me et quae etiam ad meos, id est ad Tulliam de me scripsisti; A XI 24, 1. vocat me alio iam dudum tacita vestra expectatio; Cluent 63.

duellum, Krieg: I. ut „duellum“ bellum; orat 153. — II. iam aes atque ferrum duelli instrumenta, non fani; leg II 45.

duis, zweimal: ut „duis“ bis; orat 153.

dulcedo, Süßigkeit, Annehmlichkeit: I. si apud te plus auctoritas mea quam quaedam dulcedo iracundiae (valuisse); Q fr I 2, 7. — II. quia dulcedine hac et scabie carent; leg I 47. — III. nostri illi fortes viri dulcedine quadam gloriae commoti; Arch 24. hac dulcedine corruptelaque depravati (mores); leg II 38.

dulcesco, süß werden: quae (uva) maturata dulcescit; Cato 53.

dulciculus, lieblich süß: dulciculae potionis aliquid videamus et cibi; Tusc III 46.

dulcis, süß, lieblich, angenehm, freundlich, gefällig, lebenswürdig, süßlich: A. quis Theophrasto dulcior? Bru 121. fons aquae dulcis; Ver IV 118. eam (epistulam) fuisse dulcissimam; A XV 13, 4. nec locus tibi ullus dulcior esse debet patria; ep IV 9, 3. etsi (mel) dulcissimum est; fin III 34. quae (res) dulce motum adferant sensibus; fin II 10. o nomen dulce libertatis! Ver V 163. ut suavitatem habeat ansteram et solidam, non dulcem atque decoctam; de or III 103. — B. sentit (animal) et dulcia et amara; nat III 32.

dulciter, angenehm, lieblich: qua (voluptate) sensus dulciter ac iucunde movetur; fin II 18. historia quaedam Graeca scripta dulcissime; Bru 77.

dulcitus, Süßigkeit: I. et „murmur“ maris et „dulcitus“ || dulcedo || orationis sunt ducta a ceteris sensibus; de or III 161. — II. qui (gustatus) dulcitudine praeter ceteros sensus commovetur; de or III 99.

dum, während, so lange bis, wenn nur, noch: I. I. ego in Aeneo opperor, dum ista cognosco; A X, 3. dum haruspicinam veram esse vultis, physiologiam totam pervertitis; div II 37. quod ne vivus quidem diutius sentire poterat, quam dum fruebatur; fin II 106. qui primum, dum in hunc ascendere gradum dignitatis conatus est, venit in periculum, ne . . .; Muren 55. dum honestas, dum dignitas, dum decus aderit; Tusc II 31. — 2. usque ad eum finem, dum possint se ipsa defendere; nat II 129. mihi tantum temporis satis est, dum ut in pessimis rebus aliquid caveam; A XI 19, 2. corpus gaudere tam diu, dum praesentem sentiret voluptatem; Tusc V 96. dum (Chrysippus) studiose omnia conquisierit contra sensus; Ac II 87. — 3. Melitam capessamus, dum, quid in Hispania; A X 9, 1. — II. sin autem ieiunitatem et siccitatem, dum modo sit polita, dum urbana, dum elegans, in Attico genere ponit; Bru 285. qui id numquam, dum modo otiosi essent, recusarunt; A VII 7, 5. celeriter ad comitia veniendum censeo, dum modo ne [quid] haec ambitiosa festinatio aliquid imminuat gloriae; ep X 25, 2. ego, si cui adhuc videor signior fuisse, dum ne tibi videar, non laboro; A VIII 11, B, 3. f. modo. philosophi summi nequedum tamen sapientiam consecuti; Tusc III 68. nihil dum aliis suspicantibus, me vero iam pertimescente; de or II 203. a te nihil dum certi exquiro, sed quid videatur; A VII 12, 4. vix dum epistulam tuam legeram, cum Postumus Curtius venit; A IX 2, a, 3. se praedonum duces incolumes domi suae, usque dum per me licuerit, retinuisse; Ver I 12. quoad erit integrum; erit autem, usque dum ad navem; A XV 23.

dumetum, Didscht, Gestrüpp: I. quod cum efficere vultis, in dumeta correptis; nat I 68. — II. vestitum vepibus et dumetis sepulcrum; Tusc V 64.

dumtaxat, wenigstens, nur: artem et praecepta dumtaxat hactenus requirunt, ut . . .; de or II 119. progredi licet duo dumtaxat pedes aut paulo plus; de or III 182. ad rem publicam dumtaxat

quod opus esset eloquentiae; Bru 108. hoc recte dumtaxat; Bru 285. cum is inimicus spiritu dumtaxat viveret; Quir 10. coluntur (tyranni) simulatione dumtaxat ad tempus; Lael 53. ut mihi videamur ab illo dumtaxat sordidissimo periculo tuti futuri; ep XII 1, 1. ni te in Formiano commodissime expectari viderem dumtaxat ad pr. Nonas Maias; A II, 14, 2.

dumus, Strauch, Gestrüpp: columellam non multum e dumis eminentem; Tusc V 65.

duo, zwei: A. multo tardius fama deseret duo Scipiones, duo Africanos; Tusc I 110. praeter duo nos loquitur isto modo nemo; ep VII 25, 2. cum vos duo delegi; A IX 11, A, 2. abhinc duo et xx annos; Ver II 25. duae causae accesserunt, quae . . .; ep XIII 10, 2. cum civis Centuripinus inter duo || duos || cives diiudicasset || indicasset ||; Ver II 66. pina duabus grandibus patula conchis; nat II 123. de duobus honestis utrum honestius; of I 152. HS ducenta triginta duo milia; Ver I 100. duo milia nummum; Ver III 201. duabus animi temerariis partibus compressis; div I 61. restant duae perturbationes; Tusc IV 8. progredi licet duo dumtaxat pedes aut paulo plus; de or III 182. harum rerum duarum splendor; of I 67. interdictum aliquod inter duos soles esse componendum; rep I 20. demus tibi istas duas sumptiones; div II 108. plane „duorum virorum iudicium“ dico numquam; orat 156. — B, a, 1. duos solos adfines ei turpitudini iudicari; Cluent 127. — 2. cum duobus pares casus evenerint; Tusc III 59. — b, 1. quae duo plerique simul faciunt; de or II 103. duo modo haec opto; Phil II 119. — 2. quo modo dicatur, id est in duobus: in agendo et in eloquendo; orat 55.

duodecies, zwölffmal, 1,200,000: quae essent SH ∞ cc || duodecies ||; Ver II 185.

duodecim, zwölf: illa membra merere per se non amplius poterant duodecim aeris; Q Rosc 28. eum dominum esse rerum suarum vetant duodecim tabulae; Tusc III 11. discebamus pueri XII ut carmen necessarium; leg II 59.

duodecimus, zwölfte: ante diem XII Kalendas Novembres; Catil I 7. duodecimum iam diem; A V 8, 1.

duodeni, je zwölf: duodena describit in singulos homines ingera; agr II 85.

duodequadragesima, achtunddreißig: duodequadragesima annos tyrannus Syracusanorum fuit Dionysius; Tusc V 57.

duodequingagesimus, achtundvierzigste: qua (oratione) anno duodequingagesimo usus est; Bru 162.

duodetriciens, achtundzwanzigmal, 2,800,000: in frumentum imperatum HS duodetriciens in annos singulos Verri decernebatur; Ver III 163.

duodetriginta, achtundzwanzig: *Lycurgus γέροντας* Lacedaemone appellavit, nimis is quidem paucos, XXVIII; rep II 50.

duodeviginti, achtzehn: solem plus quam duodeviginti partibus maiorem esse quam terram; Ac II 128.

duplex, zweifach, doppelt: »duplici de cardine vertex«; nat II 105. ut duplicem dolorem gemitumque susciperet; Vatin 19. iunctae et duplices expositiones summi boni tres omnino fuerunt; fin V 21. gemitus: f. dolor. ut in eis (pedibus) singulis modus insit aut sesquipleus aut duplex aut par; orat 193. ita quaestus duplex unius missionis fiebat; Ver V 62. cum duplex ratio sit orationis; of II 48.

dupliciter, doppelt, in doppelter Weise: I. dupliciter homines deiciuntur; Caecin 92. dupliciter dici adsensus sustinere sapientem; Ac II 104. — II. dupliciter esse te iniustum; Tusc III 36.

duplico, verdoppeln: superioris generis causa duplicatur; de or II 110. quem (exercitum) nos

Deiotari adventu duplicatari eramus; A V 18, 2. cum saepius duplicare numerum dierum; nat I 60. verba duplicata; part or 20.

duplus, zweifach, doppelt: A. secundam (partem) primae partis duplam; Tim 22. duplo et triplo intervallo; Tim 25. — B. I. nec in quadruplum (darent), sed in duplum; Tul 41. — II. dupli poenam subiret; of III 65.

dupondius, zwei Ἀβ: si dupondius tuus age-retur; Quinct 53.

dure, hart, streng: durius accipere hoc mihi visus est, quam vellem; A I 1, 4. sunt, qui dicant (dure illi quidem, sed tamen dicunt) minus dolendum, quod . . .; Phil XII 25. ut non nulla durius, quam a te facta sint, proferantur; ep XI 27, 7.

duresco, hart werden: frigoribus astrictus || adiectis || durescit umor; nat II 26.

duritas, Härte, Unfreundlichkeit: aliqui duri-tatem et severitatem quandam in verbis sequuntur; orat 53.

duritia, Härte, Abhärtung, Strenge, Gefühl-loßigkeit: I. patientiam duritia (imitatur); part or 81. — II. qui (Antisthenes) patientiam et duritiam in Socratico sermone maxime adamarat; de or III 62. nec sibi comparavit duritiam virilem; Tusc V 74. eam animi duritiam, sicut corporis, quod cum uritur, non sentit, stuporem potius quam virtutem putarem; dom 97.

durus, hart, abgehärtet, streng, derb, rauh, drückend, gefühllos: A. Q. Aelius Tubero ut vita sic oratione durus, incultus, horridus; Bru 117. quae dura, difficilia, adversa videantur; fin IV 59. quae (annona), quia facta erat durior; dom 15. (indicatur genus) flexibile, durum; nat II 146. Epicuro, homini aspero et duro; Tusc II 17. nimis duras leges imponere visus es huic aetati; de or I 256. quod ille durissimis pedibus fecit; de or I 28. hoc Atilius, poeta durissimus; A XIV 20, 3. de Cn. Minucio

rumores duriores erant; ep XII 25, 7. illa iniustissima et durissima servitus; rep I 68. ante haec durissima rei publicae tempora; dom 93. nec vero ullum (verbum) aut durum aut insolens; Bru 274. — B. in qua varietate duriorum accusatio suppeditabit exempla, mitorum defensiones meae; orat 131.

duumvir (vgl. duo, A. vir), Duumvir: cum in ceteris coloniis duumviri appellentur, hi se praetores appellari volebant; agr II 93. Gabinium si vidissent duumvirum vestri illi unguentarii; Piso 25.

duumviratus, Würde der Duumvirn: Capua, in qua ipsa tum imaginis ornandae causa duumviratum gerebat; Sest. 19

dux, Führer, Führerin, Anführer, Leiter, Feldherr, Räubersführer: I. I. tum bella gerere nostri duces incipiunt, cum auspicia posuerunt; nat II 9. praedonum ducem vivere, habitare apud te; Ver V 77. — 2. quem (virum) regendae civitatis ducem esse volumus; de or III 63. qui ipsi fuerint impietatis duces; Lael 42. ut eadem (natura) optima duce cursum vitae conficere possemus; Tusc III 2. ut se duce bellum geratur cum Antonio; A XVI 8, 1. — 3. o vitae philosophia dux! Tusc V 5. — II, 1. populum nunc habemus ducem; Phil VII 22. qui te senatui bonisque omnibus auctorem, principem, ducem praebeas; ep X 6, 3. studii sui quarebant aliquem ducem; Ligar 3. summum me ducem litterae tuae reddiderunt; ep IX 25, 1. qui triumphant eoque diutius vivos hostium duces reservant; Ver V 77. homines L. Pisonem ducem optima sententiae non secutos; Phil I 14. in hoc naturam debemus ducem sequi; of I 22. — 2. utror te ipso duce; Tusc III 37. dabitur (tabella) de ducibus conservandae civitatis; Flac 99. — IV. relictus ab duce classis; Ver V 89.

dynastes, Herrscher, Gewaltthaber: I. si ceteri reges, tetrarchae dynastaeque fecissent; Phil XI 31. — II. si erit nebulo iste cum his dynastis in gratia; A II 9, 1.

E: ut Iota litteram tollas et E plenissimum dicas; de or III 46.

e f. **ex**.

ea, da, daselbst: ut ea traduci victimae nullo modo possent; inv II 96.

eadem, auf demselben Wege, zugleich: ut eadem me quam maxime conciliarent familiari suo; ep IX 18, 1. Socrates eadem, qua ceteri, fugere noluit; div I 123.

eatenus, insoweit: qui (di) eatenus nobis declarantur, qua ipsi volunt; Tim 40. ferres eatenus, quoad per se neglegeret eas leges; Q fr I 1, 11. verba persequens eatenus, ut ea non abhorreant a more nostro; opt gen 23.

eblandior, erquicklicher: I. enitere, elabora vel potius eblandire, effice, ut Plancus sit etiam melior opera tua; A XVI 16, 12. — II. eblandita illa, non enucleata esse suffragia; Planc 10.

ebrietas, Trunkenheit, **ebriositas**, Trunf-sucht: ut inter ebrietatem et ebriositatem interest; Tusc IV 27.

ebriosus, dem Trunke ergeben, Trunfensold: A. hunc (Stilponem) et ebriosum et mulierosum fuisse; fat 10. — B. ebriosos sobriis (insidiari); Catil II 10.

ebrius, trunfen: A. servos Milonis apud se ebrios factos; Milo 65. — B. I. quod et insani et ebrii multa faciunt saepe vehementius; Tusc IV

52. — II. quid dicam, insanis, quid ebriis quam multa falsa videantur? div II 120.

ebullio, hervorprudeln, prahlen: quod (Epi-curus) solet ebullire non numquam; fin V 80. qui si virtutes ebullire volent et sapientias; Tusc III 42.

ebur, Elfenbein: I. 1. ebur ex inani corpore extractum haud satis castum donum deo; leg II 45. — 2. ex ebore diligentissime perfecta argu-menta; Ver IV 124. — II, 1. te maximum pondus auri, argenti, eboris exportasse; Ver II 176. — 2. Minervae signum ex ebore pulcherrimum; Bru 257.

eburneolus, elfenbeinern: cum eburneola fistula; de or III 225.

eburneus, elfenbeinern: praefectum regium dentis eburneos incredibili magnitudine e fano sustulisse; Ver IV 103. nego signum ullum aeneum, marmoreum, eburneum (fuisse), quin conquisierit; Ver IV 1.

ec f. **ex**.

ecce, da, siehe da: I. ecce ipse Aebutius in castellum venit; Caecin 20. ecce tibi Sebosus! A II 15, 3. ecce tuae litterae de Varrone; A XIII 16, 1. ecce tibi et Bruti et tuae litterae; A XIV 19, 1. — II. ecce autem de transverso L. Caesar aut veniam ad se rogat; A XV 4, a (4, 5). sed ecce in manibus vir praestantissimo ingenio; Bru 125.

ecdicus, bevollmächtigter Anwalt: legatos audio missos esse, sed malo ecdicos; ep XIII 56, 1.